Elisabeth Elliot

Sălbaticii, Rudele Mele

Editura Logos

Traducerea: Adriana Ştefanescu
Stilizarea: Ancuta Oltean
Titlul original în limba engleză: *The Savage My Kinsman,* by Elisabeth Elliot
Drepturile în limba engleză: © 1961, 1989 by Elisabeth Elliot
Epilog O 1981 by Elisabeth Elliot
Epilog 2 © 1996 by Elisabeth Elliot
Publicată iniţial în 1961. Prezenta ediţie revizuită a fost publicată în limba engleză în 1981 de Servant Publications, P.O Box 8617, Ann Arbor, MI 48107 SUA.
Drepturile în limba română: Editura Logos, © 2001.
Toate drepturile rezervate.
Editura LOGOS
str. Donath 60/15 Cluj, 3400 România
tel.& fax: 064/42.00.25
e-mail: logos@internet.ro
www.logos.ro
Toate citatele din Biblie, cu excepţia locurilor precizate, sînt din versiunea Cornilescu 1923-24.
ISBN 973-9212-47-6
^^rdealul
Lucrarea executată
la Imprimeria „ARDEALUL" Cluj
B-dul 21 Decembrie nr. 146 Cluj-Napoca
Tel.: 413871; Fax: 413883
Comanda nr. 10125

Cuprins

Mulţumiri..... 6
Notă asupra ortografiei..... 9
Prefaţă 11
Introducere..... . 23
1. „Trebuie să-mi urmez singură drumul" 27
2. Poarta Domnului..... 3.5
3. Mintaka şi Mankamu..... 53
4. „Du-mă la casa Mintakăi"..... 75
5. Cetatea întărită 91
6. Un loc pentru hamacul tău 103
7. Meniu: manioc, maimuţă şi Nescafe..... 115
8. Cele mai bune lucruri din viaţă sînt gratuite .. 131
9. Sălbaticii civilizaţi..... 149
10. Străinii fără urechi..... 163
11. Nici străini, nici sălbatici..... 177
Epilog..... 185
Epilog 2 195

Mulţumiri

9
/
îteva dintre fotografiile din această carte au fost făcute de către Corneli Capa. Celelalte, în afara cîtorva excepţii, au fost făcute datorită lui. El a fost cel care mai întîi m-a sfătuit să cumpăr un aparat foto, iar mai apoi mi-a dat cîteva lecţii ca să-1 pot folosi. Tot ceea ce este acceptabil în fotografiile mele se datorează în mare parte lucrurilor pe care le-am învăţat în timpul acelor lecţii şi parţial fenomenului numit noroc. în perioada în care am locuit cu aucaşii, am încercat să fac un document fotografic şi i-am trimis filmul lui Corneli. El a hotărît că existau suficiente poze pentru a realiza cartea pe care editorii mei îmi ceruseră să o pregătesc înainte de a intra pe teritoriul aucaş. El a realizat montajul fotografiilor pentru ediţia originală, a citit textul şi a venit cu sugestii. M-a ajutat mai mult decît aş putea spune şi îi sînt foarte recunoscătoare.
E.E.

Notă asupra ortografiei cuvintelor şi numelor aucaşe

m f j înd s-a publicat pentru prima dată această carte, limba *JL~^* auca nu fusese încă „aşternută pe hîrtie", ceea ce nu înseamnă că nu fusese scrisă niciodată. împreună cu Rachel Saint am adunat foarte multe date, utilizînd transcrierea fonetică. Orice sunet produs de vocea umană poate fi înregistrat astfel. Dar a pune în scris o limba înseamnă a determina, printr-o analiză ştiinţifică, care dintre aceste caractere sînt *necesare* limbii respective. După ce toate literele de prisos au fost eliminate, avem ceea ce se numeşte un alfabet fonemic. Nu puteam fi siguri că ortografia pe care o foloseam pentru limba auca era în totalitate fonemică, deoarece pot exista discrepanţe între ortografii — de exemplu, în limba auca avem cel puţin două sunete diferite pentru semnul „a". Unul este, în general vorbind, echivalentul sunetului „e" deschis, iar celălalt este mai apropiat sunetului „a" obişnuit. In unele cazuri primul sunet a fost ortografiat „ae", iar ultimul „a". Există vocale nazale, vocale prelungite şi alte exemple de sunete care nu pot fi înregistrate cu uşurinţă în alfabetul nostru, dar pentru a nu complica prea mult lucrurile, nu am căutat să fim întotdeauna consecvenţi.

Prefaţă

*

a anului 1956, revista „Life" mi-a cerut să cu avionul în Ecuador pentru a afla ce se întîmplase cu cinci misionari americani declaraţi dispăruţi în

junglă.
Multe lucruri incredibile s-au întîmplat de atunci, iar această carte este cel mai recent capitol al celei mai remarcabile istorii misionare a secolului.
Pentru cei care au pierdut prima prezentare a respectivei istorii, din revista „Life" şi din cartea lui Elisabeth Elliot, *Prin porţile splendorii,* este important să spunem din nou cum a început.
Cinci misionari — Pete Fleming, Roger Youderian, Ed McCully, Nate Saint şi soţul lui Betty, Jim Elliot — toţi tineri, căsătoriţi (cu excepţia unuia) şi părinţi — au plănuit să intre în contact cu un misterios trib indian, aproape legendar, care locuieşte în adîncurile junglei amazonice. Doar un lucru se ştia cu certitudine despre aucaşi: că ucideau pe orice străin care se apropia de ei. Timp de luni întregi, acordînd multă atenţie detaliilor, tinerii au pus la punct „Operaţiune Auca", simţind în cele din urmă că sosise momentul potrivit pentru prima încercare importantă de a-i întîlni pe aucaşi.
n iar
mere

12

Sălbaticii — rudele mele

în 3 ianuarie 1956, venind cu un avion pilotat de Nate Saint, tinerii americani au stabilit o punte de legătură cu teritoriul tribului Auca, de-a lungul rîului Curaray — o fîşie îngustă de nisip pe care ei au numit-o „Palm Beach". Acolo au construit o casă în copac, au improvizat o legătură radio duplex cu soţia lui Nate, Marj, aflată la Shell Mera şi s-au stabilit pe plajă cu speranţa că-i vor întîlni pe cîţiva dintre membrii tribului.
în prima zi după stabilirea taberei pe plajă, Nate a zburat deasupra aşezării din apropiere — un grup de colibe cu acoperiş de paie, pe care misionarii îl numiseră „Oraşul de Hotar" — încercînd, prin gesturi şi prin cuvintele strigate printr-un megafon, să-i convingă pe indieni să viziteze Palm Beach.
Timp de trei zile misionarii au aşteptat răbdători pe marginea rîului, pescuind şi notîndu-şi observaţiile în jurnale. Dintr-o dată, în dimineaţa zilei de 6 ianuarie, au auzit de cealaltă parte a rîului răsunetul unei voci puternice de bărbat şi imediat după aceea un bărbat aucaş şi două femei au ieşit la loc deschis. Cei cinci oameni le-au strigat *,fuinaniV* („Bine aţi venit!"), după care Jim Elliot a pornit spre ei parcurgînd prin apa mică distanţa de aproximativ douăzeci de metri care-i despărţea. I-a luat pe indieni de mîna şi i-a condus spre tabăra lor.
Aucaşul era un bărbat tînăr, una dintre femei părea să aibă vreo 30 de ani, iar cealaltă era o fată de vreo 16 ani. Erau complet dezbrăcaţi şi aveau pe ei doar o sfoară sau două, încinse în jurul coapselor. Misionarii l-au poreclit pe bărbat „George", iar pe tînăra fată „Dalila".
Jim Elliot a fost foarte incîntat să-i vadă pe cei trei indieni Auca — o femeie mai în vîrstă, una mai tînără pe care au poreclit-o „Dalila" şi un bărbat căruia i-au spus „George" — ieşind din

junglă pentru a-i întimpina pe cei trei misionari.

14

Sălbaticii — rudele mele

Cei trei aucaşi au petrecut ziua la Palm Beach. Apoi, la fel de brusc precum veniseră, s-au întors în junglă. Misionarii au rămas acolo să aştepte reîntoarcerea lor, sperînd că, în urma acestei prime întîlniri prietenoase, mai mulţi din trib le vor urma exemplul.

S-au întors. în după-amiaza zilei de 8 ianuarie, i-au străpuns pe misionari cu suliţe şi i-au lăsat să moară.

în tot acest timp, Marj Saint şi celelalte soţii aşteptau în zadar legătura radio pe care Nate o promisese pentru acea după-masă. în ziua următoare, cînd tăcerea de rău augur din Palm Beach a continuat, s-au născut primele temeri că s-a întîmplat ceva rău. Un alt pilot misionar, Johnny Keenan, s-a oferit să zboare deasupra plajei. Zburînd la joasă înălţime, el a observat o aripă din avionul Piper al lui Nate, jos pe plajă, fără căptuşeala sa galbenă. Nu se vedea nici o mişcare în jurul ei. S-a format imediat o echipă de salvare, alcătuită din soldaţi ecuadorieni, misionari americani şi indieni Checiua, sub conducerea lui Frank Drown, un alt misionar. Călătorind trei zile prin junglă, de-a lungul meandrelor rîului Curaray, pe jos sau în canoe, au ajuns la Palm Beach. După ce au cercetat zona, au găsit trupurile celor cinci bărbaţi, ciuruite de suliţe, unele rămase pe plajă şi altele plutind pe apă.

După ce elicopterul Serviciului de Salvare al Forţelor Aeriene a aterizat, eu am coborît tocmai în momentul în care echipa de salvare ducea ultimul cadavru la un mormînt comun. Atmosfera era stranie: mîinile nervoase ale însoţitorilor noştri erau fixate pe trăgaci, iar ochii lor erau aţintiţi asupra ameninţătorului zid al junglei. Nu mai trebuia să întreb de ce.

Echipa de salvare, condusă de maiorul Numberg. traversînd anevoios jungla in susul rîului.

16

Sălbaticii — rudele mele

O furtună a început cu o bruscheţe tipic tropicală, căzînd în rafale, iar siluetele obscure se mişcau printr-o lumină sinistră. Misionarii îndîrjiţi şi îngrijoraţi şi-au privit pentru ultima dată prietenii, ale căror corpuri nu le mai puteau identifica. Unul dintre ei spuse: „Este mai bine aşa. Aş fi fost mult mai afectat".

A urmat drumul nostru de întoarcere spre casă trecînd prin teritoriul aucaş. La cea mai mică mişcare intra apă în canoele noastre supraîncărcate, iar eu îmi apăram aparatele foto de apă, stînd ca o cloşcă. Maiorul Malcom Nurnberg, un ataşat american al Forţelor Aeriene Americane la Quito, conducea grupul — cu carabina mereu la îndemînă — spre ieşirea din zona de pericol.

La baza misionară Shell Mera cinci femei aşteptau întoarcerea noastră. Aflaseră, prin legătura radio, că muriseră toţi, dar doreau să li se spună tot ce se întîmplase, cu cele mai mici amănunte. Dr. Art Johnston, din echipa de salvare, nu le-a menajat deloc cînd le-a întîlnit în bucătăria casei lui Nate Saint. Feţele lor erau trase şi triste, dar nu s-au auzit tînguiri, nici autocompătimire.

Am luat avionul spre New York, ducînd cu mine pozele Operaţiunii Auca pe care le făcuse Nate Saint. Printre acestea se afla şi filmul care era în aparatul său găsit în rîu. In ele puteau fi văzuţi cei trei aucaşi din tribul care nu fusese niciodată fotografiat pînă atunci. Jurnalele bărbaţilor dădeau multe detalii despre

contactul misionar cu băştinaşii, dar speranţele de a afla vreodată exact ce anume s-a întîmplat pe plajă şi de ce întîlnirea aparent prietenoasă s-a transformat într-un masacru, erau realmente slabe. Răspunsul era îngropat adînc în junglă, împreună cu inaccesibilii aucaşi.

Mie mi se părea că povestea a ajuns la sfîrşit. Văduvele credeau că moartea soţilor lor nu era o tragedie lipsită de sens, cum li se părea multora. Nici un fel de gînd de răzbunare nu le-a

trecut prin minte, ci, din contră, au simţit şi mai puternic nevoia de a duce cît mai repede aucaşilor mesajul dragostei şi al răscumpărării. în anul care a urmat am aflat despre decizia tăcută a văduvelor de a-şi continua munca misionară, chiar în Ecuador. Marj Saint şi Marilou McCully, avînd fiecare trei copii, s-au mutat la Quito pentru a lucra în taberele misionare; Betty Elliot şi Barbara Youderian au locuit în junglă împreună cu copiii, lucrînd printre indienii Checiua şi Jivaro. Am hotărît să le vizitez din nou şi să încerc să înţeleg ce anume se afla în spatele extraordinarei lor dăruiri. Pacea sufletească, siguranţa mentală şi fizică demonstrate de femeile pe care le-am vizitat sfidau înţelegerea mea. N-au încetat nici o clipă să se roage şi să spere că într-o zi aucaşii vor face şovăitori primii paşi spre lumea din afară.

Am vizitat-o pe Betty la sediul misionar Checiua, din Shandia. Era ciudat să o vad pe această americancă blondă, înaltă şi palidă mergînd prin junglă, adeseori desculţă pentru că aşa îi era mai uşor, dar cu o privire deprinsă să găsească şerpii otrăvitori, împreună cu ea, şi tot desculţă, mergea fiica ei, Valerie, o fiinţă diafană şi micuţă care părea că nu păşeşte pe pămînt, ci pluteşte uşor deasupra lui. Betty preda la şcoala pe care Jim şi Pete Fleming o reînfiinţaseră, acorda asistenţă medicală şi continua să traducă fragmente din Biblie în graiul Checiua. Betty era foarte fermă cînd era vorba despre credinţa ei, despre Valerie sau despre propria ei persoană: „Unde merg eu, merge şi Valerie. Cred că Domnul aşteaptă ca în casă la noi să acord cît mai multă atenţie sănătăţii lui Valerie, dar cînd indienii ne invită la ei acasă, mă încred în El pentru tot ceea ce se poate întîmpla. Simt că pentru mine şi Valerie este mult mai important să trăim cum trăiesc indienii, decît să stăm departe de ei pentru a ne ocroti sănătatea".

M-am întrebat cum putea Betty să împace uciderea lui Jim de către

aucaşi şi aparentul eşec al Domnului de a-1 proteja. Mi-a răspuns fără să ezite: „M-am rugat pentru protecţia lui Jim, adică pentru protecţia fizică. Răspunsul pe care ni 1-a dat Domnul a depăşit ceea ce aveam eu în minte. El ne-a protejat de neascultare şi prin moartea lui Jim a făcut posibilă realizarea unor lucruri pe care doar în Veşnicie le vom putea vedea". Am plecat din Shandia puţin tulburat, în timp ce îmi mai răsunau încă în urechi vorbele pe care Betty mi le-a spus la despărţire: „Asta mă face să-mi doresc şi mai mult să ajung la ei. Faptul că Isus Hristos a murit pentru toţi mă face să doresc salvarea tuturor, dar faptul că Jim i-a iubit pe aucaşi şi a murit pentru ei mă face să îi iubesc mai mult".

A mai trecut un an. Apoi a venit vestea că două femei aucaşe au ieşit din junglă, că Betty le-a întîlnit şi le-a luat în casa ei din

Shandia. Am auzit, de asemenea, că una dintre ele era femeia mai în vîrstă din grupul de indieni care i-au vizitat pe Jim şi pe colegii săi misionari, la Palm Beach, înainte de a ti ucişi.
Am simţit imboldul de a mă întoarce în Ecuador să o văd pe Betty şi pe ciudaţii săi oaspeţi. în timpul acelei vizite, urmărind-o pe Betty şi pe noile ei prietene, mi-am întregit imaginea pe care o aveam despre caracterul acestei remarcabile americance.
Restul întîmplării trăite de ea îl veţi găsi în această carte. A plecat să se întîlnească cu întregul trib. Betty şi Valerie, împreună cu sora lui Nate Saint, Rachel, au locuit împreună cu aucaşii timp de aproape un an. Apoi Betty s-a întors cu notele şi fotografiile sale.
Dr. Johmton a descris in detaliu modul in care au găsit cadavrele celor cinci bărbaţi. Realitatea era necruţătoare — toţi cinci muriseră.
Aş vrea să spun cîteva cuvinte despre aceste fotografii. Betty nu era fotograf, ea era interesată de munca ei misionară şi de studiul limbii. M-a văzut folosind aparatul de fotografiat în timpul celor trei vizite ale mele în junglă şi am avut mai multe ocazii de a discuta despre „misiunea" fiecăruia dintre noi. Am reuşit să o conving de valoarea de neînlocuit a aparatului foto ca mijloc de comunicare. I-am explicat cum se foloseşte: trebuia să-1 ia ca o extensie a ochilor, pentru fotografierea celor la care ţinea: fiica ei şi indienii ei.
Rezultatele sînt în aceasta carte, la dispoziţia dumneavoastră.
Corneli Capa
Filmul deteriorat, găsit in aparatul defotografiat al lui Nate Saint. scufundatat în apa riului Curaray după moartea sa.

Introducere

înd s-a auzit pentru prima dată că indienii sălbatici numiţi aucaşi uciseseră cinci misionari americani în junglele din America de Sud, în 1956, mulţi oameni au întrebat: „Mai trăiesc astfel de sălbatici în zilele noastre?". Răspunsul la acea întrebare, afirmativ bineînţeles, a dat naştere la alte întrebări. De ce au făcut-o? Cine sînt ei? Cum trăiesc? Ce-i determină să trăiască în sălbăticie?
După ce trei dintre noi am plecat la acest trib să locuim împreună cu ei, eram întrebaţi: „Cum reacţionează faţă de voi? Ce simţiţi pentru ei? Ce vreţi să faceţi?".
Nu sînt sigură că pot să răspund în totalitate la aceste întrebări. Am locuit printre aucaşi mai puţin de un an şi trebuie să mă limitez, în cea mai mare parte, la a-i descrie pe indienii Auca, mai degrabă decît a explica ceva. Cunosc prea puţin limba lor şi ca să înţeleg ce spun, darămite să-mi dau seama ce gîndesc. Abia reuşesc să duc la bun sfîrşit o discuţie despre cele mai simple probleme cotidiene. Moştenirea ştiinţifică a tribului, superstiţiile, religia, tiparele de gîndire şi credinţele lor le cunosc prea puţin.

Sălbaticii — rudele mele
Speculaţiile mele în legătură cu atitudinea aucaşilor faţă de străini, motivele comportamentului lor dinainte, natura şi caracterul lor s-au dovedit a fi greşite în cea mai mare parte. Ideile pe care le avusesem despre modalitatea de a te apropia de ei mi-au

fost total schimbate de experienţa trăirii printre ei şi mi s-a schimbat totodată şi perspectiva asupra propriei mele societăţi. Am simţit de multe ori că ştiam mai puţin după ce trăisem cu aucaşii decît ştiusem la venire. Hamacul meu de lîngă foc a devenit un turn de fildeş. Eram izolată de poporul meu prin distanţă şi de aucaşi prin faptul că eram o străină. Incapabilă să comunic, am fost obligată sa reflectez.

Am făcut şi cîteva poze. Am luat notiţe despre tot ceea ce vedeam. Nădăjduiesc ca ele să ajute la formarea unei imagini despre aucaşi, cum trăiesc, cum am trăit noi împreună cu ei şi care sînt cîteva dintre problemele cu care ne-am confruntat. Poate contemplarea acestei societăţi ne va da o nouă perspectivă asupra propriei noastre societăţi şi ne va ajuta să ştim care sînt lucrurile cu adevărat importante.

Cuvîntul „misionar" s-ar putea să fie asociat mental cu predicarea, învăţarea, construirea de biserici (şi chiar şi aceasta înseamnă de multe ori o simplă construcţie fizică, şi nu una spirituală), asistenţa medicală, botezul, cateheza, îmbunătăţirea condiţiilor sociale — cu aproape orice formă de filantropie. Eu mă aflam în imposibilitatea de a-mi asuma vreuna dintre aceste activităţi. O poziţie ciudată pentru o persoană numită misionar. Am început să caut în „îndrumătorul" meu pentru a afla dacă definiţia mea era una corectă. Cuvîntul „misionar" nu apare în Biblie. Dar cuvîntul „martor" apare. Am găsit multe pasaje care îmi arătau că trebuie să fiu un martor. Unul dintre acestea m-a

impresionat în mod deosebit*. în el se spune că a fi martor al lui Dumnezeu însemnă, mai presus de orice, să-L cunoşti, să-L crezi şi să-L înţelegi pe *El]* Tot ceea ce El ne cere să facem reprezintă simple modalităţi pentru atingerea acestui scop. Dumnezeu va merge oricît de departe pentru a ne învăţa, iar supremaţia Lui asupra căilor oamenilor — aucaşi, misionari, alţi oameni — nu este niciodată întîmplătoare. Tot ce se întîmplă poate *avea legătură* cu singurul lucru spre care El ne îmboldeşte: cunoaşterea lui Hristos.

„Voi sînteţi martorii Mei, zice Domnul, voi şi Robul Meu pe care L-am ales, ca să ştiţi, ca să Mă credeţi şi să înţelegeţi că Bu sînt: înainte de Mine n-a fost făcut nici un Dumnezeu şi după Mine nu va fi" (Isaia 43:10).

Capitolul 1

,, *Trebuie să-mi urmez singură drumul"*

ianuarie 1956, grupul de voluntari misionari,
nii Checiua, soldaţii ecuadorieni şi americanii
din forţele aeriene care plecaseră să-i caute pe cei cinci bărbaţi dispăruţi s-au întors să ne spună că aceştia muriseră cu toţii. Nu am considerat a fi o dramă cele întîmplate. Se împlinea istoria dintotdeauna a misiunilor. Eram conştientă de asta, căci citisem despre misionari, începînd cu călugării benedictini care trecuseră Alpii în Germania şi fuseseră ucişi de către triburi de sălbatici şi pînă la englezii din secolul al XlX-lea care au ajuns pe insulele Mării Sudului şi au fost bătuţi pînă au murit. Spiritul cruciadei, emoţia de a ajunge la un trib încă necunoscut, pasiunea pentru salvarea sufletelor, care se presupune a-i fi motivat pe unii dintre

ei — toate acestea dispăruseră complet. Ştiam că dacă viaţa trebuia să continue, trebuia să continue având sens. Am fost obligată să mă întorc la adevărata motivaţie a muncii misionare — de fapt, la

adevărata motivaţie a vieţii înseşi. Soţul meu, Jim, şi cei patru oameni care plecaseră pe teritoriul aucaş avuseseră un motiv clar: credeau că aceasta era ceea ce Dumnezeu dorea de la ei. Au luat literal cuvintele: „lumea şi pofta ei trece, dar cine face voia lui Dumnezeu, rămîne în veac". Doar prin ascultarea de Dumnezeu ajungem să-L cunoaştem. Această ascultare, dacă este o motivaţie suficientă pentru a muri, este o motivaţie suficientă şi pentru a trăi. Ştiam că nu există alt răspuns pentru mine. „De ce"-urile care răsunau zi şi noapte în mintea mea nu puteau fi oprite, dar puteam să trăiesc cu ele dacă mergeam pur şi simplu mai departe şi făceam următorul lucru ce trebuia făcut.

Jim şi cu mine lucraserăm printre indienii Checiua într-un loc numit Shandia. M-am întors în Shandia. Făceam lucruri care au început să-mi fie obligaţii cotidiene şi, făcînd aceasta, am învăţat să-L cunosc pe Dumnezeu ceva mai bine. A asculta înseamnă a cunoaşte. A cunoaşte înseamnă a avea linişte. Nu aveam nici cea mai mică idee despre ceea ce îmi rezerva viitorul. Părea imposibil ca eu să reuşesc să administrez singură baza Checiua, dar nu avea nici un sens să mă îngrijorez pentru ziua de mîine. Eram încredinţată că, la fel ca şi pentru păsările de apă:

Există o Putere care prin grija Sa
Iţi arată drumul de-a lungul coastei fără cărări bătătorite —
Prin deşert şi prin aerul nesfîrşit —
Vei rătăci singuratic, dar nu te vei pierde.
El, Cel care dintr-un loc în celălalt
îţi îndrumă zborul prin nemărginitul cer,
în lunga cale pe care singur trebuie să o străbat
îmi va conduce paşii în direcţia potrivită.

„To a Waterfowl" de William Cullen Bryant.

„ Trebuie să-mi urmez singură drumul

La bază era nevoie de multă muncă de întreţinere: curăţirea buruienilor de pe pista de decolare şi aterizare, plantarea ananasului şi a bananierilor, munca neîncetată de oprire a extinderii junglei înspre cărări şi luminişuri, repararea gardurilor şi a acoperişurilor de paie, terminarea clădirii unei şcoli pe care Jim începuse să o construiască — toate acestea pe lîngă munca obişnuită a unui trai fără prea mult confort. Aveam de îngrijit un copil, făceam munca de asistentă medicală printre indieni, predam la o şcoală de fete, trebuia să traduc Scriptura în Checiua, predam ora de religie la şcoala de băieţi şi păstoream un grup de tineri creştini dintre indienii Checiua.

In timpul în care m-am aflat în Shandia, cei de la Societatea Aviatică Misionară au continuat zborurile deasupra aşezării aucaşe începute de către Nate Saint, cel care fusese ucis o dată cu soţul meu şi cu ceilalţi. In mod regulat, aucaşilor li se coborau cadouri din avion, iar aceştia arătau semne de prietenie la fel ca înainte de uciderea misionarilor. Mulţi oameni, din toate părţile lumii, se rugau pentru aucaşi, ca lumina Cuvîntului lui Dumnezeu să ajungă

cumva şi la ei. Şansele ca acest lucru să se întîmple păreau şi mai scăzute decît înainte să se fi făcut vreo încercare. Dar a-L cunoaşte pe Dumnezeu înseamnă a te încrede în El, iar noi aşteptam ca El să facă tot ceea ce trebuia făcut pentru a schimba tribul Auca. S-au făcut tot felul de speculaţii despre ce ar trebui întreprins. Mulţi oameni pretindeau că ştiau ce greşeli făcuseră cei cinci oameni, greşeli care i-au dus la moarte. Psihologi şi antropologi au explicat ce reguli trebuiau luate în considerare la următoarea încercare. Cineva mi-a trimis 60 de dolari ca să cumpăr cu ei Biblii pentru aucaşi. O doamnă a cerut ca Cele Zece Porunci să fie scrise pe o bucată de hîrtie şi să fie lăsată din aeroplan deasupra teritoriului indienilor. Unii au spus că femeile ar fi acceptate dacă ar merge la

trib. Alţii au spus că această încercare ar fi mai periculoasă chiar decît plecarea celor cinci bărbaţi, deoarece femeile ar fi transformate în soţii obişnuite. Au început să curgă sugestii culese din enciclopedii, din întruniri, din mitologia greacă şi din psihologia freudiană.

Pentru mine era clar că principala problemă nu era legată de metode. Chiar şi cel mai bun plan putea eşua. Un factor neaşteptat putea să răstoarne cele mai înţelepte calcule, l-am cerut pur şi simplu Domnului să facă ceea ce dorea El în această privinţă. Pentru prima dată în viaţă nu l-am făcut nici o sugestie despre cum să lucreze. M-am încredinţat în mîinile Lui, spunîndu-I că, dacă El vrea ca eu să particip la lucrarea de misiune în teritoriul auca, eram pregătită. Am observat în Biblie că, atunci cînd Dumnezeu i-a cerut unui om să facă ceva, întotdeauna S-a îngrijit de alegerea metodei, asigurarea condiţiilor şi a materialelor necesare şi a venit cu o călăuzire clară. Omul avea doar un lucru de făcut: să asculte. Doar asta avea să conteze în problema aucaşilor. Cuvintele lui Balaam din Vechiul Testament păreau cum nu se poate mai potrivite în situaţia mea: „Să-mi dea Balac chiar şi casa lui plină de argint şi de aur, şi tot n-aş putea să fac nici un lucru, fie mic, fie mare, împotriva poruncii Domnului Dumnezeului meu".*

Dar, în mod evident, porunca să plec nu îmi fusese dată şi dacă nu rămîneam să fac lucrarea care îmi *fusese* dată, nu mă puteam aştepta să recunosc noua îndrumare, cînd ar fi fost să vină.

.. Cine mă va duce in cetatea întărită?... Oare nu Tu. Dumnezeule? Dă-ne ajutor, ca să scăpăm din necaz! Căci ajutorul omului este zadarnic. "
Numeri 22:18.

Indienii pe care îi instruise Jim învăţau să-şi asume tot mai multe dintre responsabilităţile bisericii din Shandia. Un semn bun era interesul tot mai mare pe care îl aveau faţă de indienii care nu avuseseră ocazia să audă despre Isus Hristos. Moartea misionarilor îi făcuse conştienţi pe unii dintre ei de seriozitatea vieţii şi se rugau cu mai mult zel decît înainte ca Dumnezeu să trimită Cuvîntul Său şi altora. Au început să facă scurte călătorii în zone din apropiere, în care nu ajunseseră misionari. Au preluat lucrarea de predicare şi cea mai mare parte a lucrării de învăţare din Shandia, iar interesul pe care îl manifestau faţă de Scripturile traduse şi tipărite pentru ei a crescut.

A venit în Shandia încă o familie de misionari şi, după cîteva

luni de studiu al limbii, ei s-au hotărît să rămînă şi să se implice în lucrarea printre indienii Checiua. Lucrul acesta m-a convins că urma să fac un pas mai departe, probabil să renunţ la lucrarea printre Checiua şi, deşi părea absurd, să mă implic în lucrarea printre Auca. Eram sigură că, dacă va fi aşa, lucrul acesta va fi cît se poate de clar *cînd va veni momentul.*

într-o zi de mai, în 1957, Johnny Keenan, pilotul misionar, m-a întrebat dacă mi-ar plăcea să-1 însoţesc în zborul pe care-1 făcea pentru a lăsa daruri aucaşilor. Zburasem deasupra satului Auca doar o singură dată şi atunci nu văzusem pe nimeni. De data aceasta am zburat deasupra a trei localităţi diferite unde se aflau case şi întinderi de pămînt cultivat cu manioc. Am fost sigură că într-una din ele l-am văzut pe „George", tînărul bărbat care, împreună cu două femei, se împrietenise cu Jim şi cu ceilalţi cu cîteva zile înainte de uciderea lor. Văzusem pozele pe care i le făcuse Nate Saint. „George" a apucat repede pachetul pe care i l-am coborît şi a început să mănînce imediat hamburgerul şi checul, fluturînd fîşiile ambalajului pentru a se asigura că noi

., Trebuie să-mi urmez singură drumul

33

vedeam că 1-a luat. De fiecare dată cînd treceam pe deasupra luminişului, fugea dintr-o parte a rîului spre cealaltă pentru a fi mai aproape de noi. Şi-a ridicat braţele mimînd ceea ce mie mi se părea a fi un gest de invocare, a zîmbit şi a strigat. Nu m-am putut abţine să nu sper că vom fi obligaţi să aterizăm forţat în acea vale, atît de mult doream să-i întîlnesc pe aucaşi faţă în faţă. Am înţeles atunci dorinţa puternică a celor cinci oameni de a coborî acolo unde se aflau aceştia. In acelaşi timp am simţit o strîngere de inimă în faţa întunecimii şi damnaţiunii pe care aceştia păreau să le reprezinte. M-am gîndit la povestea lui Anania în Damasc, care, atunci cînd Domnul îi rostise numele, a spus: „Iată-mă!". Domnul a dat porunca — să meargă şi să-i vorbească unui om numit Saul — şi Anania I-a amintit de reputaţia lui Saul: un ucigaş. Dar Domnul a spus: „Du-te!". Anania s-a sculat şi s-a dus imediat spre casa unde se afla acesta. Pericolele, opinia publică şi prudenţa au devenit nerelevante atunci cînd porunca a fost explicită. Eram sigură că mă pot încrede în Dumnezeu ca porunca Lui să fie la fel de explicită şi pentru mine.

In octombrie 1957 aucaşii au jefuit o colibă construită pe rîul Curaray de către un misionar englez, dr. Wilfred Tidmarsh. A fost smulsă uşa, lucrurile i-au fost sfîşiate şi împrăştiate, în faţa uşii au fost aşezate în diagonală două suliţe, iar tacîmurile şi vasele au fost furate. Toate speranţele că aucaşii ar fi pregătiţi pentru o nouă abordare prietenească s-au năruit. Era mai clar ca niciodată faptul că, dacă urma să existe vreodată vreo încercare încununată de succes, ea trebuia să fie de la Dumnezeu.

„Cine mă va duce în cetatea întărită?... Oare nu Tu, Dumnezeule? Dă-ne ajutor, ca să scăpăm din necaz! Căci ajutorul omului este zadarnic. Cu Dumnezeu vom face isprăvi mari, şi El va zdrobi pe vrăşmaşii noştri" (Ps. 60).

34

Sălbaticii — rudele mele

La doar o lună după ce coliba doctorului Tidmarsh fusese atacată, s-a întîmplat „miracolul" pe care-1 aşteptam. Fusesem invitată în casa familiei Tidmarsh, în Arajuno. Hotărîrea de a

accepta sau nu — de obicei una pe care aş fi luat-o repede şi fără prea multă dificultate — mi s-a părut de această mai mult decît importantă. M-am rugat şi am cerut în mod special să nu greşesc. Răspunsul a fost unul cît se poate de clar — trebuia să merg. Mă aflam acolo de mai puţin de o săptămînă, cînd a sosit vestea că trei femei Auca apăruseră într-o aşezare Checiua pînă la care se putea merge pe jos din Arajuno.

Capitolul 2

Poarta Domnului

€7)

/upă cum mă aşteptam, cînd a venit momentul să fac —i ⁻' ^S ceva, îndrumarea a fost perfectă. Am ştiut că urma să plec imediat cu indienii Checiua pentru a le întîlni pe femeile aucaşe. Problema de a o lua sau nu cu mine pe fiica mea de doi ani, Valerie, problemă care mi-a cauzat destulă îngrijorare cînd mă gîndeam la o eventuală intrare pe teritoriul Auca, mi-a fost rezolvată — nu era nimeni care să o ducă, iar d-na Tidmarsh s-a oferit cu generozitate să aibă grijă de ea în locul meu. Aveam doar cîteva minute ca să-mi adun echipamentul, căci era aproape amiaza şi ştiam că drumul îmi va lua cam şase ore. In pădurile tropicale noaptea vine repede.

într-o mică sacoşe indiană împletită am pus iute cîteva carnete, creioane, trusa împotriva muşcăturilor de şarpe, săpun, haine de schimb, o pătură subţire şi o soluţie împotriva insectelor.

i i_

H> ***Sălbaticii — rudele mele***

Aparatul foto l-am pus într-o pungă impermeabilă şi am pornit repede la drum. Cei doi ghizi indieni m-au întrebat de vreo trei sau patru ori, de-a lungul primului kilometru, dacă eram sigură că voi rezista. Se temeau că aceasta era prima mea încercare de a merge pe o cărare din junglă şi probabil şi-au imaginat că trebuie să mă care în spate ultimii kilometri.

Am străbătut primii kilometri pe un vechi drum pietruit al companiei Shell Oii, dar pe care erau din belşug spini şi tufe. Podurile fuseseră de mult luate de apă, încît a trebuit să coborîm de cîteva ori în rîpe. Dincolo de rîul Oglan, un afluent al rîului Curaray, poteca era la fel ca orice altă potecă din junglă — largă atît cît să permită trecerea în şir indian, urmărind culmile ca să evite noroiul din locurile joase. Drumul traversa dealuri înalte şi maluri joase alunecoase, întretăiate ici-colo de cîte o stîncă golaşă, indienii dansînd parcă de la un platou de piatră la altul, traversa pîraie şi rîuri întretăiate şi răsucite şi pe care le treceam umplîndu-ne de noroi pînă la gleznă, pînă la coapse sau chiar pînă la brîu. Din cînd în cînd ghizii mei se opreau şi-mi arătau o gaură în tufiş sau vreun loc unde vegetaţia era puţin culcată la pămînt.

„ *Seriora,* uitaţi-vă acolo. In acel loc a stat de pază un aucaş. Se ascund lîngă potecă şi aşteaptă ca noi să trecem. Priviţi vîrful

stîncii — aici aşteaptă ca să-şi arunce suliţele în noi cînd urcăm. Săptămîna trecută le-am văzut urmele paşilor aici. Numai Dumnezeu ne scăpat."
Am început să rîd. „Locul pe care mi l-aţi arătat este culcuşul vreunui mistreţ."
„Mistreţ! Crede că e un *mistreţi* Ea nu ştie nimic. Noi ştim. Noi am locuit aici. Sînt aucaşii, *Seriora.* Umblă peste tot. Ei ne cunosc teritoriul."

Bineînţeles că se poate să fi avut dreptate. Faptul că cele trei femei aucaşe erau la Curaray făcea şi mai probabil ca bărbaţii aucaşi să ne urmărească. M-am gîndit la Jim în timp ce-i urmam pe cei doi indieni. Probabil mergeam şi eu, în sens figurat, pe acelaşi drum pe care mersese şi el. Şi, în mod ciudat, un cîntec al negrilor americani pe care-1 auzisem undeva mi-a venit chiar atunci în minte: „Nu va trebui să trec Iordanul singur."
Cînd am ajuns la rîul Curaray, unde se afla aşezarea Checiua, am găsit două femei aucaşe — cea de-a treia se întorsese la trib — deja îmbrăcate cu o bluză largă în carouri şi o fustă de culoare bleu-marin, hainele obişnuite din Checiua. Erau înconjurate de întreaga comunitate şi părea că se simt destul de bine, pînă cînd m-au observat pe mine. S-au îngrozit şi au strîns cu putere mîinile celor două bunici Checiua, care le luaseră sub ocrotirea lor. Am stat mai departe pentru o vreme, vorbind cu indienii Checiua, încît aucaşele să vadă că eram prietena lor. M-au măsurat din cap pînă în picioare şi, în cele din urmă, cînd m-am apropiat de ele cu un zîmbet şi am încercat să le ating mîinile, au slăbit din strînsoare mîinile celorlalte femei şi au zîmbit vag. Pe una dintre ele am recunoscut-o, era cea mai în vîrstă dintre cele două femei care îl întîlniseră pe soţul meu şi pe ceilalţi bărbaţi la „Palm Beach". Văzusem poze cu cei trei aucaşi, iar această femeie nu putea fi confundată, pentru că avea lobul urechii sfîşiat într-un mod neobişnuit.
Ştiind ca aucaşii stătuseră doar o zi la „Palm Beach" cu cei cinci bărbaţi, m-am gîndit că era foarte probabil ca aceste două femei să facă la fel şi voiam să culeg cît mai mult material lingvistic cît timp stăteau cu noi. Am început imediat să notez tot ceea ce puteam din ce ziceau ele şi, cînd am rostit una dintre puţinele expresii pe care le ştiam în limba Auca: „Ce înseamnă

asta?", au început să coopereze spunîndu-mi şi alte cuvinte. înainte ca Jim să plece la aucaşi, am învăţat împreună cîteva cuvinte. Noi întîlnirăm o femeie auca, Dayuma, care evadase din tribul ei cu vreo zece sau doisprezece ani înainte. Pe atunci era sclavă la o fermă situată nu departe de Shandia. Mai apoi a plecat într-o vizită în Statele Unite împreuna cu Rachel Saint, sora pilotului care fusese ucis o dată cu Jim şi cu ceilalţi.
Pe lîngă însemnările despre limbă, am notat cîteva observaţii generale: sprîncenele le erau complet smulse; la tîmple părul le era ras sau smuls, tăiat cu breton drept pînă în dreptul urechilor, iar la spate atîrna lung. Cînd au venit, avuseseră în mîini un singur obiect — un pachet nou de chibrituri care le fusese lăsat din avion. Şi mi l-au dat mie. Păreau să cunoască întrebuinţarea chibriturilor, dar le era teamă să le aprindă. Eu le-am arătat lanterna mea, fără

să o aprind, amintindu-mi că, mai înainte, bărbaţii le lăsaseră din avion o lanternă şi se întrebau dacă pricepeau cum s-o folosească. Ele nu păreau să înţeleagă, aşa că am aprins-o, spre marea lor încîntare. Le-a făcut plăcere să asculte ticăitul ceasului meu, chiar dacă n-au făcut nici un comentariu. Indienii Checiua au intrat în joc oferindu-le ţigări făcute în casă. Mankamu (mi-a trebuit cîteva săptămîni ca să ţin minte numele) a fost suficient de îndrăzneaţă să încerce să fumeze, dar a scuipat dezgustată pe jos şi a înapoiat ţigara. Au gustat sarea, dar nesimţind nici plăcere, nici dezgust nu au spus nimic. Mi-au dat un cuvînt pentru „armă" şi mi-au arătat prin semne cum era folosită pentru a ucide animale, oameni sau ambele (nu eram sigură la ce anume se refereau).

Cînd s-a înserat, au arătat că voiau să doarmă şi au fost conduse într-o cameră mică cu pereţii de bambus unde s-au întins, destul de mulţumite, între cele două bătrîne Checiua. Cîţiva dintre indienii Checiua au început să cînte, iar eu m-am alăturat lor.

Aceasta le-a făcut pe aucaşe să zîmbească. După ce ne-am oprit din cîntat, Mankamu, recunoscătoare, începu să cînte fără nici o invitaţie un cîntec de-al ei. Era format dintr-o singură notă, aparent fără cuvinte sau poate o înşiruire de vocale de genul: —.—.—.—.—. Acesta s-a prelungit aşa de mult, încît indienii Checiua au început să se neliniştească. „Cîntă pentru a arunca o vrajă! spuneau ei. Atunci poporul ei ne va ataca!" Şi-au pus armele şi suliţele lîngă ei acolo unde dormeau şi de fiecare dată cînd se mişcau cîinii sau lătrau, bărbaţii săreau în picioare. „Aucaşii!" Mulţi luaseră de bună ideea că femeile erau o momeală, la fel cum trebuie să fi fost şi aucaşii care se împrieteniseră cu cei cinci misionari. Se credea că aveau misiunea de a ne cîştiga încrederea, ca apoi să deschidă drumul pentru un atac total al indienilor Auca. Aceasta era o posibilitate, dar ea nu afecta cu nimic încredinţarea că Dumnezeu mă adusese în acel loc. în acea noapte El a fost pentru mine, aşa cum spunea psalmistul, „un turn de scăpare".

în dimineaţa următoare, la ora patru şi jumătate, Mankamu trezi toată casa cu cîntecul ei ciudat. Au existat multe speculaţii: era un cîntec, plînset sau o vrajă. Mankamu părea să fie bolnavă şi la scurt timp a început să tremure, scuturată de friguri. I-am dat ceva împotriva malariei şi ea a luat pastilele fără ezitare, înghiţindu-le pe toate cu o sorbitură de apă. M-a uimit. Medicamentele erau extrem de amare. Cum de ştia că nu încercam să o ucid?

Ziua trecu încet. Indienii Checiua au lucrat timp de o oră sau două, apoi s-au întors acasă şi erau oarecum neliniştiţi, din cauza unui eventual atac surpriză din partea aucaşilor. Era foarte cald, iar norii de muşte, fumul cuiburilor de termite (folosit împotriva muştelor), neplăcerea de a sta pe o bucată mică de lemn cu genunchii sub bărbie, absenţa unei ceşti de cafea, ca să nu

menţionez şi absenţa copilului meu, toate ajutau la împrăştierea oricărei urme de romantism care ar fi putut să domine scena de la distanţă. Indienii îşi petreceau timpul ca de obicei — femeile găteau, bărbaţii stăteau şi se jucau cu vreun băţ, zăngăneau la o

vioară veche, ucideau muştele cu o paletă de lemn sau îşi rupeau crustele de scabie. Cînd mîncarea a fost gata, s-au ghemuit în jurul unei frunze de bananier, pe jos, şi au început să mănînce omniprezentul manioc, care era însoţit de peşte şi de carne de pecari.
La puţin timp după masă, cîini lătrară, iar bărbaţii şi-au apucat armele grăbindu-se înspre plantaţia de manioc să vadă ce se întîmplă. Au găsit rămurele proaspăt rupte de manioc, din care curgea încă seva. Cineva fusese acolo. Nu existau alţi indieni pe o rază de douăzeci de kilometri. Trebuie că au fost aucaşii. „Ne spionează, spuseră. Se vor uita să vadă dacă le-am ucis cele două femei. Dacă nu le văd, ne vor ucide". Mă gîndisem să le cer femeilor să meargă împreună cu mine în Arajuno, unde puteam să trăim într-un relativ confort şi unde eram mai departe de posibilul pericol de pe Curaray. Dar acum se părea că pentru indieni pericolele ar fi mai mari dacă eu aş pleca, aşa că am început să fac planurile ca să rămîn în aşezarea Checiua. Cele două aucaşe erau aparent destul de fericite cu noile lor „mame" şi părea înţelept să rămîn acolo, încît ele să fie tot în mediul lor indian, iar eu să studiez limba lor.
Dr. Tidmarsh a sosit în după-amiaza aceea cu un casetofon pentru înregistrat. Mankamu a privit pentru un moment demonstraţia lui, apoi a luat liniştită microfonul şi a vorbit. Povestea despre omoruri, suliţe şi despre copilul ei care tocmai murise. S-a amuzat, fără să fie deloc uluită, cînd şi-a auzit vocea pe casetă. în ziua următoare avionul a venit şi a adus un telefon.

învîrtindu-se uşor în cerc, a coborît frînghia unde eram eu. Am prins telefonul care cobora legănîndu-se şi am vorbit cu piloţii, în timp ce aceştia îşi continuau zborul circular. Mintaka, una dintre femeile aucaşe, nu a arătat nici cel mai mic interes faţă de avion sau faţă de telefon. Mankamu părea înfricoşată şi a vorbit emoţionată tot timpul cît avionul s-a rotit deasupra.
Duminica este ziua de sărbătoare a indienilor Checiua, şi s-au acoperit cu pene şi s-au vopsit, pentru reuniunea lor cu dans şi băutură. Cele două aucaşe nu au fost decît puţin amuzate de acest spectacol. Mankamu a însoţit bătaia tobelor cu un cîntec, care nu întotdeauna se sincroniza cu tobele. Cînd a fost servită *chicha* — berea de manioc, pe care indienii o beau întotdeauna la masă, dar care, pentru sărbătoare, este lăsată să fermenteze o perioada mai îndelungată — indienii Checiua şi-au urmat obiceiul de a bea o parte din băutură, lăsînd restul în ploscă. Mankamu şi Mintaka au urmat obiceiul lor de a bea din vas pînă la fund fără să-şi dea seama că era o băutură cu un conţinut mare de alcool. Nu după mult timp, Mankamu începu să se plîngă de o durere de cap, iar Mintaka a observat că nu putea să reţină cei cîţiva litri de lichid pe care îi băuse.
Am fost mulţumită să văd că indienii Checiua le tratau pe ambele femei cu cel mai mare respect. Mintaka le-a supărat pe

cîteva dintre femei, flirtînd pe faţă cu bărbaţii. Pe atunci nu ştiam că era o „văduvă de paie" şi că probabil ar fi fost fericită să cîştige un soţ din afara propriului ei trib, deoarece populaţia masculină a tribului scăzuse mult.

Cîteva zile mai tîrziu, mai convinsă ca niciodată că satul Curaray era locul cel mai potrivit în care să rămîn împreună cu aucaşele, am plecat spre Shandia să-mi împachetez lucrurile pentru mutare. Indienii promiseseră să-mi construiască o casă mică, iar

cînd am plecat şi curăţau terenul pentru asta. Cele două femei păreau să se fi hotărît să rămînă, deşi motivul era un mister pentru mine. De cele mai multe ori nu puteam să înţeleg nici măcar o silabă din ceea ce spuneau. Oricum, era evident că nu erau speriate.

In Shandia am revizuit paşii care duseseră la această aparentă deschidere înspre tribul Auca. Mă rugasem pentru deschidere. Nu ştiam cum s-ar fi putut realiza. Dumnezeu făcuse imposibilul şi a lăsat ca două *femei* — nu bărbaţi — să vină, tocmai atunci cînd eu eram în preajmă, mi-a dat posibilitatea să le întîlnesc şi să le cîştig într-o oarecare măsură încrederea. Cuvintele Psalmului 118 mi-au fost de mare ajutor, în timp ce mă gîndeam la ce putea să însemne mutarea la Curaray.

Nu mă tem de nimic: ce pol să-mi facă nişte oameni?...Domnul este ajutorul meu.
Mai bine este să cauţi un adăpost în Domnul decît să te încrezi in om;
Domnul este tăria mea şi pricina laudelor mele
Nu voi muri, ci voi trăi, şi voi povesti lucrările Domnului
Iată poarta Domnului: pe ea intră cei neprihăniţi.
Domnul a făcut lucrul acesta: şi este o minunăţie înaintea ochilor noştri...Doamne ajută! Doamne dă izbîndă!...Binecuvîntat să fie cel ce vine în Numele Domnului.
Domnul este Dumnezeu, şi ne luminează.
Tu eşti Dumnezeul meu, şi eu te voi lăuda.

în întreaga mea viaţă, de foarte puţine ori mi s-a întîmplat să nu am nici un sprijin, nici un indiciu pentru ce aveam de făcut, nici o persoană care să-mi dea un sfat. Acesta era un astfel de moment şi, în urma rugăciunii, aceste cuvinte, scrise cu atîta timp în urmă, în condiţii atît de diferite, mi-au adus o încredinţare de nezdruncinat aşa de mare, încît a trebuit să cred că fuseseră scrise

pentru mine. Ele erau vocea lui Dumnezeu. Le-am ascultat, le-am împlinit şi, în timp ce făceam aceasta, am descoperit Stînca de la temelia lor.

Aşa că am pornit la drum: eu, Valerie, aşezată într-un scaun mic de lemn făcut de către Fermin — un creştin Checiua care o ducea în spate. Un alt Checiua ne ajuta să ducem lucrurile. Valerie nu mai fusese niciodată într-o călătorie pe o cărare din junglă, dar mişcarea uşoară a scaunului o legăna, adormind-o de mai multe ori. Ploaia torenţială a trezit-o după-amiaza tîrziu, dar a fost tare curajoasă, o adevărată micuţă indiană, şi nu s-a plîns. Am fost

impresionată de abilitatea de care dădea dovadă Fermin, cărînd-o. E un real talent să se strecoare pe sub copaci căzuţi, să urce stînci alunecoase, să treacă printre spini înalţi fără ca Val să se lovească la cap sau să se agate de ceva şi să cadă din scaun. La un moment dat, în timp ce traversa o apă, Fermin a alunecat pe o stîncă. A căzut, şi-a sucit piciorul destul de rău, dar şi-a regăsit echilibrul astfel, încît Val a rămas în aceeaşi poziţie, fără să fie rănită.
Am ajuns la Curaray doar la apus, după opt ore şi jumătate de călătorie, datorită ploii necruţătoare care transformase cărările în mici şuvoaie. Mankamu şi Mintaka erau încă acolo şi păreau să înţeleagă că îmi adusesem copilul deoarece mi-am propus să stau cu ele.
în dimineaţa următoare, noi, femeile — checiuaşe, aucaşe, o femeie albă şi o fetiţă — ne îmbăiam cu toate în rîu, după ce bărbaţii plecaseră la vînătoare. Dintr-o dată se auzi un ţipăt din casa de dincolo de rîu: „Aucaşii!". Toate casele din aşezare s-au trezit la viaţă deodată şi cineva a strigat: „Au ucis deja! Honorio este mort! Ieşiţi din rîu, *senora,* repede. *Aucaşii* V/M!". Deşi numele Auca este un cuvînt Checiua, Mintaka şi Mankamu păreau să fi înţeles imediat ce se întîmplase. Dario, singurul bărbat aflat în acel

moment în sat, şi-a luat puşca şi a început să fugă în josul rîului, spre locul crimei. Mankamu mergea în urma lui, ţipînd. Mintaka stătea nepăsătoare pe plajă, în timp ce eu încercam înnebunită să mă îmbrac şi să hotărăsc încotro s-o apuc. Noi ne aflam în cea mai vulnerabilă poziţie, dacă era adevărat că aucaşii pregăteau un atac. Dar să fugim înspre casă însemna să fim mai aproape de pădure, de unde ei puteau să apară în orice moment. Deoarece Mintaka stătea atît de liniştită pe stîncile din apropiere, am hotărît să rămîn lîngă ea. In cele din urmă, pentru că nu se întorcea nimeni de la locul crimei, ne-am întors acasă. Mama lui Honorio, cel care murise, fugea înspre locul crimei plîngînd şi spunea: „Vom muri împreună. Dacă mă ucid, voi muri împreună cu fiul meu". Mă întrebam dacă ar trebui să o însoţesc sau nu. Gîndul la Valerie m-a oprit. Cînd am adus-o, am hotărît să nu-mi asum riscuri care nu sînt necesare. A fost necesar să ajung aşa de departe şi să o supun oricărui pericol pe care viaţa de aici îl implica. Nu era însă necesar să cobor la vale, mai aproape de locul unde apăruseră aucaşii. Era cel puţin posibil ca ei să fie încă acolo, pîndind.

Sosirea lui Mintaka şi Mankamu, două aucaşe. mi-a schimbat viaţa.
„Fiul meu, copilul meu, copilul meu! Ai plecat la vînătoare de dimineaţă viu şi sănătos. Te-au prins — demonii, animalele, impieliţaţii de aucaşii" Melchiora îşi boceşte fiul. Indienii Checiua erau înspăimîntaţi de prezenţa celor două aucaşe în comunitatea lor. dar sperau totodată că vrăjmaşul, în sfîrşit, plecase. Temerile lor erau îndreptăţite — într-o dimineaţă Honorio a fost găsit străpuns de optsprezce suliţe, iar soţia lui a fost răpită de ucigaşi.

Mai tîrziu indienii Checiua s-au întors cu trupul bărbatului

mort. Au scos din el optsprezece vîrfuri de suliţă, dintre care una era înfăşurată în paginile unui Nou Testament pe care aucaşii îl furaseră probabil din coliba dr. Tidmarsh cînd au prădat-o. O alta era decorată cu pînza de pe albumul cu tăieturi din ziare pe care d-na Tidmarsh îl trimisese pentru a le fi lăsat din avion. Suliţele păreau să fie noi sau cel puţin proaspăt decorate şi toate erau mai mult sau mai puţin însîngerate. Versetul: „O mie să cadă alături de tine, şi zece mii la dreapta ta, dar de tine nu se va apropia" mi-a venit în minte în timp ce mă uitam la grămada de arme.* Valerie, jucîndu-se prin preajmă, şi-a pus un lighean în cap, spunînd: „Mama, pălărie!" şi mă întreba unde e păpuşa ei.

Ne-am dus acasă la Honorio, unde mama şi fratele său plîngeau mîngîind forma lipsită de viaţă, învelită într-o pătură veche de bumbac. Soţia lui nu putea fi găsită nicăieri. Fusese împreună cu el în momentul în care pornise pe rîu în jos la vînat sau pescuit pentru ziua respectivă. I-au găsit barca, nişte rămăşiţe de *chicha* şi cîinele mort în nisip, cu trei suliţe înfipte în spate. Maruja, foarte tînăra lui soţie, fusese fără îndoială luată captivă de către ucigaşi. Mankamu părea să-mi indice că acelaşi lucru l-ar face cu Valerie: pe mine m-ar ucide şi pe ea ar lua-o cu ei. In momentul în care a văzut cadavrul, le-a ţinut celor îndoliaţi un discurs lung, plin de entuziasm. Nimeni nu a înţeles măcar un cuvînt. A început să tremure şi ochii i s-au umplut de lacrimi. Plînsetele femeilor Checiua, crescînd în tonalitate şi intensitate de fiecare dată cînd mai apărea cineva, şi suspansul datorat faptului că bărbaţii nu se întorceau de la vînătoare contribuiau la sporirea tensiunii. Dario m-a întrebat dacă îmi era teama. Nu. „Şi pe tine te vor duce" spuse. în acel moment vîntul răsfoi paginile Bibliei care

Psalmul 91:7.

stătea deschisă pe genunchi. „Ştiu că Tu poţi totul, şi că nimic nu poate sta împotriva gîndurilor Tale", au fost cuvintele asupra cărora mi s-a oprit privirea.* Credeam asta? Pentru puţin timp, am simţit că eram sătulă de aucaşi. Aş fi fost foarte bucuroasă să ies din junglă, să fiu departe de tot ce însemna ea.

Indi enii Checiua începură să se întoarcă de la vînătoare unu cîte unu. Nu ştiau nimic despre prezenţa aucaşilor sau despre uciderea lui Honorio. Ultimul care a sosit, Donasco, era palid şi înspăimîntat. Spunea că îi auzise pe aucaşi şi că se ascunsese într-un copac. Cam la zece metri înaintea lui, şase aucaşi mergeau prin tufăriş, cu un băiat tînăr, credea el, în mijloc. Cînd a auzit povestea uciderii, bănui că „băiatul" trebuie să fi fost Maruja. S-a discutat aprins despre cauza evenimentului.

„Asta e pentru că le aruncaţi daruri. Nu le doresc. Ar trebui să aruncaţi bombe, nu daruri!" îmi spuse una dintre femei.

„Vor ucide pentru că dr. Tidmarsh a construit o casă aici. Nu-şi doresc nici un alb. Vă văd aici şi vin să ucidă."

S-a iscat o discuţie aprinsă între cei care credeau că, dacă am pleca, aucaşii ar crede că le-am ucis pe cele două femei, şi acei care credeau că, dacă nu vom pleca, aucaşii vor fi înfuriaţi de

prezenţa noastră.
Bili, una dintre bătrînele bunici, m-a implorat în tăcere să rămîn, să „le ţin companie". „Bărbaţii vă vor construi o casă, *senora.* Vrem să rămîneţi." Fiul ei, Dario, tăcea.
„Vor ucide iar şi iar acum, că au început", spuse unul dintre ei.
„Nu, niciodată nu ucid de două ori în acelaşi loc. Nu se vor întoarce", spuse altul.
Iov 42:2.
50
Sălbaticii — rudele mele
Am încercat să-mi dau seama ce gîndea Mankamu. I-am făcut un semn înspre Arajuno. „Nu", spuse ea. Am înţeles cuvintele: „copilul meu, amintire".
„Aucaşilor le place să ucidă, spuse un bărbat. Ei ucid ca divertisment. Se joacă."
„Atunci lăsaţi-i să vină aici" interveni Dario. „Ne vom juca cu ei."
Eu mi-am găsit liniştea ştiind că mă aflu în mîinile lui Dumnezeu. Această liniște nu-mi fusese dată de siguranţa că nu voi fi ucisă sau de vreun alt fals sentiment de securitate potrivit căruia Dumnezeu m-ar proteja de suliţele de lemn mai mult decît îl protejase pe soţul meu, pe ceilalţi patru misionari sau pe Honorio. Pacea mea izvora pur şi simplu din faptul că El îmi hotăra destinul şi că ceea ce face El este bine.
în dimineaţa următoare hotărîrea de a părăsi satul Curaray era evidentă. Mankamu a venit de bună voie cu noi la Arajuno, lăsînd-o pe Mintaka să vină împreună cu ceilalţi indieni cînd aceştia urmau să evacueze locul, cîteva zile mai tîrziu. Nici una dintre femei nu ştia ce le stă în faţă şi, totuşi, nici una nu s-a consultat cu cealaltă în legătură cu planurile ei. De altfel, cînd Mankamu a plecat, Mintaka nu s-a obosit să coboare de la etajul doi să-şi ia rămas bun de la ea sau s-o întrebe unde merge.
Totuşi, peste o săptămînă ne-am întîlnit din nou în Arajuno şi am zburat către Shandia, la nişte prieteni indieni care ne invitaseră să locuim cu ei. I-am explicat lui Mankamu cît de bine am putut că urma să mergem cu avionul. Păru să înţeleagă şi îi porunci Mintakăi să urce ea prima. Mintaka nu făcea nimic fără porunca lui Mankamu. Urcă ezitînd oarecum, urmată de Mankamu care, atunci cînd pilotul i-a legat centura de siguranţă, îi dădu instrucţiuni Mintakăi să facă acelaşi lucru cu centura ei. Zgomotul

motoarelor le-a speriat, aşa că şi-au acoperit capul cu pături, dar nu peste mult timp curiozitatea le-a învins temerile şi au scos capul pentru a privi întinderea de pămînt aflată jos.
Capitolul 3
Mintaka şi Mankamu — „Sînt doar nişte indience"
am ajuns în Shandia, Mintaka şi Mankamu au fost nou în centrul atenţiei pentru cîteva zile. Indieni şi albi au venit kilometri întregi pentru a le vedea pe aceste aucaşe

veritabile. Remarcile făcute indicau reputaţia pe care aucaşii şi-o cîştigaseră — orice altceva, dar nu oameni.
„Bine, dar sînt exact ca şi noi! Sînt doar nişte indience!"
„Mănîncă? Vorbesc?" Aceasta ultimă întrebare primi răspuns de la unul dintre spectatori înainte ca eu să fi spus ceva: „Nu, prostule! Dar scot sunete, nu-i aşa, Se/rara?"
„Şi nu au decît două picioare! Credeam că au vreo şase, dar le-am numărat şi nu sînt decît două." Aceasta era observaţia unuia dintre şcolarii din Shandia.

Sălbaticii — rudele mele

Am fost primiţi în casa unor credincioşi indieni din Shandia. A fost pregătit un pat de bambus pentru Mintaka şi Mankamu, în camera din mijloc, lîngă foc. Mie mi s-a oferit un colţ dintr-un dormitor ocupat de un cuplu. In scurtă vreme, indienii au construit o anexă lîngă casă, unde eu aveam o bucătărie micuţă, un birou şi un loc pentru patul lui Valerie.

•Am început apoi, cu seriozitate, studiul limbii. Rachel Saint mi-a trimis cîteva date care m-au ajutat foarte mult la studierea elementelor de bază ale gramaticii. Ea studiase timp de cîţiva ani limba aucaşă împreună cu Dayuma. Caseta înregistrată de Mankamu pentru dr. Tidmarsh le-a fost trimisă lui Rachel şi Dayuma, care se aflau în Statele Unite, iar ele ne-au tradus-o. Am aflat astfel că fiica lui Mankamu murise. Asta o făcuse să plece de acasă şi să-i viziteze pe străini. Informaţiile de pe casetă ne-au oferit, de asemenea, suficiente indicii pentru ca Dayuma să ne spună numele celor două femei. Ambele se dovediseră a fi mătuşile ei. Dayuma înregistrase o casetă pentru Mankamu şi Mintaka, iar eu le-am pus-o să o asculte şi am înregistrat, în acelaşi timp, comentariile şi răspunsurile lor la întrebările Dayumei, apoi i le-am trimis. Ea a aflat astfel că mama sa, Akawu, era încă în viaţă, dar fratele ei preferat fusese ucis cu ani în urmă.

Cu toate că, pentru a-şi obţine partea lor de hrană, Mankamu şi Mintaka participau la munca obişnuită în gospodăriile Checiua — mersul la plantaţie şi plivirea manioculuí — ele nu aveau alte responsabilităţi şi, în consecinţă, îşi petreceau cea mai mare parte a timpului întinse pe patul de bambus. Era echivalentul celui de la un psihiatru. Am observat că, dacă stăteam lîngă ele cu un pix şi cu o hîrtie, Mankamu începea de îndată să vorbească. Nu părea să-şi dea seama că eu nu înţelegeam nici un cuvînt din ceea ce spunea. Obişnuia să vorbească foarte repede, adesea cu gura plină

de manioc şi aproape întotdeauna stînd cu spatele la mine şi cu faţa la perete. Uneori mă aplecam deasupra ei să văd cum pronunţă cuvintele, deoarece nu puteam înregistra corect un sunet pe hîrtie decît dacă vedeam cum îl pronunţă. Dar gura ei (fără prea mulţi dinţi) nu îmi era de mare ajutor atunci cînd se întorcea sau îi era plină de manioc. De multe ori, ca să nu o audă indienii, vorbea în şoaptă despre vreo ucidere. Deoarece indienii Checiua foloseau mormăitul afirmativ, comun celor două limbi, femeile erau absolut

sigure că tot ceea ce spuneau era înţeles. Faptul că ele însele nu înţelegeau limba Checiua nu le făcea nici măcar să presupună că nici ceilalţi nu înţelegeau ce spune ele. Citisem mai înainte că, în general, indienii cred că limba lor este universală. Adică, se poate să fie şi oameni care nu o vorbesc, dar sigur o *„aud"* —oricine poate înţelege limba *lor*. întrebîndu-i — chiar şi pe indienii Checiua educaţi — dacă înţelegeau engleza, mi-au răspuns: „Păi, oricine îşi poate da seama că limba *asta* nu poate fi auzită. Dar limba noastră, oh, e altfel. Oricine o poate înţelege." Şi am presupus că aucaşele aveau aceeaşi opinie. Cînd repetam expresia pe care o învăţasem bine — „Nu înţeleg" —, uneori chiar se supărau pe mine. *Jnţelegi.* Vorbeşti doar aşa, prosteşte!" (Ultimul cuvînt era unul pe care îl găsisem în vocabularul lui Rachel.)
Au existat momente cînd cele două protejate ale mele încercau cu disperare să-mi spună de ce aveau nevoie. Era îngrozitor. Doream atît de mult să le ofer tot ceea ce le trebuia, tot confortul posibil, dar ignoranţa mea în privinţa modului de viaţă pe care îl avuseseră făcea să-mi fie foarte greu să ghicesc ce altceva ar mai putea dori, în afară de ceea ce deja le oferisem. Le evaluam nevoile în singurul mod în care ştiam să o fac — din experienţa avută cu indienii Checiua. Păreau să mănînce aceleaşi produse, să le gătească la fel, să le planteze şi să le culeagă în acelaşi mod.

Deci, de fiecare dată cînd observam că lipsea ceva, făceam tot ce-mi stătea în putinţă pentru a descoperi despre ce anume era vorba, de multe ori însă fără succes. Mintaka lua aceasta ca pe o ofensă personală şi treceau zile întregi fără să vorbească cu nimeni. Stătea pe marginea patului de bambus şi mîrîia la oricine se apropia de ea. Mankamu părea să înţeleagă problema mea şi încerca mereu să mă facă să pricep despre ce vorbea. Deşi era o adeptă convinsă a gesticulaţiei în cadrul discuţiilor obişnuite, nu o folosea ca şi substitut atunci cînd eu nu înţelegeam vreun cuvînt pe care ea îl ţipa şi îl repeta.
In ciuda ignoranţei mele supărătoare, în cea mai mare parte a timpului, sufletele tolerante al celor două femei le dictau să mă accepte, iar uneori dădeau dovadă chiar şi de afecţiune. Mintakăi îi făcea plăcere să se joace cu Valerie, să o gîdile şi să o necăjească aşa cum fac mamele cu copiii. De cele mai multe ori însă era nerăbdătoare cu ea, uneori gata să o lovească. Spre deosebire de Mintaka, Mankamu, deşi nu îşi arăta niciodată afecţiunea în mod deschis, dădea dovadă de multă răbdare. Obişnuia să o care în spate pe cărările din junglă sau îi poruncea Mintakăi să o facă. întotdeauna cînd mergeau la rîu să se spele sau să pescuiască, Valerie mergea cu ele. îşi împărţeau mîncarea cu ea atunci cînd mergea „să se uite la ele cum mănîncă", după cum spunea Valerie. Ea prefera mîncarea indiană în locul mîncării gătite de mine şi a observat că, deşi nu îi era permis să ceară, dacă mergea şi „se uita", i se dădea ceva.
Intre Mintaka şi Valerie nu existau bariere lingvistice.

Sălbaticii — rudele mele

Eu am continuat să fac o parte din munca de asistenţă medicală la staţia din Shandia, iar cînd mi s-a cerut să fac o injecţie, am hotărît să le iau pe Mintaka şi pe Mankamu cu mine ca să vadă ce fac, în cazul în care ar avea vreodată nevoie de o injecţie. Voiam să vadă că indienii cereau să fie înţepaţi cu un ac şi, bineînţeles, speram că vor înţelege că medicamentul era pentru vindecare. Li se părea foarte amuzant să vadă bolnavul tresărind dar, cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd Mankamu a început să sufere de o formă destul de serioasă de bronşită, doctorul i-a prescris penicilină, l-am arătat sticluţa şi acul, iar ea şi-a ridicat mîneca fără ezitare.

într-o noapte am auzit-o pe Mankamu plîngînd. M-am apropiat de foc, unde stătea ea ţinînd un băţ aprins lîngă obrazul foarte umflat. Din ce mi-a spus, am înţeles cuvîntul „dinte". în ziua următoare am aranjat ca un avion să o ducă la dentistul militar, în orăşelul Shell Mera. Ea şi Mintaka credeau că înţeleseseră scopul călătoriei şi au început să-şi împacheteze bunurile pămînteşti — piepteni, oglinzi, oale, mărgele colorate etc. „Să ne luăm vasele? Să ne luam pătura?" Cînd am răspuns negativ acestor întrebări, mi-a fost greu să le conving să-şi ia haine de schimb. Acesta era ultimul lucru pe care un aucaş l-ar fi considerat necesar.

De această dată nu am mai avut probleme să le urcăm în avion. Le-a făcut plăcere să zboare, iar cînd au văzut camioneta care le aştepta să le ducă la dentist, deşi era primul vehicul pe care îl văzuseră vreodată, în afară de avion, au urcat imediat. în cabinetul dentistului, Mankamu s-a aşezat ascultătoare pe scaunul indicat şi a suportat injecţiile şi extragerea a patru molari, rămînînd doar cu doi care încă erau întregi. Mintaka s-a aşezat pe podea, lîngă scaun, rîzînd cu mîna la gură cînd dentistul a aruncat dintele

Mintaka şi Mankamu
— „ Sînt doar nişte indience "

problemă în colţ. Mankamu tremura de durere, dar nu a scos un sunet. înţelegea că această acţiune are un scop, dar, din nefericire, acest lucru nu s-a întîmplat mai tîrziu, cînd am vrut să le facem un examen cu raze X. Aparatul era un model vechi, iar placa trebuia să fie ţinută de către pacient. A fost o adevărată luptă să le fac să-mi imite demonstraţia — să-şi ridice bărbia, să-şi întindă coatele, să stea nemişcate şi să respire profund! Mintaka a refuzat pur şi simplu, pînă cînd Mankamu şi-a dat seama că într-adevăr

doream să-mi urmeze exemplul şi i-a poruncit să asculte. Totuşi, ambele s-au mişcat şi a trebuit să repetăm nebunia aceasta în ziua următoare, spre neplăcerea lor. Testul pentru tuberculoză s-a dovedit a fi negativ, iar examenul fizic, căruia i s-au supus fără întrebări, le arăta puternice şi sănătoase.

în timp ce ne aflam pe o stradă în Shella Mera, s-a apropiat de noi un camion huruind şi bubuind. Smulgînd-o pe Valerie, femeile se aruncară în şanţ, lăsîndu-mă pe mine în voia sorţii, dar hotărîte să o salveze pe Val. După ce camionul a trecut mai departe fără să păţesc ceva, au ieşit chicotind ruşinate. Vederea unui catîr a fost un şoc pentru ele, mai ales că acesta nu încerca să scape, aşa cum ar fi făcut animalele pe care le cunoşteau ele. Dar răgetul unui măgar şi imaginea unui om pe spatele calului aproape le-au dus la isterie — primul de teamă, al doilea de rîs.

Una dintre primele încurajări în studiul limbii a venit în dimineaţa în care urma să ne întoarcem la Shandia din Shell Mera. încercasem să le explic celor două femei că urma să mai stăm acolo încă o noapte iar apoi, dimineaţa, urma să ne urcăm în avion şi să ne întoarcem la casa noastră. Nu eram deloc sigură că m-au înţeles. Aproape întotdeauna cînd le vorbeam mormăiau într-un fel care voia să spună: „chiar aşa?" Prin urmare, am fost încîntată în

dimineaţa următoare găsind toate sacoşele de plasă pregătite şi pe ele aşteptîndu-mă pe pat.

Cîteva săptămîni mai tîrziu am fost încurajată din nou: Mankamu chiar făcea efortul de a mă ajuta să învăţ limba. Pînă atunci, ea şi Mintaka păreau să creadă că eu ştiam totul şi nu voiau nici să repete ceea ce spuneau, nici să vorbească mai rar pentru ca să pot înţelege. Mergeam pe cărare într-o zi, cînd am văzut doi oameni care împleteau un acoperiş de stuf. Mankamu m-a întrebat: „Ce fac?". Zîmbea. Era evident ca ştia ce fac. Dar voia ca eu s-o spun pe limba ei! I-am răspuns că nu ştiu şi imediat mi-a dat cele două forme corecte ale verbului „a împleti" (limba aucaşilor are verbe cu două forme, ex. „Noi doi, voi doi", care se aseamănă cu pluralul „noi, voi") şi chiar a aşteptat să repet şi eu. Am simţit că acesta era un adevărat progres.

în plus, existau momente de cel mai mare interes pentru mine, cînd descriau ce observaseră la cei cinci misionari. Mintaka a găsit o pălărie mare de paie atîrnată pe peretele meu. Şi-a pus-o pe cap şi s-a aplecat peste marginea patului, strigînd în limba aucaşă, cu intonaţii americane, cuvinte ca: „Ne place de voi. Vă vom face daruri". Mi-am dat seama dintr-o dată că-l imită pe Pete Fleming, care purta o pălărie de paie şi care le striga aucaşilor din avion.

Altă dată, pe cînd se aflau la Shell Mera, Mankamu a urcat în pod împreună cu mine să examineze suliţele pe care le adunasem după uciderea lui Honorio. Ea ştia cine fabricase fiecare săgeată după modelul încrustaţiilor şi după penele de pasăre folosite. Apoi, văzînd o ferestruică la capătul podului, s-a îndreptat într-acolo şi şi-a scos capul afară, spunînd lucruri pe care probabil le auzise

strigate de către piloţii care zburaseră deasupra aşezării lor, după ianuarie 1956. l-am arătat un coş în care Nate Saint primise un papagal viu. „Eu am făcut asta", spuse ea. Povesti cum îl împletise,

iar Akawu îi dăduse coarda cu care să-1 lege, cum un altul îi dăduse o bucată de scoarţă să-1 împletească în jurul ei şi cum Minkayi îi donase papagalul său domestic. Cînd bărbaţii lăsaseră jos cordonul spiralat, ei s-au adunat încîntaţi înjur şi au legat de el marele pachet. Văzîndu-1 ridicat în siguranţă, unul dintre tineri, Nampa, a avut o idee. Data următoare cînd va veni avionul îşi va lega cordonul în jurul taliei. „Voi pleca cu străinii", spunea el. Dar Nate pregătise în mod intenţionat un cordon mai slab pentru eventualitatea în care aucaşii ar lega o încărcătura prea grea. Nampa a fost dezamăgit.

Mai existau şi situaţii în care lipsa cunoştinţelor mele lingvistice era de-a dreptul supărătoare. Le-am dus pe femei să o viziteze pe Urni, o femeie aucaşă care locuia la o fermă, nu departe de Shandia. Nu le-am spus unde urma să mergem, dar ele au recunoscut-o imediat, cu toate că trecuseră mulţi ani de cînd nu au văzut-o. Iar ea părăsise tribul şi, trăind cu indienii Checiua în tot acest timp, a uitat în mare parte limba aucaşă. Cu toate că înţelegea ce-i spuneau ele, se încurca la răspunsuri, încît a trebuit să-i traduc vorbele spuse într-o limbă Checiua stîlcită folosind limba Auca, tot la fel de stîlcită, ca Mintaka şi Mankamu să înţeleagă ceva!

Cînd le-am arătat femeilor diapozitivele colorate pe care pilotul, Nate Saint, le făcuse cu cei trei aucaşi — Mintaka, Gimari şi Naenkiwi — la „Palm Beach", s-au arătat prea puţin uimite şi abia am înţeles ce spuneau, dar era clar că Gimari („Dalila") era sora mai tînără a Dayumei şi că Naenkiwi („George") murise. Astfel, încetul cu încetul am strîns o parte din informaţiile pe care le-am căutat multă vreme.

Primăvara le-am dus în oraşul cel mai modern al Ecuadorului, portul Guayaquil. Mi s-a atras atenţia asupra înfricoşătoarelor riscuri — o eventuală răpire sau contractarea unei boli fatale de-a

albilor —, dar am simţit că era important ca la întoarcerea la poporul lor, lucru despre care vorbeau adesea, să poată să povestească ce au văzut în lumea străinilor. Am călătorit cu autobuzul, cu jeepul şi trenul pînă dincolo de trecătoarea din Anzi, la peste 3660 m înălţime — au fost foarte uimite să descopere cît de frig era acolo, şi în josul abruptei pante vestice pînă la cîmpia de pe coastă. Guayaquilul, cu clădirile sale moderne, cu maşinile, feriboturile, luminile de neon şi străzile largi pavate, nu a captat decît foarte puţin interesul celor două femei, excepţie făcînd o piaţă în aer liber. Cînd au văzut şirurile imense de banane, li s-a tăiat respiraţia: „Cine a reuşit să taie toate aceste banane pentru o singură zi? Cine le va mînca?". Au fost mai mult decît încîntate cînd le-am dus la piaţa de peşte şi le-am spus să ia de acolo orice

doresc. Din uimitoarea cantitate de peşti de apă sărată, au ales două feluri care se asemănau cu mîncarea cu care erau ele obişnuite — crabi vii şi raci împlătoşaţi. I-au pus pe toţi sub patul din camera lor, cu excepţia celor pe care i-au prăjit deasupra flăcării de petrol lampant şi i-au mîncat imediat. In Guayaquil au avut pentru prima dată ocazia să vadă filmul color pe care Nate îl făcuse cu Mintaka, Gimari şi Naenkiwi. Au rîs pe înfundate, iar Mintaka s-a ruşinat chiar cînd s-a văzut pe ecran, dar şi-au pierdut repede interesul. Plictisindu-se, Mintaka a spus că o doare capul şi a ieşit din cameră înainte ca filmul să se fi terminat. Mankamu însă ne-a explicat cine erau cei care apăreau în film şi ce anume făceau. Părea chiar încîntată să poată observa comportamentul lui Gimari faţă de Naenkiwi, care pe atunci nu era soţul ei!

Eu sperasem că voiajul la Guayaquil mă va ajuta în privinţa limbii. îmi luasem caietul cu mine, bineînţeles, dar am descoperit că femeile nu făceau decît puţine comentarii. Verificînd notiţele, am observat însă un cuvînt care se repeta frecvent. Apărea ca

răspuns la întrebările despre flora montană, despre munţii cu vîrful acoperit de zăpadă, despre capre, oi şi iepuri. Nu am observat decît mai tîrziu că primeam acelaşi cuvînt pentru toate acestea — am presupus că noţiunile pe care le alesesem aveau toate un corespondent în experienţa lor, deşi ştiam, desigur, că toate cele numite erau noi pentru ele. Cercetarea ulterioară a relevat faptul că acel cuvînt însemna pur şi simplu: „Cine ştie' *ce-o* fi!"

Progresul în studiul limbii era îngrozitor de lent, iar momentele de iluminare erau aşa de rare, încît adesea eram descurajată. Intr-una dintre acele dimineţi L-am rugat în mod special pe Dumnezeu să mă ajute ca, din tot ce-mi spuneau femeile, măcar ceva să înţeleg foarte bine .

Am mers în camera mare din mijloc unde era patul lor de bambus şi am stat jos cu un creion şi cu un caiet. Mankamu a început să vorbească despre casa şi despre copiii ei. Copiii erau încă în viaţă cînd ea plecase. Le promisese că se va întoarce. Venise timpul — voia să se întoarcă şi să-i vadă.

„Vei veni cu noi, Gikari. [Folosea numele pe care mi-1 dăduse Mintaka: «Ciocănitoare». Niciodată n-am înţeles motivul pentru care îmi spunea aşa]. Vom merge cu avionul la casa doctorului [Tidmarsh]. De acolo mergem pe jos. Noi cunoaştem drumul. Pe Valerie o ducem noi. Vom locui cu Gikita [soţul lui Mankamu şi fratele Mintakăi]. El va pescui pentru noi şi ne va aduce carne din pădure. Vom avea o casă bună — acoperişul nu va fi spart ca ăsta. Vom avea o mulţime de manioc şi banane, dar, dacă vreţi, avionul poate să vă aducă mîncarea voastră. Vă vom ajuta să o luaţi. O să-i vezi pe copiii noştri. Tot atît de mari sînt şi ei [arătă cu mîna cîţiva copii din cameră]. Vă vor iubi şi pe tine şi pe copilul tău. Iţi vei lua acul [hipodermic] şi vei ajuta oamenii bolnavi. Vom trăi cu toţii bine."

„Dar vor arunca cu suliţe în noi, nu-i aşa?", am întrebat.
„Cei din josul răului aruncă cu suliţele. Ei sînt departe."
„Dar oamenii tăi mi-au ucis soţul cu suliţele. Mă vor ucide şi pe mine."
„Gikari! Soţul tău era *bărbaţi Tu eştifemeieV*
„Dar Dabu şi Munga? Ei nu mă vor ucide cu suliţa?"
„Dabu este din familia mea! îi vom spune: «lat-o pe mama noastră. Ea este ca şi Ipanai [mama Mintakăi]. O iubim. E bună.»
Mi se părea destul de convingător, cu atît mai mult cu cît voiam chiar să mă las convinsă. Dar în orele timpurii ale dimineţii, în timp ce stăteam trează gîndindu-mă la ce ar fi putut însemna o astfel de hotărîre, mi-a trebuit cu mult mai mult decît simplul cuvînt al unei aucaşe. I-am cerut Domnului cuvîntul Său. Acesta a venit, din cartea lui Neemia:
„Tu, Doamne, numai Tu, ai făcut cerurile... Tu ai găsit inima lui credincioasă înaintea Ta, ai făcut legămînt cu el, şi ai făgăduit că vei da seminţei lui ţara... Şi Ţi-ai ţinut cuvîntul, căci eşti drept. ... l-ai călăuzit ziua printr-un stîlp de nor, şi noaptea printr-un stîlp de foc, care le lumina drumul pe care aveau să-1 urmeze. ...Le-ai dat Duhul Tău cel bun, ca să-i facă înţelepţi... ai avut grijă să-i hrăneşti în pustie, şi n-au dus lipsă de nimic... i-ai dus în ţara... ai smerit înaintea lor pe locuitorii ţării".*
O făcuse pentru un popor cu mult timp în urmă. Putea să o facă şi pentru noi. Am interpretat *adlitteram* cuvintele Sale şi l-am mulţumit pentru că ne va ajuta să mergem la tribul de aucaşi împreună cu Mintaka şi Mankamu.
Soare, riuri curate, chiar fi o răţuşcă — micuţa albă avea tot ce işi putea dori.
*

Neemia cap. 9.
Mintaka şi Mankamu
— „Sînt doar nişte indience
67

Puţinii oameni care erau la curent cu ceea ce voiam să fac mi-au scris imediat ca să mă avertizeze şi să-mi pună întrebări. Unii mi-au spus clar că mă înşelam. A nu lua deloc în considerare ceea ce a numit cineva „cele mai elementare reguli ale prudenţei" ar fi o nebunie. Fără îndoială, nu aveam nevoie de alte dovezi mai puternice despre felul de a fi al oamenilor pe care intenţionam să-i vizitez, decît modul în care aceştia se comportaseră cu soţul meu. Ştiam că sînt lipsită de apărare. Dar ştiam de asemenea că aceasta era datoria care stătea înaintea mea şi o consideram voia lui Dumnezeu. Nu avusesem viziuni, nici nu auzisem voci. Totuşi, Biblia, pe care o consider cartea principiilor după care trebuie să trăim dacă vrem să cunoaştem adevărata libertate, îmi confirma zi de zi că nu mă înşelasem şi că aceasta era voia lui Dumnezeu. Aşadar, am continuat să-mi pun în aplicare planul. într-o dimineaţă, citind din Biblie, am ajuns la istoria reginei Estera. Estera ştia foarte bine legea care decreta că oricine intra în prezenţa regelui fără să fi fost chemat va fi ucis. Ea ştia de asemenea că era de datoria ei să ceară regelui indulgenţă în numele poporului ei. Aceasta ilustra din nou principiul: dacă datoria este evidentă, pericolele din jurul ei sînt irelevante.
în cele din urmă am primit vestea pe care o aşteptasem: Rachel Saint şi Dayuma se întorseseră în Ecuador şi ne invitau, pe Mintaka, Mankamu, Valerie şi pe mine, să ne întîlnim la baza lor

din junglă. Nu le-am spus celor două femei unde mergeam, nici nu menţionasem întoarcerea Dayumei, dar cînd au coborît din avion şi au văzut-o, Mintaka a remarcat simplu: „Iat-o pe Dayuma" iar Mankamu s-a lansat în prezentarea unui raport rapid a tot ceea ce se întîmplase de cînd Dayuma părăsise tribul. Cu toate că Dayuma

Rachel Saint. sora pilotului ucis "împreună cu soţul meu şi alţi trei misionari, stă de vorbă cu trei aucaşe, folosindu-se de ceea ce "învăţase timp de mai mulţi ani cu ajutorul Dayumei.

aflase de pe casetele pe care Mankamu i le trimisese că cei doi fraţi ai săi muriseră, a început să plîngă cînd a auzit-o direct de la ele. Am petrecut împreună aproape două luni — cele trei aucaşe, Rachel şi cu mine — studiind limba. Apoi ele au hotărît că era momentul să se întoarcă la poporul lor.

„Le-am promis că mă voi întoarce cînd capocul este copt. Acum este copt, Gikari. Mă întorc acasă", spuse Mankamu. Apoi a înregistrat o casetă pentru mine, care, după ce a fost tradusă cu atenţie, mi-a dat mai multe detalii ale planului:

„[Cînd ajung acasă] îi voi spune fratelui meu: «Nu-ţi fie teamă. Noi am locuit în casa Gikarăi. A fost bună. Va veni să locuiască aici cu noi. Vom construi o pistă de aterizare. De acum înainte nu vei mai ucide. Cuvîntul Domnului spune: „Nu te teme. Nu minţi." Trebuie să le spui asta şi celorlalţi. Spune-le totul. Vom trăi bine. Acum, că am învăţat toate astea, m-am întors acasă. Gîndiţi-vă doar la mîncare — nu vă gîndiţi să ucideţi oameni. Cu timpul, veţi ajunge să o cunoaşteţi pe Gikari. Nu vă fie teamă de ea.»

[în drum spre casele noastre] vom dormi la rîul Aiîangu. Vom fi încă pe drum şi în ziua următoare. în cea de-a treia zi însă, vom ajunge.

Le voi spune celor din poporului meu: «Bărbaţi, fraţi, taţi, vor veni să ne viziteze aici nişte oameni, pe care îi considerăm rude. Nu vă fie teamă de ei. Construiţi o casă pentru Gikari. O vom aduce aici. Construiţi şi o casă de oaspeţi şi o pistă de aterizare. Cînd va fi aici, prietenii ei vor veni uneori şi vor rămîne peste noapte. Adunaţi animale de casă şi animale sălbatice din junglă. Le veţi da pe acestea în schimbul cadourilor lor.»

Poporul meu va fi de acord.

«Ii veţi vedea cînd vor veni cu avionul. Vă vor lua să zburaţi cu ei. Eu am fost cu avionul. Vă vor învăţa cuvintele lui Dumnezeu. Trebuie să ascultaţi şi să-i învăţaţi pe copii. Ascultaţi-i cu atenţie — auziţi-i cîntînd. învăţătura lor este bună.»

Ne vom construi casele pe rîul Lahuano, într-un luminiş drăguţ. Noi două vom avea casele alăturate. Le voi cere să facă o pistă de aterizare mare, să taie toţi copacii.

Noaptea trecută am visat că am dus cîteva femei Checiua acolo şi că le-am spus rudelor mele să taie nişte lemne pentru ele! Dacă nu mă întorc acasă acuma, nu voi mai putea să-mi găsesc familia. Se vor muta departe. Pînă acum au aşteptat, pentru că acesta este sezonul capocului. Dacă nu ajung înainte să se termine, vor pleca.

S-ar putea să locuiască în case mici, împrăştiate prin toată pădurea. Şi nu le vom mai găsi urmele paşilor. Trebuie să mergem pînă cînd mai sînt împreună într-un singur loc. Atunci vor asculta şi vor fi de acord.
Ii voi spune lui Dabu [fratele ei]: «îţi aminteşti cum ai plîns cînd i-au ucis pe cei cinci străini? Erau oameni buni. Ţi-ai fi dorit să trăiască. Soţia unuia dintre ei trăieşte. Ea e bună. Va veni să locuiască aici. Trebuie să prinzi peşte pentru noi. De acum înainte vom trăi fericiţi. Lucrurile vor fi diferite. Nu vom mai plînge.»
Am văzut cîţiva muguri de *chonda.* Aceasta înseamnă că e timpul să mergem acasă. A trecut aproape un an. N-o să fie bine dacă nu merg să-mi văd copiii. Vor crede că am murit şi vor face ce vor ei.
Nimu [Rachel] spunea: «Sînteţi încă bolnave. Nu puteţi merge acum». I-am răspuns: «Sîntem bine. Ar fi bine să mergem cît încă ne simţim bine.»
Mintaka şi Mankamu
— „ Sînt doar nişte indience "
71
îi voi spune poporului meu să-ţi construiască o casă cu etaj. Voi spune: «Să nu vă mai fie teamă de Checiua. Temeţi-vă doar de cei din josul rîului». îi voi face pe toţi să muncească împreună ca să construiască şi casa şi pista de aterizare.
Le voi spune: «Să credem în Dumnezeu; vom trăi bine. Mulţi dintre oamenii pe care i-am cunoscut erau credincioşi. Şi voi trebuie să ajungeţi credincioşi.»"
Şi astfel, într-o dimineaţă de septembrie, am zburat la Arajuno: Dayuma, Mintaka, Mankamu, trei păpuşi, oale de aluminiu, cuţite şi mărgele pentru aucaşi, Valerie şi cu mine. între timp cele trei femei au hotărît să nu merg cu ele, cînd se vor întîlni prima dată cu cei din trib. „Voi aşteptaţi aici, în casa doctorului, a spus Mankamu. Vă va fi bine la prietenii voştri Checiua. într-o zi ne vom întoarce şi vă vom duce la casa noastră."
Au pornit de-a lungul pistei de aterizare, spre cărarea din junglă, care le adusese la civilizaţie. Ne-am rugat cu ele, chiar înainte de a ne despărţi la marginea pădurii. Dayuma s-a rugat în limba aucaşă şi apoi au dispărut printre copaci. Mă întrebam dacă le vom mai vedea vreodată. Dayuma nu era sigură că poporul ei nu voia să o ucidă. Vor fi supăraţi că Mintaka şi Mankamu au stat aşa de mult?
După o săptămînă Dan Derr, pilotul Asociaţiei Aviatorilor Misionari, şi cu mine am zburat deasupra aşezării aucaşilor, încercînd să le vedem pe cele trei femei. Părea că aucaşii sînt acolo, căci am văzut cîţiva îmbrăcaţi, dar, cu siguranţă, nu era nici urmă de Dayuma. O femeie părea să fie chiar Mankamu. Se agita, gesticula puternic şi striga. Am văzut-o arătînd înspre un bărbat înalt de lîngă ea. Să fi fost Gikita, soţul ei? Am strigat ceea ce ne-am înţeles să strig: „Sînt Gikari. Am venit. Vă văd. Sînt
72
Sălbaticii — rudele mele
Gikari." Bineînţeles, am rostit numele ei şi pe al Mintakăi. Am

spus: „Unde este Dayuma? Unde este Mintaka?" Ea gesticula din nou, dar atît de ambiguu, încît nu am putut să înţeleg dacă arăta într-o anumită direcţie, dacă mima o ucidere sau dacă spunea că nu ştie.
îmi lăsase cîteva podoabe pe care i le-am coborît pentru ca cei care erau cu ea să fie siguri că eram într-adevăr Gikari, aşa cum le spusesem. în micuţa legătură era şi o poză cu Mankamu, Mintaka, Valerie şi cu mine.
Am cercetat cu atenţie toate casele, care erau la kilometri distanţă unele de altele. Nu era nici urmă de celelalte două femei. Toţi cei pe care îi vedeam erau dezbrăcaţi, iar ele promiseseră că vor fi îmbrăcate. Dayuma menţionase că a înţeles ce îi ceream să facă, dacă las jos găleata, şi a promis că îmi va vorbi la telefon, dacă îi vom lăsa unul. îl aveam acum cu noi şi speram să i-1 putem da.
Cînd am ajuns din nou la Arajuno, indienii Checiua au primit veştile cu feţe triste. „Au fost ucise demult, toate. Ce vă face să credeţi că le veţi mai vedea vreodată?"
Cîteva zile mai tîrziu, dr. Tidmarsh şi un prieten au vizitat din nou mica Iui casă de pe Curaray, sperînd, probabil, să afle ceva despre femei în timp ce-i supravegheau pe indienii care lucrau la o pistă de aterizare. S-au întors şi ei fără nici o veste. După două săptămîni eram cu adevărat îngrijoraţi. Dr. Tidmarsh şi cu mine am zburat din nou pentru a le căuta pe femei. Nimic nou. Ne-am dat seama că era posibil ca Dayuma să fi mers în alt loc despre care noi nu ştiam nimic. Nu este uşor să localizezi o colibă aucaşă într-un mic luminiş, printre atîtea dealuri şi văi. Am aflat mai tîrziu că a mers într-un loc unde trăise pe cînd era copil şi unde nu exista nici un luminiş şi că le-a trimis vorbă celorlalţi prin Mankamu să

meargă şi să o întîlnească acolo. Acesta era motivul pentru care nu le localizasem. Aşa că am aşteptat, rugîndu-L pe Dumnezeu să le protejeze şi să le aducă înapoi, cînd va considera El de cuviinţă. Ştiam că toate lucrurile vor avea loc la timpul potrivit şi că El va face ceea ce era mai bine pentru toţi.

Capitolul 4

„Du-măla casa Mintakăi"

^\

septembrie 1958, pe cînd aşezam nişte haine
rbă, la soare, au sosit trei indieni Checiua de
pe rîul Curaray.
„Bună dimineaţa, am spus. De ce aţi venit?"
„Fără un motiv anume" — veni răspunsul pe care-1 dădeau la majoritatea întrebărilor şi pe care învăţasem să-1 trec cu vederea.
„Nu aveţi nici o veste despre aucaşe?"
„Oh. Ba da — au sosit."
După încercări repetate, am aflat că şapte aucaşe, printre care şi cele trei care plecaseră, şi trei băieţi aucaşi, se aflau în acel moment la o jumătate de oră depărtare de casa mea. Am strigat-o pe Marj Saint, care stătea atunci cu mine deoarece familia

Tidmarsh plecase la Quito, şi am pornit împreună în josul pistei, împreună cu Valerie şi aparatul de fotografiat. Cînd să ajungem, am auzit pe cineva cîntînd în engleză „Isus mă iubeşte". Am recunoscut vocea Dayumei şi mi-am pregătit aparatul foto. Din

spatele ierbii înalte apărură Dayuma, Mintaka şi Mankamu, urmate de patru femei şi doi băieţi. Mankamu sări în braţele mele, arzînd de febră, dar se arăta bucuroasă să ne vadă, sentiment pe care înainte rareori îl lăsase să se vadă.
Doar o singură persoană, dintre cele nou-venite, purta haine — fusta şi bluza pe care i le dăduse Dayuma. Bătînd-o pe umăr şi împingînd-o înainte, Dayuma ne-o prezentă. „Aceasta e Ipa, una dintre soţiile lui Naenkiwi [„George"]. Ipa înainta parcă inconştientă şi rămase acolo tăcută. Am fost şocată de frumuseţea trăsăturilor sale şi de simplitatea cu care ne privea: aceasta era femeia care îşi strangulase propria fetiţă şi a îngropat-o, deşi nu murise încă, împreună cu soţul ei, cînd respectivul fusese ucis cu suliţa de către fratele ei.
Apoi ne-au fost prezentaţi şi ceilalţi, pe rînd: Watu, Naenu şi Gakamu, toate trei fete necăsătorite, şi băieţii de 10 şi 12 ani, Kinta şi Gingatae, ultimul fiind fiul Mintakăi, iar primul, un orfan pe care Mankamu îl crescuse. Bebeluşul lui Iba, Tamaenta, era purtat într-o fişie de pînză atîrnată pe umărul acesteia. Cu toate că deja avea aproape doi ani, continua să sugă cu indiferenţă la pieptul mamei, pe care reuşise să-1 găsească în ciuda hainelor ciudate.
în următoarele zile abia dacă mai găseam vreun moment de linişte. Gloate de Checiua au venit să „se bucure de prezenţa aucaşilor". De cele mai multe ori aucaşii acceptau aceasta cu bună dispoziţie şi chicotind, adunîndu-se în cerc la masă ori privind pe furiş printre beţele de bambus ale casei unde dormeau.
„Domnul este lumina şi mîntuirea mea: de cine să mă tem?"
Credeam aceste cuvinte si în fiecare zi, în ceasurile liniştite
dinaintea ivirii zorilor, li ceream lumină pentru ziua care începea.
Călăuzirea de a accepta invitaţia lui Mintaka şi Mankamu să le
însoţesc la tribul lor am primit-o citind din Biblie.

Cînd a sosit avionul, indienii Checiua şi Auca s-au grăbit spre pistă pentru a-1 vedea aterizînd — formele moi, netede ale trupurilor dezbrăcate ale aucaşilor, creau un contrast surprinzător cu bluzele, cămăşile, pantalonii şi tricourile şifonate şi adeseori zdrenţuite ale indienilor Checiua. La scurt timp după aceasta, Dayuma a cerut ca aucaşilor să le fie date haine, iar dr. Tidmarsh le-a împărţit ce adusese de la Quito pentru ei.
Le-am făcut cunoştinţă cu minunile electricităţii, cu soba cu lemne, cu muzica de orgă ascultată la un casetofon portabil mic şi cu motoarele Diesel. Despre lucrurile astea n-au zis prea multe. S-au arătat mai interesaţi de carnea pe care o comandasem — 20 de kg de carne de vită, 6 kg de peşte şi 25 de kg de carne de mistreţ. într-o săptămînă şi ceva au dispărut în totalitate, bineînţeles, pe lîngă imensele cantităţi de manioc şi banane pe care le cumpărasem pentru ei de la indienii Checiua. Mulţi dintre

indienii Checiua le aduseseră daruri, constînd în ouă, banane, trestie de zahăr şi *chicha.* Unii le-au furat micile podoabe dăruite de dr. Tidmarsh ca să le ia cu ei cînd se vor întoarce la trib. Eram nerăbdători ca ei să se întoarcă în lumea lor şi, bineînţeles, nerăbdători să-i însoţim, dar asta cerea cîteva zile de pregătiri, fără să mai socotim şi întîrzierile.

într-o seară, Dayuma mi-a povestit, în Checiua, despre întoarcerea la poporul ei. Am înregistrat pe casetă întrebările mele şi răspunsurile ei.

întrebare: Unde ai petrecut noaptea de miercuri, după ce ai plecat de aici?

Răspuns: Lîngă rîul Oglân. Joi noaptea am dormit pe malul rîului Anangu, vineri la poalele unui deal, iar sîmbătă la Lahuano. Duminică dimineaţa, în timpul unei ploi puternice, Mankamu a

luat-o înainte pentru că pe mine mă dureau picioarele. Ea a mers spre locul unde erau casele lor înainte şi nu a găsit pe nimeni. în cele din urmă a găsit casa lui Nimunga. „Unde este fratele meu, unde sînt copiii mei?" întrebă ea. „ în josul rîului", i s-a zis. Ea a trimis cîţiva copii să îi caute. La scurt timp sosiră mama mea, Kimu şi soţia lui. între timp, ne ziceam în gînd: „Mankamu trebuie să fi murit. Poate a fost muşcată de un şarpe". Ne-am rugat lui Dumnezeu: „Nu lăsa, Te rugăm, să i se întîmple nimic rău". Ne-am întrebat: „Ce vom face dacă nu se întoarce pînă dimineaţă?" Mintaka a răspuns: „Ne vom întoarce la Arajuno." „Nu, am spus eu. Vom merge mai departe, chiar dacă va trebui să mă tîrăsc. Şi de mă vor ucide, trebuie să cobor să aflu cum stau lucrurile." După-amiaza tîrziu, au sosit Mankamu şi ceilalţi. Am început imediat să-i învăţ, l-am întrebat: „De ce ucideţi? De ce trăiţi ca şi cîinii? Nu ştiţi că sîntem toţi o familie?". în timp ce le vorbeam astfel, doi dintre ei plîngeau. Doi bărbaţi ne-au construit o casă şi am continuat să vorbim pînă noaptea tîrziu. Mama mea ne-a adus nişte peşte. în dimineaţa următoare i-am pus să taie copacii. Am spus: „Pregătiţi un loc mare şi frumos, încît avionul să poată coborî cît mai mult. Nu vedeţi că, dacă nu tăiaţi pomii ăştia, avionul se va lovi de ei?".

întrebare: Vrei să locuieşti şi tu acolo?

Răspuns: Da, le-am spus că m-am întors ca să rămîn, dar, dacă mă supără, voi fugi înapoi la străini. Mi-ar plăcea să-mi dau fiul la şcoală şi după aceea să cobor şi să locuiesc acolo. Dar mai întîi, îl voi duce să o vadă pe mama mea.

întrebare: Mankamu şi Mintaka le-au spus celor din trib că străinii nu mănîncă oameni?

Răspuns: Da. Le-au spus: „Ce v-a venit să ziceţi că ar mînca pe cineva? Ei cred că *voi* sînteţi canibalii!". „Bine, au răspuns ei. Vă credem, de acum nu ne va mai fi teamă".

întrebare: Şi acestor fete nu le-a fost teamă să vină aici?

Răspuns: Bineînţeles că nu. Au venit strigînd de bucurie. Cum am ajuns la Curaray, au mers peste tot, au intrat în fiecare casă. Vorbeau cu femeile de acolo, crezînd că le înţelegeau. Cînd am venit, indiencele Checiua m-au întrebat: „Ce spun? Nu înţelegem". Aşa că am tradus şi le-am spus celor din poporul meu: „Nu vă

înţeleg". Dar ei au răspuns: „O, ba da, înţeleg. înţeleg totul". Şi au vorbit mai departe.
Mai tîrziu, cînd am mers în casă să ne culcăm, indienii Checiua au spus că ar fi bine să stea cineva de pază, deoarece s-ar putea să fugă în timpul nopţii. Eu am răspuns: „De ce ar fugi? Au venit cu mine. Vor sta cu mine." Apoi, cînd a lătrat un cîine, au crezut că ne-au urmărit mai mulţi aucaşi. „Vin să ne ucidă". Nu voiau să mă creadă. Aşa că m-am aşezat şi le-am vorbit multă, multă vreme, explicîndu-le că n-au de ce să se teamă. „Mergeţi să vă culcaţi şi nu vă fie teamă", le-am spus. „Bine" răspunseră ei. Şi le-am mai zis: „Eu nu vă mint. Cu excepţia a doi dintre ei, toţi sînt bolnavi şi cu siguranţă nu vor veni aici". Probabil se molipsiseră de la noi. Eu aveam două flacoane de medicamente cu mine. Mamei mele i-a fost temă să le ia. Credea că încerc să o ucid. Spunea: „Dacă vine Gikari, ne va arăta ea. Pe ea o vom crede. Vom lua medicamentele. Dar tu, tu vorbeşti prostii". Aşa că Mankamu le-a spus: „ Sînt la fel cu medicamentele pe care ni le-a dat nouă Gikari. Luaţi-le şi vă veţi face bine". Le-am spus că poate au stomacul plin de viermi. I-am învăţat despre viermi. „Bine, au spus ei. N-o să mai mîncăm nimic murdar. Nu mai lăsăm pe

nimeni să-şi aşeze casa în susul rîului, deoarece vor murdări apa. Rîul nu e toaletă, o să le-o spunem.
întrebare: Adică vrei să spui că i-au ucis pe Jim şi pe ceilalţi fiindcă Naenkiwi le-a spus celor din poporul tău că străinii vor să-i mănînce?
Răspuns: în parte da, însă el inventa poveşti, doar aşa.
întrebare: Şi cum crezi că i-au ucis?
Răspuns: Străinii erau în apă, iar ei i-au străpuns cu suliţele.
întrebare: Dar nu s-au luptat pe plajă?
Răspuns: Asta e tot ce mi-au spus... mi-au zis doar că i-au străpuns. Aşa că, le-am vorbit mai apoi despre simpaticii străini. Şi mi-au răspuns: „Acum înţelegem. Acum vedem că n-avea nici un sens ce am făcut noi. S-a întîmplat doar fiindcă Naenkiwi şi Gimari au minţit".
întrebare: Au văzut şi înmormîntarea celor cinci bărbaţi?
Răspuns: Au spus că nu au văzut nimic... Le-am spus despre cărarea spre Arajuno şi despre casa dr. Tidmarsh. Şi le-am spus că, dacă cei din josul rîului vin să îi ucidă, pot să fugă acolo. Au răspuns că, dacă ar fi ştiut că erau străini acolo, ar fi mers de mult să-i întîlnească.
întrebare: Deci nu au înţeles gesturile făcute din avion, încercînd să li se spună unde locuiesc străinii?
Răspuns: Ba da, au înţeles şi i-au urmat pînă la Curaray. Dar apoi au spus: „Avionul merge mai departe. Merge cu mult dincolo de locul unde dealurile par albastre. Noi n-o să ajungem niciodată acolo". Aşa că s-au întors şi au mers acasă. Doi bărbaţi au urcat pe dealuri şi în copaci, încercînd să vadă unde mergea avionul. „Nu, au spus ei, merge prea departe pe cer".
întrebare: Deci nu au văzut niciodată aşezarea de la Arajuno?

Răspuns: Nu, doar Muipa şi grupul lui au fost acolo pe vremea companiei Shell, iar ei sînt cu toţii morţi acum.
întrebare: Crezi că l-au ucis pe Honorio pentru că le primise pe Mintaka şi Mankamu?
Răspuns: Nu. Şi asta s-a întîmplat tot din cauza unei minciuni. Dawa [cea de-a treia femeie care venise cu Mintaka şi Mankamu şi care s-a întors mai apoi] le-a spus că se aşteaptă ca cele două femei să fie mîncate. Bărbaţii care l-au ucis habar n-aveau cine era el. Mi-a povestit Maruja: „Mergeam în josul rîului într-o canoe, cînd a început să latre cîinele. I-am spus soţului meu: «Acum vom muri. Nu ai vrut să mă asculţi şi ne-ai adus aici jos.» Aucaşii au aruncat suliţa de pe mal şi l-au lovit pe Honorio. Am apucat suliţa pentru peşte şi am sărit înspre vîrful canoei. Dar apoi mi-am spus: «Nu, voi muri cu soţul meu». Apoi un bărbat numit Nimunga m-a lovit cu suliţa în genunchi. Ceilalţi au început să arunce cu pietre în mine. Aşa că am căzut şi m-au prins. M-au dus pînă la un pîrîu şi mi-au spălat sîngele de pe genunchi, m-au bandajat şi am mers mai departe pe cărare. Cînd am obosit, m-au dus de mînă şi m-au ajutat să urc dealurile, iar cînd nu am mai putut să merg, m-au dus ei. Ajunşi la case, femeile au încălzit apă şi mi-au spălat genunchiul. Au stors *chicha* şi mi-au dat să beau. Au copt banane şi mi-au dat şi mie. Mi-au dat carne friptă şi supă. Apoi, cînd mi-am mai revenit, mi-au spus că ar fi bine să-mi taie părul ca şi ei. Dar eu nu am fost de acord să mi-1 taie. Aşa că au aşteptat mai multe zile. într-o zi m-am îmbolnăvit. Mi-au spus: «Dacă nu-ţi tăiem părul, vei muri». Aşa că le-am spus: «Bine, tăiaţi-mi-l>>."
Mintaka, Mankamu şi Dayuma s-au întors la poporul lor şi le-au spus că străinii nu erau, la urma urmelor, canibali. Drept urmare, ne-au invitat pe mine şi Rachel să mergem să locuim împreună cu ei. Vaier ie şi-afăcut repede prieteni printre cei care ne invitaseră.

Cînd am plecat noi, s-a întors şi ea acasă. Hainele pe care le avea erau roase, aşa că i-am dat altele noi. Acum se află în casa soacrei ei, la Curaray.
întrebare: Soacra ei a fost bucuroasă să o vadă?
Răspuns: Nu a recunoscut-o. Credea că e tot o aucaşă. Maruja a întrebat-o: „Cum mai eşti, mamă?" Atunci bătrîna, privind-o, a început să plîngă: „Nora mea!"
Cele trei femei, Dayuma, Mintaka şi Mankamu, au acceptat ca Rachel şi cu mine să le însoţim înapoi în satul lor. Bineînţeles, urma să meargă şi Valerie.
„Le-am spus tot ceea ce ţi-am promis că o să le spun, mi-a spus Mankamu. Poporul meu a fost de acord."
Întotdeauna mi-a fost greu să suport întîrzierile, mai ales cînd mă gîndeam la un pas de care îmi era groază. Şi acesta era unul dintre ele. Era pasul pe care îl aşteptasem cu nerăbdare timp de trei ani şi pentru care îmi petrecusem ultimul an studiind limba. Exact pentru acest privilegiu mă rugasem.

Mă uitam la indienii Checiua care îmi erau prieteni. Intrau în casa mea aşa cum făcuseră întotdeauna, vorbeau cu mine, se simţeau ca acasă. Le înţelegeam limba. îi iubeam şi nu doream să îi părăsesc.
O priveam pe Valerie jucîndu-se cu prietenii ei, indienii Checiua, sau mîncînd la o masă pe care se aflau farfurii, pahare şi tacîmuri. O vedeam dormind în pătuţul pe care Jim i-1 construise înainte de a muri. Ştiam că la aucaşi nu va avea pat.
Am privit împrejur, la micuţa mea casă — avea ziduri, podea şi mobilă. Aveam chiar şi un birou unde lucrurile îmi erau puse în ordine. Ştiam la ce să mă aştept de la o casă aucaşă.
„ Du-mă la casa Mintakăi
85
Atunci am început să înţeleg puţin cuvintele lui Isus: „Şi ce voi zice? Tată, izbăveşte-Mă din ceasul acesta? Dar tocmai pentru aceasta am venit pînă la ceasul acesta!".* Nu putea cere izbăvire de acest lucru, ci a cerut să se facă voia Tatălui.
A fost numit Fiul *Omului.* Cînd îl înţelegem pe El, înţelegem viaţa şi primim puterea de a o accepta. Eu puteam să accept lucrurile dacă aveam siguranţa unui fapt anume — că plecarea mea era alegerea lui Dumnezeu, nu doar decizia mea. într-un fel, fiecare hotărîre este o problemă de viaţă şi de moarte — George Macdonald spunea: „Tot ce nu este Dumnezeu este moarte" — iar această situaţie părea în mod evident să fie aşa. într-o seară, în timp ce citeam Biblia, privirea mi s-a oprit asupra pasajului: „Dar, Doamne, Tu eşti Tatăl nostru; noi sîntem lutul, şi Tu olarul, care ne-ai întocmit: sîntem cu toţii lucrarea mîinilor Tale."' Aceasta m-a liniştit într-un fel: simpla înţelegere a faptului că atît eu, cît şi aucaşii, eram la fel de neajutoraţi, în mîinile Sale, asemeni lutului, că eram cu toţii ai Săi, că, deoarece puteam să-L numesc Tată, nu aveam de ce mă teme.
Rachel a fost plecată din Aranjuo de mai multe ori în acea săptămînă, fiind ocupată cu pregătirile. Eu am început să adun lucrurile pe care trebuia să le iau cu mine. Mai călătorisem prin junglă cu alte ocazii şi, cu toate că şi atunci luasem doar „strictul necesar", fusese nevoie de mai mulţi indieni pentru a le transporta. Din cîte ştiam noi, de această dată urma să ne ducem singure bagajul, aşa că minimumul de acum urma să fie considerabil mai redus decît înainte. Am făcut o listă cu lucrurile ce păreau indispensabile:
loan 12:27.
Isaia64:8.
86
Sălbaticii — rudele mele
Biblia
carneţele
stilou
cerneală
chibrituri
oală pentru gătit
medicamente

un schimb de haine
papuci
săpun
sare
trusă pentru muşcături de
şarpe
film
periuţa de dinţi
piaptăn
ace şi aţă
cuţite
spray contra insectelor
calendar
pătură
vas pentru laptele lui Val
lapte praf
farfurie, cană, lingură
aparatul foto
Le-am cîntărit pe toate. Făceau şapte kilograme şi jumătate. Ştiam din experienţă că trei kilograme par grele după cîteva ore pe o cărare din junglă. Nu vedeam cum aş fi putut să renunţ la vreunul dintre ele şi voiam să mai iau şi casetofonul pentru înregistrat, dosarele cu notiţele lingvistice, un ceainic şi alte cărţi. Acestea trebuia lăsate pentru altă dată. Am pus cîteva lucruri într-o cutie pentru ca pilotul să mi le coboare cu o paraşută dacă, după sosire, gazdele noastre nu aveau nimic împotrivă să ne fie aduse provizii. In această cutie am pus mai mult lapte pentru Val, zahăr, Nescafe, seminţe de plante, hîrtie de scris şi plicuri, cărţi, carneţele cu notiţe lingvistice şi doar cîteva alte lucruri mărunte. Chiar şi acestea mi-au reamintit cît de iremediabil complicată devenise viaţa noastră „civilizată". Problema sănătăţii, confortului şi eficienţei trebuia reconsiderată, luîndu-se în considerare avantajele simplităţii şi conformării modului de viaţă indian.

„Dn-mă la casa Mintakăi"

87

Am plecat din Arajuno în 6 octombrie 1958 — zece aucaşi, cinci indieni Checiua pentru transportat lucrurile, Rachel, eu şi Valerie, dusă de Fermin în acelaşi scaun de lemn în care fusese la Curaray cu un an înainte.

înspre seară am ajuns la aşezarea Checiua de pe rîul Curaray, unde am fost primiţi cu multă căldură şi ni s-a pregătit masa. Pe Maruja, care fusese prizonieră a aucaşilor aproape un an, am găsit-o în siguranţă în casa soacrei ei. Dayuma şi Mankamu îl convinseseră pe soţul lui Mankamu, Gikita, să o elibereze şi au adus-o înapoi acasă.

„în opinia mea", a spus ea cînd am întrebat-o ce părere are despre faptul că mergem acolo, „nu va trece multă vreme pînă cînd veţi fi cu toţii morţi şi mîncaţi de vulturi."

„Ai învăţat să-i iubeşti pe aucaşi?" am întrebat.

„Pe femei, da. Nu pe bărbaţi. Nu pe cei cruzi. Nu pe cei

fioroşi." Ne-a descris în amănunţime tratamentul pe care îl suferise trupul lui Robert Temblaz, un canadian care intrase pe teritoriul aucaş cu doar cîteva luni înaintea noastră, şi care, după cum spuneau ei, se sinucisese. „Şi el a fost mîncat de vulturi. Aucaşii au rîs de aceasta. Le-au dat copiilor dinţii lui ca să se joace cu ei." în acea noapte am scris în jurnalul meu: „Iarăşi mă întreb dacă fac bine venind aici şi ducînd-o şi pe Valerie". Dar ştiam că nu este bine să revin asupra unei hotărîri care fusese luată din toată inima înaintea lui Dumnezeu, decît dacă motivele erau *cu adevărat relevante.*

în dimineaţa următoare, indienii Checiua care promiseseră să ne ducă în josul rîului Curaray pînă la Afiangu, de unde urma să mergem înspre sud, păreau să-şi pună, la rîndul lor, sub semnul întrebării „îndrumarea". „Canoele sînt toate fisurate", ziceau ei. Dayuma ne spusese că vom călători trei zile. „E nebună. Călătoria

,v«v

Sălbaticii — rudele mele

va dura patru sau cinci zile", au replicat. Plecarea ne-a fost întîrziată cînd de un lucru, cînd de altul, dar în cele din urmă ne aflam în canoe, călătorind înspre nord pe Curaray. Rîul nu era adînc şi era limpede ca cristalul, aşa că indienii vîsleau încet căutînd peşti, crocodili sau broaşte ţestoase. Pînă la amiază prinseseră suficienţi peşti pentru a-şi pregăti o masă bogată, aşa că ne-am oprit pe o plajă nisipoasă. în curînd vasele mari abureau pe foc. Nu a fost nevoie de mult timp ca peştele să fie gata, iar pentru a-1 mînca au fost necesare doar trei sau patru minute. Apoi ne-am continuat drumul. în acea noapte ne-am retras în adăposturi de frunze, la confluenţa rîurilor Anangu şi Curaray. în ziua următoare, mergînd în amonte (înspre sud) pe Anangu, indienii au prins peşte cu suliţa şi scormoneau nisipul în timp ce înaintam, pentru a îndepărta calcanii. Aceste creaturi înşelătoare stau în albie, chiar sub suprafaţa nisipului aşa încît de cele mai multe ori sînt invizibile chiar şi în cea mai limpede apă. Cînd sînt deranjate, îşi înţeapă victima cu botul ascuţit în fonnă de ferestrău, injectîndu-i otrava din glandele de la baza dinţilor. Uneori carnea piciorului este sfîşiată foarte tare cînd li se extrage botul rupt, iar rana are nevoie de săptămîni întregi pentru a se vindeca.

După două sau trei ore de vîslit în amonte, am lăsat bărcile şi ne-am continuat călătoria pe jos, timp de alte trei ore. M-am gîndit la pasajul din Psalmi, care îmi vorbise cu luni în urmă: „Cine mă va duce în cetatea întărită?... Oare nu Tu, Dumnezeule... ?"*. Eram foarte aproape acum de ceea ce părea într-adevăr o „cetate întărită" — o fortăreaţă imbatabilă.

Pentru aucaşii care erau cu noi, călătoria însemna doar o simplă întoarcere acasă. Indienii Checiua se apropiau de aceia care le-au fost inamici şi pe care îi urau de cînd se născuseră. Toţi şase

Psalmul 60:9,10.

îşi ţineau armele pe umăr, cu toate că Dayuma îi asigurase că nu va fi nici un pericol pentru nici unul dintre prietenii ei. Valerie

adormise în spatele lui Fermin. Ea nu ştia ce-i frica — mergea la „casa Mintakăi", după cum se rugase. Rachel şi cu mine eram foarte emoţionate, dar sentimentul dominant era unul de imensă recunoştinţă.
Am ajuns la ultima cotitură a rîului Tiwaenu. în faţa unui mic grup de colibe cu acoperiş de paie stăteau trei indieni dezbrăcaţi. Ajunsesem la „cetatea întărită"!
Capitolul 5

Cetatea întărită

I ^J \c W co'o un(*e nu apare conştiinţa existenţei unui V__^-^ Jrelement de risc nu este nevoie de credinţă.
Pentru a fi demnă de numele pe care-1 poartă, credinţa trebuie să cuprindă îndoiala. Intrarea noastră pe teritoriul Auca prezenta o multitudine de riscuri, din cîte ştiam. Mai era şi baza credinţei noastre, Cuvîntul celui care se numeşte „Căpetenia şi Desăvîrşirea credinţei noastre". Nimic altceva nu ne-ar fi putut aduce în acel loc. Ştiu că există mulţi care îşi asumă riscuri similare de dragul aventurii sau al cercetărilor ştiinţifice, dar eu nu sînt dintre ei. Mi-e teamă că „momentul adevărului" m-ar exclude complet dacă ar trebui să-1 caut într-o mare aventură. Prefer să-1 caut pe Cel care a spus: „Eu sînt Adevărul".
Ştiam că ne aflăm întru totul în mîinile Lui. La fel era în orice alta situaţie a vieţii noastre. Nici datoria nu ne-o făceam atunci mai mult decît altă dată. Acum însă circumstanţele ne făceau mai conştiente de realitate. Nu existau lucruri care să ne distragă

atenţia, nici un reazem, nici urmă de ceea ce Samuel Rutherford numea „mişcările confuze şi răsucirea provocată de cauzele secundare".
Pentru mine oamenii tribului Auca însemnau personificarea morţii. Moartea este acel lucru pe care nici unul dintre noi nu vrea să-1 întîlnească şi pe care cu toţii vom fi obligaţi să-1 înfruntăm. Edna St. Vincent Millay scria:

lată ce fac, în nebunia mea:
Mă înconjor cu lucruri fără valoare,
Stau în mijlocul unui cerc de jucării şi în tot acest timp
Moartea îmi bate la uşă.
Jad alb şi un vas portocaliu,
Un idol hindus, un zeu chinezesc, —
Poate anul viitor cînd voi fi mai bogat —
Mărgele încrustate şi fructe de lotus...
în tot acest timp
Moartea îmi bate la uşă. *

Uşa fusese deschisă în momentul în care a fost ucis soţul meu. Iar cei din tribul Auca, oamenii pe care venisem să-i vedem, erau cei care îi aduseseră moartea. Deşi într-un mod diferit, fusesem obligată să înfrunt moartea, adică pe aucaşi, şi atunci cînd a fost ucis Honorio pe rîul Curaray. Părea foarte probabil ca moartea să vină şi asupra lui Valerie şi a mea. Iar acum, în timp ce Rachel şi cu mine intram în micuţa aşezare, cu toate că nici una dintre noi nu ignora riscurile asumate, mă simţeam pregătită să-i întîlnesc, cum

,Seige" din *The Harp-Weaver and Olher Poems,* Harper & Brothers, New York, 1923.

nu aş fi putut fi dacă mai întîi nu i-aş fi îmbrăţişat, prin credinţă, pe aucaşi şi tot ceea ce puteau însemna ei pentru mine.
Psihologii ne spun să facem „lucrurile de care ne temem". Poate este un sfat bun pentru depăşirea unor temeri mărunte. In cazul marii temeri, al fricii de moarte, nu se aplică. Pentru aceasta există doar un singur răspuns — să-L cunoaştem pe El, Cel care ţine cheile morţii şi care este Domnul Vieţii.
La intrarea în luminiş, pe un buştean din arbust de plută, stătea gesticulînd şi vorbind Kimu, un bărbat bine făcut, de vreo 20 de ani. Era complet dezbrăcat cu excepţia unui *kumi,* o sfoară de lînă legată în jurul şoldurilor. In găurile mari din urechi avea dopuri din lemn de plută, iar părul îi era tăiat destul de neregulat — Dayuma le tăiase părul foarte scurt aproape tuturor bărbaţilor şi băieţilor pentru a-i ajuta să scape de păduchi.
Două fete drăguţe, şi tot dezbrăcate, cu excepţia sforii din jurul şoldului, şedeau zîmbind lîngă fragilele lor adăposturi de frunze. Părul le era tăiat drept în faţă, pînă la urechi, iar în spate le atîrna pînă la umeri. Imediat am fost impresionată de demnitatea şi simplitatea care le caracteriza. Faţă în faţă cu şase indieni Checiua îmbrăcaţi în haine neobişnuite şi cărînd încărcături grele şi puşti, aucaşele stăteau tăcute şi priveau fix, fără teamă şi parcă inconştiente. Dayuma ne-a prezentat-o pe una dintre fete, Gimari, sora ei, pe care noi am recunoscut-o ca fiind „Dalila" din fotografiile făcute de către cei cinci bărbaţi la „Palm Beach". Ţinea cu ea un copilaş frumos, un băieţel, şi îl ducea într-o fîşie de material prinsă de-a lungul umărului. Cealaltă fată, mai suplă şi mai graţioasă în mişcări, era Dawa, soţia lui Kimu.
Mankamu s-a îndreptat spre bărbat şi 1-a bătut pe umăr.
„Gikari! mă chemă ea, acesta este fratele meu. Acesta este chiar fratele meu!" El continua să vorbească. Nu aveam nici cea mai

mică idee despre ce vorbea şi eram prea ocupată încercînd să vorbesc cu cele două fete ca să mai notez şi ce spune el. Nu după mult timp s-a aşezat pe buştean continuînd să vorbească, iar Mankamu s-a aşezat lîngă el. Şi Valerie s-a aşezat, privindu-1 atent pe primul bărbat Auca pe care-1 întîlnise vreodată. Ii spusesem deschis că tatăl ei murise, că acum locuia în „Casa lui Isus", dar îi povestisem foarte puţin despre felul în care s-a întîmplat aceasta. Intenţionam să îi spun mai tîrziu, cînd putea să înţeleagă mai bine. Totuşi, mintea ei îi asociase într-un fel pe aucaşi cu tatăl său. Am privit-o în timp ce observa cu atenţie faţa lui Kimu. In cele din urmă a vorbit.
„Seamănă cu un tată. El e tăticul *meu?"*
Aşadar, cei care pentru mine însemnau „moarte", pentru Valerie erau fiinţe umane de care era legată. Se identifica cu ei şi era gata să-1 accepte ca tată pe bărbatul care luase parte la uciderea tatălui ei. Ea nu vedea nimic ciudat la aucaşi. Fusese crescută într-un mediu indian, iar aceştia erau pur şi simplu indienii, prietenii ei. Ea se rugase ca Domnul să ne ducă la „casa Mintakăi". Iată-ne ajunşi, iar ea era mulţumită.
Val a fost puţin nedumerită, dar nu speriată, la vederea primului

aucaş. „Seamănă cu un tată. El e tăticul *meu?* "
Dayuma a confecţionat haine pentru aproape toţi membrii grupului, dar ciţiva dintre ei le purtau doar cînd aveau chef
Pentru această fotografie — in care apare cel mai numeros grup de aucaşi pe care i-am putut strînge laolaltă în timpul primului an — Dayuma a avut grijă să se afle în rîndul din faţă cei care erau îmbrăcaţi.
Cetatea întărită
97

După ce entuziasmul sosirii s-a mai potolit, femeile care veniseră cu noi au început să pregătească o masă din peştele prins în timpul călătoriei. Indienii Checiua au fost invitaţi să mănînce şi s-au aşezat în jurul frunzei întinse pe jos, iar Kimu stătea împreună cu ei ca şi cum nu ar fi fost ei cei care în urmă cu două luni s-ar fi ucis în primul moment în care s-ar fi văzut.

La lăsarea serii, ne-am adunat cu toţii aşezîndu-ne pe buştenii din luminiş, iar indienii Checiua au cîntat, spre marele amuzament al aucaşilor, cîteva dintre simplele lor imnuri. Simţind dorinţa să o facă, Fermin, a început să se roage, dar pentru aucaşi nu era nimic de înţeles în toate astea.

„Preaiubitul nostru Tată, ne-ai adus în siguranţă în acest loc. Iată-ne aici împreună cu noii noştri prieteni. Iţi mulţumim foarte mult. îi iubim, ne-am rugat mult pentru ei. Arată-ne cum să trăim împreună ca fraţii. Deschide-le inimile şi aşază Cuvîntul Tău acolo, asemeni seminţelor care cresc."

în acea noapte, pregătindu-ne să ne culcăm pe paturile de bambus, am fost plini de recunoştinţă. Am văzut încă o dată că Cuvîntul Domnului este vrednic de crezare, dar Cuvîntul nu ne putea dovedi acest lucru dacă nu îl urmam, împlinindu-1.

Am fost trezită dimineaţa înainte de răsărit de către Kimu care a trecut pe lîngă coliba mea. „Plec, Gikari! Plec." Pornise să-i anunţe pe ceilalţi de sosirea noastră. Aceştia locuiau în altă parte. Zona în care ne aflam fusese aleasă de Dayuma şi era aproape de locul în care copilărise. Ea rugase întreaga comunitate să ni se alăture. Pentru a fi aproape de sursele de hrană, majoritatea aucaşilor rămăseseră acasă pînă cînd aveau să afle că am sosit.

Mătuşa Dayumei. Gami, şi mama ei. Akawu. Şi-au dat jos, cu multă vreme in urmă, in semn de doliu pentru rudele apropiate, dopurile mari de lemn din lobii perforaţi ai urechilor.
98
Sălbaticii — rudele mele

Tîrziu, în după-amiaza celei de-a doua zile şi timp de cîteva zile după aceea, aucaşii au continuat să sosească, familie după familie sau în grupuri de două, trei familii. în total erau cincizeci şi şase, iar o parte dintre ei nu au sosit decît după cîteva săptămîni. Şapte dintre aceştia erau bărbaţi adulţi, cel mai în vîrstă fiind Gikita, un bărbat de aproximativ 45 de ani. Fusese norocos să ajungă la această vîrstă. Şansele de viaţă ale unui bărbat erau foarte mici într-un trib în care uciderea cu suliţa era atît de obişnuită. Fiecare dintre aceşti bărbaţi avea o familie şi, bineînţeles, existau şi văduve. Ceilalţi erau copii fără taţi. Nu erau un grup prea numeros, dacă luăm în considerare teroarea pe care o exercitaseră timp de secole asupra vecinilor lor şi modul în care

captaseră interesul întregii lumi în ultimii trei ani. Mai exista un alt grup de aucaşi, „cei din josul rîului", care locuiau la aproximativ 150 de kilometri depărtare şi care erau cei mai de temut vrăşmaşi ai grupului „nostru". Zece dintre ei locuiau acum cu grupul nostru, numărîndu-se printre cei cincizeci şi şase pe care îi calculasem. Ei ne-au spus că cei din josul rîului erau mai numeroşi, fiind probabil între o sută şi o sută cincizeci de oameni. Din cîte se ştia, nu mai existau alţii, cu excepţia a doi aucaşi care locuiau izolaţi, undeva lîngă rîul Napo.

Mi-am exersat puţinele cunoştinţe de auca pe „Dalila " şi Dawa. Păreau nedumerite — probabil din pricina accentului meu american.

Gikita s-a ocupat special de mine ca să înţeleg ce se vorbea. Imita frecvent modul greşit în care pronunţam vreun cuvînt aucaş. după care îl repeta de mai multe ori corect. „Auzi?", mă întreba.

„ Gikari, mă auzi? Auzi? "

IUI,
Jp?»yK*%

Sălbaticii — rudele mele

Puţinele femei celibatare din grup aveau un corp frumos. Mamele păreau neobişnuit de deformate în urma naşterilor. Bărbaţii erau cu toţii musculoşi, unii mai îndesaţi, alţii suplii şi puternici. Copiii păreau foarte sănătoşi şi cea mai mare parte dintre ei nu prezenta nici unul dintre simptomele atît de obişnuite printre ceilalţi oameni care locuiau în junglă — abdomene umflate, gîturi şi membre firave, care să trădeze existenţa paraziţilor intestinali. Cu excepţia bărbaţilor care fuseseră tunşi de către Dayuma, toţi ceilalţi îşi purtau părul negru şi des tăiat în acelaşi fel în faţă, pînă la înălţimea urechilor, iar în spate căzînd pe umeri, mai lung decît al femeilor.

Cînd au ajuns, nu au lăsat să se vadă nici un semn că ne-ar recunoaşte, pe prietenii lor sau pe noi. De obicei se aşezau pe un buştean şi începeau să vorbească, privindu-ne din timp în timp, aparent întîmplător. Unul sau doi au atins părul blond al lui Valerie, întrebînd dacă este fată sau băiat. Din cîte îmi puteam da eu seama, nu reprezenta un obiect de un interes special pentru ei. Nu erau „captivaţi" de micuţa străină blondă, aşa cum mulţi au presupus că ar fi.

Pentru mine era greu să nu merg la ei, să-i „salut" în vreun fel sau altul ori să-i ating. Şi am observat că nici nu se obişnuia la ei. Eram o străină, acum mai conştientă ca niciodată de acest lucru. Mă aflam, pentru prima dată, în mijlocul unui popor care nu avusese nici un fel de experienţă cu străinii. Pentru ei nu eram americancă, sau o „cunoscătoare", cum ne numeau unii indieni Checiua; totuşi, cu siguranţă nu eram o membră a rasei binefăcătoare. Se părea că mărturia Mintakăi, a lui Mankamu şi a Dayumei fusese suficientă pentru a-i convinge că nu eram factori negativi, dar mă îndoiesc că existau prea multe puncte în favoarea noastră.

Am încercat să-mi dau seama ce însemna pentru ei să ne găsească acolo. Cei mai mulţi dintre ei nu văzuseră niciodată pe cineva necunoscut. Iar acum, aici, într-un loc cunoscut, găsesc nişte străini, de culoare ciudată, de înălţime diferită, vorbind o limbă neobişnuită, un popor pe care întotdeauna îl crezuseră format din canibali. Şi, după spusele celor trei femei, aceşti oameni urmau să locuiască de-acum printre ei şi să le fie prieteni! Care erau adevăratele lor sentimente? Puteau oare să aibă încredere în noi?

Totuşi, într-un fel ne-au acceptat. Nu cu braţele deschise, bineînţeles. Nu este în obiceiul lor să primească pe cineva în acest fel, nici măcar pe propriii copii. Dar nu ne-au primit nici cu răutate.

Şi astfel am ajuns la cei care fuseseră numiţi unul dintre cele mai sălbatice triburi de pe pământ. Ne aflam în casele lor. Totuşi eram nişte străini şi venisem aici ca să le arătăm Calea. Ce drept aveam noi să le spunem că ştiam o cale mai bună decît a lor, să presupunem că tot ceea ce aveam noi de oferit ar fi putut avea vreo importanţă pentru ei, fără să mai credem şi că îşi doreau aşa ceva? Ştiam că trebuia să ne cîştigăm acel drept. Trebuia să trăim cu ei, să-i iubim, să încercăm să-i înţelegem şi, mai presus de toate, să le arătăm ce înţelegeam noi prin viaţă veşnică: un nou *fel* de viaţă, nu doar una mai lungă. Noi nu veniserăm să-i învăţăm pe aucaşi modalităţi de îmbunătăţire sau prelungire a vieţii lor terestre. Chiar şi aşa-numitele binefaceri ale civilizaţiei le erau necunoscute, şi începeam să ne îndoim tot mai mult de valoarea lor, pe măsură ce înyăţam să-i cunoaştem mai bine. Noi veniserăm să oferim ceva ce, aparent, aucaşii nici măcar nu căutau: o speranţă, o ancoră pentru suflet, pe Isus Hristos. Noi eram martorii Lui.

Sălbaticii — rudele mele

Aşa cum le spunea Pavel corintenilor cu mult timp în urmă: „Căci Dumnezeu ne-a luminat inimile, pentru ca să facem să strălucească lumina cunoştinţei slavei lui Dumnezeu pe faţa lui Isus Hristos."*

2 Corinteni 4:6.

Capitolul 6

Un loc pentru hamacul tău

oul nostru cămin era un luminiş cu un diametru de vreo şaptezeci de metri, mărginit în partea vestică şi cea sudică de o pădure înaltă, iar în partea estică de cotitura rîului Tiwaenu, o apă limpede cu o adîncime de şapte pînă la cinci metri în condiţii normale. Cînd am ajuns noi acolo, în luminiş existau deja vreo jumătate de duzină de colibe micuţe şi două „case" ce arătau cam şubrede — acoperişuri din frunze de palmier împletite, sprijinite pe şase ţăruşi din lemn de palmier cu înălţimea de vreo şapte metri. Aucaşii ştiau că sînt înaltă. Mă îndoiesc că mă credeau că sînt chiar atît de înaltă! Mai apoi, au mai ridicat un etaj deasupra acoperişului, ceea ce contribuia într-o oarecare măsură la accentuarea imaginii puţin atrăgătoare a

caselor. Rachel a fost invitată să împartă una dintre aceste case cu Gikita, Mankamu, soţia sa, şi copiii ei (cealaltă soţie a lui Gikita, Umaenkiri, avea o căsuţă în apropiere), iar mie mi-a fost dată o

casă mai mică aproape de a lor. Nici una dintre case nu era, de fapt, mai mult decît un acoperiş. Absenţa totală a zidurilor, chiar şi cînd casele erau lipite una de cealaltă sau se aflau la o distanţă de cîţiva metri, părea să nu deranjeze pe nimeni în afară de mine. Din cînd în cînd simţeam nevoia să intru într-o cameră şi să închid uşa. însă Valerie parcă nici nu observa lipsa zidurilor, a podelei sau a mobilei. Ea avea „patul" ei, adică doi sau trei ţăruşi de bambus, tăiaţi, neteziţi şi aşezaţi de-a latul a trei butuci, direct pe pămînt. Pe acesta întinse repede pătura păpuşii sale (o bucată de material), simţindu-se imediat ca acasă.

Indienii Checiua ne-au făcut, mie şi lui Rachel, două măsuţe din patru beţe înfipte în pămînt şi acoperite cu bambus. îmi era de mare ajutor să am ceva pe care să-mi aşez lucrurile — nu puteai găsi acolo nimic altceva decît pămîntul gol pe care pregăteam masa sau preparam laptele pentru Valerie. Nu puteam să ne aşezăm la masă deoarece nu exista nimic care să aducă a scaun. Ne-am pus lucrurile în saci marinăreşti, coşuri sau plase indiene împletite şi le-am atîrnat de stîlpul casei. (Puteam să ating cu uşurinţă cea mai înaltă parte a acoperişului, iar în părţile laterale nu puteam sta în picioare.) Cînd ploua, ploua şi în casă. De multe ori ploile tropicale începeau atît de brusc, încît nici nu aveam timp să-mi pun lucrurile deoparte înainte să se ude. Dacă se întîmpla să fiu ocupată cu studiul limbii înainte să înceapă ploaia, şi de obicei se întîmpla aşa, trebuia să-mi pun dosarele, carneţelele, hîrtiile în cea mai mare grabă în pungi de plastic sau să le atîrn suficient de sus sub acoperiş, încît să fie la adăpost de ploaie. Aveam un radio, două aparate foto, un casetofon şi un număr de cărţi şi hîrtii care trebuia neapărat să fie ferite de ploaie, asta ca să nu mai vorbim de îmbrăcăminte sau de noi însene. în aceste momente îi invidiam cu adevărat pe indieni. Ei nu aveau nimic care să se strice de pe

urma ploii, cu excepţia armelor care se aflau întotdeauna la loc sigur, sub grămada de paie. Chiar şi acelea însă erau acoperite cu un fel de smoală pentru eventualitatea în care ar fi fost surprinşi de ploaie în timp ce vînau. Totuşi, făceau efortul să menţină armele uscate. Toate celelalte posesiuni ale lor se mărgineau la o cutie pentru suliţe, rezistentă la apă, un hamac pe care de multe ori îl legau la înălţime pentru ca stropii de apă să nu ajungă pînă la ei, cîteva oale de lut, plasele de pescuit, un cuţit, cîteva coşuri, cîteva vase din care beau, suliţele ţinute şi ele sub paie şi cîteva mărunţişuri de mică valoare, pe care le adunaseră dintre lucrurile care le-au fost lăsate din avion. în ceea ce-i privea, nu le păsa cîtuşi de puţin dacă se udau. Pur şi simplu, se aşezau lîngă foc şi aşteptau să se usuce. Pînă cînd aveau să adopte şi ei cîteva dintre „binefacerile" civilizaţiei, nu era necesar să se grăbească să închidă ferestrele, iar soţiile lor nu trebuiau să se gîndească să adune hainele de pe sfoară.

Omul se adaptează întotdeauna mediului în care trăieşte, însă e impresionant să priveşti din exterior şi să vezi cum au reuşit unii să facă acest lucru într-un mediu care poate fi considerat oricum,

doar favorabil unei aşezări umane nu. La prima vedere, te-ai putea întreba despre modul de viaţă al aucaşilor: „Atît e tot ce pot face?". însă în curînd vei descoperi că acest „atît" reprezintă de fapt foarte mult.

în primul rînd, Aucaşii sînt semi-nomazi. Ei nu se stabilesc permanent nicăieri, în principal pentru că rareori folosesc aceeaşi bucată de pămînt pentru a cultiva pe ea mai mult de două sau trei recolte şi pentru că, din cauza duşmanilor, nu se ştie niciodată cu siguranţă cînd anume trebuie să se mute. Poate mai şi consideră că schimbarea decorului le face bine.

Un Ioc pentru hamacul tău

107

în consecinţă, n-au nevoie de prea mult timp sau efort pentru a-şi construi casele. Un bărbat poate construi casa pentru familia sa în două zile. Am văzut chiar şi o femeie făcîndu-şi o casă în decurs de cîteva ore — desigur, una mică. Ei ştiu ce tip de palmier rezistă insectelor şi putrezirii în junglă şi corespunde cerinţelor unei astfel de case făcute să reziste mai mult de cîteva luni. Cu ajutorul macetelor [nişte cuţite mari şi late, n.trad.] sapă o groapă pentru stîlp, ridică pilonul care, dacă este din lemn de esenţă tare, e extrem de greu, şi îl vîră cu multă forţă în groapa săpată. Repetă această operaţiune pînă cînd stîlpul rămîne nemişcat, apoi îl fixează bătătorind pămîntul în jurul lui. Capetele stîlpilor sînt crestate şi pe ele sînt aşezaţi ţăruşii orizontali, care de cele mai multe ori sînt făcuţi din lemn de bambus. Grinzile sînt făcute din trestii mai uşoare din soiul *cana brava* al regiunii amazonice, care, pe lîngă avantajul de a fi foarte puternice, sînt perfect drepte. De-a latul acestora este aşezat apoi acoperişul de frunze. Există un soi de palmier ale cărui frunze pot fi folosite temporar fără să fie obligatoriu împletite. Parcă Domnul a creat aceşti palmieri special ca să fie folosiţi la acoperişuri — fiecare frunză are lungimea, sau cel puţin jumătate din lungimea, unei locuinţe Auca obişnuite şi nu trebuie decît să fie despicată în două pe la mijloc şi să fie legată de grinzi. Dacă acoperişul trebuie să ţină aproximativ cinci ani, este folosită frunza de palmier raffia. Frunzele sînt despicate în acelaşi mod, iar mai apoi sînt împletite. Sînt puse împreună cîte trei sau patru şi sînt legate cu lăstari de viţă sălbatică; astfel se asigură nu numai un acoperiş solid împotriva ploii, ci şi o excelentă izolare împotriva căldurii şi a zgomotului puternic al tunetelor ploilor tropicale, care cad în această zonă cu un debit de aproximativ 3000 mm anual. Fumul de la focul din case îmbracă frunzele cu un fel de catran care acţionează ca un strat protector împotriva insectelor.

108 ***Sălbaticii — rudele mele***

Aucaşii descoperiseră chibriturile în urmă cu cîţiva ani, cînd le-au furat de la indienii Checiua şi cînd le-au găsit între pachetele lăsate din avion lîngă Shell Oii Company. însă nu aveau nevoie de ele decît rareori. Focul este întreţinut continuu în fiecare casă. în timpul zilei este necesar pentru gătit şi pentru o oarecare protecţie împotriva insectelor, iar noaptea pentru apărarea împotriva animalelor şi pentru încălzire. în mod contrar ideilor vehiculate, nu toate junglele sînt fierbinţi şi pline de umezeală. Această zonă este

situată la extrema vestică a marelui bazin al Amazonului, aproape de poalele Anzilor, care au aproape 5000 de metri. Climatul este ideal, cu zile calde, adeseori însorite, şi cu nopţi răcoroase, temperatura medie fiind înjur de 20 de grade. Se spune că în ceea ce priveşte diversitatea formelor şi abundenţa speciilor, flora care creşte aici este cea mai bogată din toată lumea.

Deşi am descoperit că aveam totuşi nevoie de îmbrăcăminte, pătură şi foc pentru a ne încălzi pe timpul nopţii, aucaşii, care umblă permanent dezbrăcaţi, se simt bine atîta vreme cît le este cald la picioare. Focul este chiar lîngă hamac, iar ei dorm cu picioarele în fum. Cînd focul începe să se stingă şi se răcoreşte, se trezesc, întind mîna, fără a fi nevoie să coboare din pat, şi îngrămădesc butucii pe foc. Uneori se ridică şi îşi freacă mîinile deasupra focului pentru a se încălzi. Dimineaţa femeile nu trebuie decît să întindă mîna după vasul cu mîncare, de obicei gătită în seara precedentă, şi să-1 pună pe foc. Micul dejun este gata înainte ca ele să se scoale!

Pe lîngă foc, singurul „mobilier" existent în casele aucaşe este hamacul. Acesta este cea mai adaptabilă invenţie făcută vreodată în materie de mobilă. Ţesut dintr-o fibră puternică, uşoară, de palmier, hamacul este portabil, nu ocupă loc direct pe sol şi este extrem de confortabil atît pentru a dormi, cît şi pentru a te aşeza în

Un loc pentru hamacul tău

el. Dacă cineva se sprijină cu picioarele pe pămînt, hamacul îi serveşte drept taburet sau scaun. Cînd îşi ridică picioarele, hamacul îşi schimbă forma după conturul corpului. Seara, dacă este întins, se transformă într-un pat foarte confortabil în care poţi dormi pe diagonală aproape într-un plan orizontal.

Nu ne-a trebuit mult să recunoaştem superioritatea acestei metode asupra obiceiurilor noastre. Mi-a fost adus şi mie, cu avionul, un hamac identic cu cele ale aucaşilor, făcut însă de un alt trib. Am învăţat şi eu să-mi întreţin focul şi era foarte plăcut ca, în nopţile cu vînt şi ploaie, să mă trezesc şi să simt că mă încălzeşte. Valerie dormea pe patul ei de bambus, lîngă mine, învelită într-o pătură pe care o împăturasem şi o cususem pe margine, transformînd-o într-un sac de dormit. Am văzut că era imposibil să o fac să stea acoperită dacă dormea în hamac, iar dacă dormea în patul de bambus nu mai puteam să o acopăr cu pătura, aşa că m-am gîndit la această metodă, care a fost mulţumitoare.

PE PAGINA URMĂTOARE: Hamacul nu mi s-apărut confortabil decit abia după ce am învăţat să stau în el ca aucaşii — pe diagonală. Am descoperit atunci că poţi foarte bine să dormi în el, să mănînci sau să studiezi. De partea cealaltă a lui era focul, aşa că puteam găti în timp ce învăţam aucaşa. sau noaptea îmi asigura căldura.

Sălbaticii — rudele mele

Hamacul s-a dovedit a fi şi un bun „scaun de bucătărie" pe care stăteam în timp ce găteam şi un loc ideal pentru studiu. Puteam să folosesc „patul" lui Valerie drept masă pe care să-mi

pun materialele lingvistice, fiind astfel mai relaxată în timp ce munceam. Cînd mîncam, stăteam de asemenea în hamac, iar seara mă aşezam tot acolo pentru a citi la lumina luminării. Adeseori îl împărţeam cu Valerie, cît îi citeam o poveste, sau cu vreo Auca venită să vorbească cu mine. Era extensibil şi destul de confortabil chiar şi pentru două persoane. Bărbaţii aucaşi şi soţiile lor dormeau de obicei împreună într-un singur hamac sau, deseori, unul dintre părinţi împărţea hamacul cu un copil.

Există multe lucruri atît în favoarea, cît şi împotriva „identificării", adică a încercării unui străin de a trăi asemeni poporului în mijlocul căruia lucrează. Acest lucru a fost experimentat în diferite grade şi moduri în multe părţi ale lumii.* Eu însămi l-am încercat într-o oarecare măsură. Cred că ar trebui să-i reamintesc cititorului faptul că am locuit împreună cu aucaşii mai puţin de un an.? Există lucruri care sînt posibile doar pe o perioadă scurtă de timp şi care nu funcţionează pe o durată mai lungă de timp, deşi mi se pare că adaptarea noastră la modul de viaţă al aucaşilor s-ar fi putut foarte bine întinde pe o perioadă nedefinită. Nu am putut să-mi dau seama ce credeau aucaşii despre încercările mele de identificare. Nu ştiu dacă eforturile mele de identificare i-au făcut să mă iubească, însă, cu siguranţă, m-au făcut pe mine să-i iubesc. „Nu doar acceptînd dragostea unei persoane ne apropiem de aceasta, ci iubind-o la rîndul nostru."*

Vezi Daniel JohnsonFleming,L/V/'ngav Com/W(?.v, Agricultura! Missions, Inc., New York,

* Vezi *Epilog.*

George Macdonald.

Un loc pentru hamacul tău

113

Aici nu puteam să ne alegem stilul de viaţă. Ni se dăduse o casă aucaşă în care să locuim, iar aceasta nu era o casă de vis. Pe lîngă lipsa completă de intimitate şi igienă, mai era şi imposibilitatea protejării împotriva ploii, a insectelor şi chiar şi a şerpilor. Am început să mă gîndesc la unele îmbunătăţiri după ce, într-o noapte, în timp ce Valerie dormea, am găsit un şarpe încolăcit lîngă capul ei. Totuşi nu puteam să fac acest lucru fără să cauzez noi probleme pe care doream să le evit pe moment.

Cea mai mare încercare au fost însă insectele. Este uşor să spui că indienii s-au obişnuit cu ele, că sînt imuni şi doar sănătatea străinilor este pusă în pericol dacă nu se protejează. Eu nu cred că e adevărat. Şi indienii suferă din cauza insectelor. Nu sînt imuni, deşi se pare că şi-au dezvoltat un anumit grad de imunitate la efectele toxice. Mie nu mi se întîmplase niciodată să sufăr permanent de pe urma muşcăturilor de insecte. Cînd m-am plîns indienilor de marea neplăcere pe care acestea mi-o provocau, ei au fost total de acord cu mine, deşi nu au obiceiul să se plîngă. Insectele fac parte din viaţa lor şi au învăţat să le accepte aşa cum acceptă toate lucrurile pe care noi le numim greutăţi. Nu-şi plîng niciodată de milă din cauza lor. In timpul sezonului cel mai propice ţînţarilor, aucaşii par aproape a-şi însuşi un ritm din mişcarea permanentă de ucidere a paraziţilor cu palma. Se lovesc peste spate, îşi freacă picioarele şi stau cînd pe un picior, cînd pe

altul. In zilele foarte calde, insectele năvălesc în roiuri, intrîndu-ţi în nări, gură, urechi şi ochi, învîrtindu-se pe deasupra mîncării, aşezîndu-se adeseori cîte o duzină pe bucata de mîncare, pînă o duci de la oală la gură. Aceste creaturi nu se lasă gonite — trebuie adunate una cîte una de pe mîncare.

O doamnă amabilă, pe care nu o cunosc, mi-a trimis în dar bani, special ca să construiesc un gard pentru casa mea aucaşă. La

ce i-ar folosi cuiva un gard, cînd nu există pereţi? Se spune adesea că un misionar trebuie să le arate oamenilor un mod de viaţă mai bun, să le prezinte un standard mai „înalt". Dar, deocamdată, gardurile nu erau pentru aucaşi. Aveam dreptul să le folosim noi, ridicînd o nouă barieră pe lingă celelalte, foarte înalte, care existau deja şi pe care nu puteam să le eliminăm? Nu ştiu. Cînd se afla pe pămînt, Isus Hristos a trăit în condiţii mai umile decît cei mai mulţi dintre cei care-L urmau. El nu avea unde „să-Şi plece capul".

Nu era nimic neobişnuit în obiceiurile lui Isus sau în viaţa Lui de zi cu zi. A respectat obiceiurile vremii şi ale ţării Sale. El era manifestarea Tatălui, coborît în trup şi locuind printre oameni. Modul Lui de viaţă nu a avut influenţe negative asupra mesajului transmis. Isus nu era străin de ceilalţi oameni. „Să aveţi în voi gîndul acesta, care era şi în Hristos Isus: El măcar că avea chipul lui Dumnezeu, totuşi n-a crezut ca un lucru de apucat să fie deopotrivă cu Dumnezeu, ci S-a dezbrăcat pe sine însuşi şi a luat un chip de rob, făcîndu-se asemenea oamenilor." (Filipeni 2: 5-7).

Locuind cu aucaşii, am început să înţeleg cîte ceva din ceea ce înseamnă să fii străin şi să renunţi la propria cultură pentru a ţi-o însuşi pe a altora. Am început să apreciez, aşa cum nu o făcusem niciodată în toţi cei şase ani de viaţă misionară, necesitatea de a îndepărta cît mai multe dintre lucrurile care ar putea distrage atenţia de la mesajul meu. Oare le prezentam aucaşilor doar un mesaj străin sau le ofeream ceva care să ducă la Viaţă, la Viaţa Veşnică, aşa cum spune Ioan despre Hristos în prima sa Epistolă? Dacă El este Viaţa Veşnică, El este Viaţa Tuturor Culturilor.

Capitolul 7

Meniu: manioc, maimuţă şi Nescafe

g M na dintre primele întrebări pe care toţi oamenii mi L-/ **t/le** pun în legătură cu aucaşii este: Ce mănîncă aceştia? Hrana aucaşilor nu este foarte variată, dar alimentaţia lor este foarte bună şi echilibrată, din cîte mi-a spus un doctor căruia i-am descris dieta. Nu se pune problema subnutriţiei ci, dimpotrivă, sînt un trib excepţional de robust. Nu i-am văzut bolnavi, cu excepţia obişnuitelor răceli şi a unui caz suspect de malarie sau două — boală endemică printre vecinii lor Checiua. După sosirea Dayumei, a Mintakăi şi a lui Mankamu, o femeie a murit de ceea ce părea a fi pneumonie. Probabil aduseseră un tip nou de bacterie la care aucaşii nu aveau imunitate. Nu existau nici „bolile de copii" pe care le întîlnim în lumea civilizată: oreion, pojar, varicelă, scarlatină sau tuse convulsivă. Paraziţii obişnuiţi

de la tropice nu păreau să-i afecteze suficient de tare pentru a le provoca mai mult decît simptome uşoare de boală — vreun caz ocazional de diaree sau dureri de stomac. Eu le-am tratat cîteva răni infectate, dar indienii aveau o rezistenţă remarcabilă şi păreau a se vindeca la fel de repede şi fără tratament. în grup existau şi cîţiva oameni cu cicatrice adînci, urma rănilor de suliţe. Mi-au povestit cum fuseseră înjunghiaţi. (O bătrînă a fost străpunsă între coaste de o suliţă, aceasta penetrîndu-i pieptul şi ieşind prin spate.) Smulgeau suliţele din corp, sfîşiind carnea cu vîrfurile lor ascuţite, sau le lăsau în răni pînă cînd acestea începeau să putrezească şi viermii mîncau o parte din carne, făcînd o gaură suficient de mare ca să scoată suliţa. In fiecare dintre cazuri însă cicatricele arătau la fel ca şi cele lăsate de o incizie chirurgicală.

Pe durata şederii noastre la Tiwaenu (numele rîului pe cursul căruia ne stabilisem), s-a născut doar un copil sau doi, naşterea decurgînd fără probleme, aşa că nu am putut să aflu care era rata mortalităţii infantile.

Aerul proaspăt, lumina soarelui, munca fizică grea şi un somn lung erau parţial cauza robusteţii lor. Fără îndoială că şi dieta joacă un rol important. Oamenii primitivi trăiau doar din vînătoare, pescuit şi din roadele pe care le găseau. Aucaşii erau doar puţin avansaţi în comparaţie cu aceştia — şi ei practică aceleaşi lucruri, adăugind doar o agricultură rudimentară. Cultivă manioc, sau manioca, tuberculi ce conţin amidon şi care se dezvoltă foarte bine în Amazonia, şi banane. Aproape în fiecare an curăţă o parte nouă de pădure, adunînd şi arzînd vegetaţia, dar lăsînd trunchiurile mai mari de copaci în locul în care cad. Cu un băţ, fac găuri în pămînt şi pun seminţe de manioc sau de banane. Nu e nevoie decît de un minimum de îngrijire şi plivire a culturii şi, după cinci luni, recolta de manioc este gata, pe cînd bananele au nevoie de un an.

Meniu: manioc, maimuţă şi Nescafe

117

Maniocul reprezintă pentru indienii din junglă ceea ce reprezintă pentru noi pîinea şi cartofii. Ei nu mănîncă decît rareori carne sau peşte fără a adăuga la acestea şi cantităţi mari de manioc fiert. Femeile pregătesc o băutură hrănitoare fierbînd şi zdrobind maniocul, apoi mestecînd în gură o cantitate mică din acesta şi scuipînd-o în restul conţinutului pentru fermentaţie. Se amestecă cu apă şi se bea a doua zi, după ce s-a transformat într-un lichid vîscos, zgrunţuros, de consistenţa laptelui foarte nutritiv, se pare.

Pentru bărbaţi, cea mai mare parte a timpului trece, aproape în fiecare zi, vînînd. Această sarcină e firească într-o comunitate unde numărul bărbaţilor este aproximativ egal cu cel al femeilor, dar în cazul în care numărul lor a scăzut simţitor, bărbaţii fac faţă cu greu sarcinii de a-şi susţine soţiile, surorile, cumnatele şi văduvele din casa lor sau din casa vecină. Pleacă la vînătoare dimineaţa, nu înainte de a fi mîncat un mic dejun copios alcătuit din carne, peşte, manioc şi băutură din banane. De obicei spun ce anume intenţionează să vîneze în ziua respectivă: maimuţe

sud-americane, maimuţe păroase, veveriţe, tucani sau papagali. Pentru papagali folosesc o armă făcută dintr-un tub lung, drept, din lemn greu de palmier prin care trag săgeţi otrăvite.

Deşi nu am avut niciodată posibilitatea să verific, cred că otrava pe care o folosesc pentru săgeţi era curara*. Scoarţa viţei care creşte în junglă este fărîmiţată cu un cuţit ascuţit, împachetată într-o pîlnie de frunze şi umezită. Pîlnia este legată între două beţe, iar lichidul este lăsat să se scurgă într-un vas mic de lut. Peste cîteva ore, acest lichid este încălzit la foc, cu atenţie ca să nu fiarbă. Indienii îl supraveghează, iar cînd deasupra siropului

O substanţă închisă la culoare, ca rășina, obţinută din plante tropicale de genul *Strychnos,* în special din *Strychnos toxifera;* este folosită de indienii sud-americani pentru otrăvirea vîrt'ului săgeţilor, dar şi în experimentele fiziologice şi în medicină pentru blocarea acţiunii nervilor motori (n.trad.).

ciocolatiu se formează o pojghiţă, îl iau cu grijă de pe foc şi îl aşază pe ciobul unui vas de lut. După ce lichidul se răceşte şi se îngroaşă, fiecare suliţă este introdusă rapid în această pastă şi apoi este sprijinită atent de un suport micuţ alcătuit din două săgeţi înfipte în poziţie verticală în cenuşa de lîngă foc. După ce se usucă, otrava' arată ca o pojghiţă neagră de şerlac şi îşi păstrează puterea ucigătoare timp de mai multe luni. Săgeţile sînt păstrate într-o cutie făcută dintr-un trunchi de bambus scobit, unde sînt fixate cu o legătură de scoarţă şi catran care să nu permită infiltrarea apei, iar în vîrf se pune un set de dinţi de pirana, un peşte al cărui venin ucide şi despre care se spune că atacă animalele şi oamenii răniţi. (Nici unul dintre indienii pe care i-am întrebat nu ştiau să se fi întîmplat aşa ceva în Ecuador.) Pirana trăieşte în rîurile junglei de est şi este căutat datorită cărnii sale excelente şi dinţilor ascuţiţi care sînt puşi în vîrful săgeţilor. Cînd o maimuţă este lovită de săgeată, de cele mai multe ori încearcă să o scoată înainte ca acţiunea sa paralizantă să-şi facă efectul. Dinţii zimţaţi fac însă ca săgeata să se rupă, lăsînd vîrful otrăvit în corpul maimuţei.

Tolba de săgeţi mai are legată de ea şi o împletitură de fibre de capoc. Indienii iau una dintre fibre şi, dintr-o simplă răsucire, fac o coardă mică de care leagă săgeata şi care le permite să o arunce prin tubul de bambus.

O maimuţică păroasă — „gatcm" — este tovarăşul favorit de joacă al copiilor. Odată mi-a mincat provizia pe o săptămînă de carne proaspătă de vită în timp ce participam la una din întrunirile dumincale conduse de Dayuma. Maimuţică mi-a înlocuit grijulie carnea din supă cu o lavetă.

120

Sălbaticii — rudele mele

într-o zi am fost invitată să particip la o vînătoare de mistreţi. Kimu tăia lemne, cînd, dintr-o dată, a fugit spre luminiş, strigînd: „O turmă de mistreţi!". Şi-a luat în grabă cele două suliţe, a înghiţit pe fugă nişte *chicha,* s-a dezbrăcat rapid de pantalonii scurţi de baie pe care îi purta şi s-a îndreptat spre pădure, urmat de Naenu, Dawa şi de mine.

Curînd am părăsit poteca (sau mai bine zis rămăşiţele a ceea ce numesc eu potecă) şi am pornit în grabă peste dealuri, prin ape,

trecînd pe sub trunchiuri de copaci şi viţe, prin noroi şi tufe de spini. De fiecare dată cînd ajungeam la vreo apă, vedeam urmele de mistreţi pe nisip. Bineînţeles că indienii le urmăriseră pe tot parcursul drumului, deşi eu nu observasem nici una printre ierburile pe unde treceam. Cum puteau să le descopere — şi asta în timp ce alergau cu viteză maximă — a rămas un mister pentru mine. Nu după mult timp am pierdut complet simţul orientării, ceea ce însemna obligatoriu să stau aproape de indieni, deoarece singură nu mai puteam găsi drumul spre casă.

De îndată Gimari şi Ipa au apărut lîngă mine asemeni unor spiriduşi dezbrăcaţi. Eu credeam că au rămas acasă, dar reuşiseră cumva să ne ajungă.

Pierdusem noţiunea timpului, dar bănuiesc că trecuse o oră cînd şirul de indieni condus de Kimu s-a oprit brusc şi a început să vorbească în şoaptă: „Uite! Vin!". Mie nu-mi prea venea să cred. Cum să se întoarcă mistreţii, şi tocmai pe drumul pe care mergeam noi? Kimu ştiuse că aşa vor face şi i-a urmărit după zgomot tot timpul, pe cînd eu atunci i-am auzit pentru prima dată. Păreau a fi o turmă foarte mare care venea în fugă, grohăind, direct înspre noi. Aveam aparatul foto pregătit, dar mă întrebam ce voi face cînd întreaga turmă de porci sălbatici va tăbărî asupra noastră. Gimari

mi-a şoptit: „Trage-te din drumul lor şi rămîi nemişcată — uite aşa. Nu se opresc să te muşte. Vor trece doar pe lîngă tine. Tu fa-le poze!". Toată lumea stătea nemişcată asemeni unor statui. Braţul puternic al lui Kimu, cu nervii încordaţi, ţinînd în mînă suliţa vopsită în roşu şi împodobită cu pene, era ridicat şi suliţa era pregătită. Turma părea să se afle cam la zece metri de noi. Animalele ne-au simţit, s-au întors şi au fugit, sunetul pe care îl făceau dispărînd complet într-o secundă sau două. Am început să cred poveştile pe care le citisem despre animalele mari care se pot mişca prin jungla cea mai deasă fără să facă nici un zgomot, fără să mişte o frunză. Totul a revenit la liniştea dinainte. O pasărea se auzi undeva departe, iar Kimu dispăru pe urma mistreţilor.

Femeile au hotărît să meargă acasă şi eu le-am urmat, dezamăgită că am fost singura care nu văzuse porcii sălbatici.

Kimu s-a întors trei sau patru ore mai tîrziu cărînd o femelă de mistreţ foarte mare. în ziua următoare a plecat din nou, urmărind aceeaşi turmă (ştia unde urmau să stea peste noapte) şi s-a întors la căderea nopţii cu un vier şi cu un porcuşor. Pe ultimul îl prinsese cu mîinile goale şi intenţiona să i-1 ducă soţiei ca animal de casă, dar porcuşorul 1-a muşcat, aşa că 1-a străpuns cu suliţa.

Uneori, cînd apa rîurilor este curată, grupul face o expediţie de pescuit. Cîteodată iau cu ei o rădăcină otrăvită care, aruncată în rîu, ameţeşte peştii şi aceştia pot fi uşor prinşi cu mîna. Dar de obicei bărbaţii îşi ascut suliţele lungi şi subţiri ca să prindă peştele şi femeile îşi iau cu ele plasele — împletituri măiestrite de fibre de palmier legate în jurul unui cerc de lemn.

Bărbaţii merg primii şi adeseori trimit înainte un băiat ca să

intre în apă şi să vadă dacă există peşte în zona aleasă. Dacă nu există, merg mai departe. De multe ori trece cîte un banc de peşti pe care îi urmăresc cu strigăte şi rîsete. O lovitură — *„Barul" —,*

suliţa este ridicată deasupra apei, peştele alunecă pînă la capătul suliţei şi se răsuceşte brusc în timp ce indianul îi zdrobeşte capul cu cuţitul pe care îl ţine în mana stîngă. Este aruncat apoi pe plajă, iar una dintre femei îl ia şi îl prăjeşte imediat la focul aprins dinainte sau îl pune într-una dintre plasele din frunze de palmier ca să-1 ducă acasă. Toate acestea se întîmplă în decurs de cîteva secunde, în timp ce restul grupului continuă să vîneze peşte, pierzînd jumătate din banc şi, minune, prinzînd cealaltă jumătate. Femeile pescuiesc peşti mai mici de la mal cu plasa, ţinînd-o sub viţele şi frunzele care împînzesc malurile. Lui Valerie îi plăcea foarte mult să îi însoţească la pescuit, deoarece învăţase să se strecoare de-a lungul albiei rîului sprijinindu-se pe mîini, căutînd cu atenţie micuţii draci-de-mare şi împreunîndu-şi repede mîinile ca să-i prindă cînd ieşeau de sub pietre. Ii aducea apoi acasă în împletitura ei mică din frunze, agăţată de o bucată de scoarţă pe care o purta în jurul capului.
întorcîndu-se acasă tîrziu, după-amiaza, femeile se pun imediat la lucru, aţîţînd focul care a ars mocnit toată ziua. Curăţă peştele, de obicei fără să înlăture solzii şi întotdeauna lăsînd intacte capul şi coada. Umplu cu manioc şi peşte cel mai mare vas pe care îl au, îl pun la foc, apoi se pregătesc să afume ce rămîne, aceasta fiind cea mai bună metodă de păstrare. Aucaşii nu cunosc sarea sub nici o formă. Adună beţe verzi cu diametrul de doi, trei centimetri şi construiesc un suport deasupra focului, punînd acolo peştele curăţat şi acoperindu-1 cu frunze verzi pentru a nu permite fumului să se împrăştie.
Cînd peştele fiert este gata, fiecare mamă îşi serveşte propria familie — soţul, dacă are soţ, copiii ei şi orfanii de care are grijă. Dabu, care are trei soţii, mănîncă cu fiecare dintre ele, în partea de casă unde fiecare soţie îşi are focul ei.
Meniu: manioc, maimuţă şi Nescafe

Ne-au uimit cantităţile de manioc şi de carne pe care aucaşii pot să le mănînce la o singură masă, dar ar fi trebuit să luăm în considerare faptul că ei nu au decît un singur fel de mîncare. Nu există aperitiv, salată, pîine, unt, băuturi sau desert. Mîncările noastre variate şi bune sînt compensate la aucaşi de cantitate. în plus, ei pot să reziste multă vreme fără să mănînce nimic. Un adult nu mănîncă decît rareori la prînz. Copiii care sînt acasă cea mai mare parte a zilei mai ronţăie porumb, alune sau vreo bucată de peşte uscat. Dar vînătorii nu-şi iau cu ei decît armele, iar femeile nu-şi iau mîncare atunci cînd merg la manioc.
Ei ştiu de asemenea cum să pregătească mîncarea ca să nu arunce nimic. Maimuţele sînt prăjite în întregime, cu piele cu tot, încît stratul subţire de grăsime de sub piele să nu se piardă. Cozile sînt afumate şi apoi mîncate; capetele sînt şi ele consumate cu tot

cu creier, ochi şi urechi. Uneori chiar şi dinţii sînt scoşi cu atenţie şi curăţaţi bine înainte de a fi aruncaţi.
Un anumit soi de veveriţă mănîncă doar fructe de palmier aşa că stomacul ei e o adevărată delicatesă. Se prăjeşte în cenuşă şi se mîncă întreg, cu tot cu conţinutul din el.
Carnea şi peştele nu sînt singurele mîncăruri bogate în proteine. Indienii mai consumă şi larvele cărăbuşilor uriaşi. Aceştia se hrănesc cu esenţă de palmier, iar indienii recunosc găurile pe care le fac în scoarţa copacului. Ei taie copacul, scot larvele şi le duc acasă într-un suport de frunze pentru a fi mîncate crude sau după ce au fost prăjite în cenuşă. Larvele sînt o sursă atît de grăsime, cît şi de proteine.
Nici chiar oasele nu sînt aruncate înainte de a fi despicate cu un cuţit şi golite de măduvă.
Nu au nevoie de nici un fel de ustensile cu excepţia oalei pentru gătit, fie de aluminiu — primită în urma raidurilor de

ajutorare pe care le-au iniţiat cei cinci bărbaţi ori primită de la vreunul dintre noi —, fie de lut făcută de către aucaşe din pămîntul scos din izvoarele de apă aflate în apropiere. Nu se pune problema spălării vaselor. Mîncarea este scoasă din oale cu degetele, aruncată pe frunzele de bananier înşirate pe pămînt şi apucată imediat de mîinile nerăbdătoare ale aucaşilor. Timp de cîteva minute, cît durează masa, se aud o mulţime de sorbituri şi ronţăieli, dar asta este totul — ideea de a conversa în timpul mesei le este necunoscută. Există doar un lucru de făcut şi toată lumea se dedică cu cel mai mare zel şi concentraţie împlinirii lui. Dacă cineva nu se supune acestei reguli, nu mai apucă să mănînce.
După cină, este vremea de culcare. Şi acesta reprezintă, de asemenea, un proces simplu. Aucaşii nu trebuie să se dezbrace, să-şi facă paturile sau să-şi spele dinţii — şi, deşi nu-i spală, aceştia sînt aproape perfecţi, cu excepţia danturii oamenilor mai în vîrstă. Probabil că şi lipsa de dulciuri din dietă contribuie la starea lor.
La început, cînd am intrat în trib, Rachel şi cu mine speram să ne hrănim în totalitate cu mîncare indiană. Ni se spusese că indienii au o dietă echilibrată — carbohidraţi, proteine, vitamine — şi am văzut şi noi cît de sănătoşi arătau. Pe lîngă avantajele evidente ale faptului că nu trebuia să ni se aducă mîncare, speram că această adaptare la modul lor de viaţă să aibă aspectele sale pozitive. Domnul ne lăsase un exemplu şi în această privinţă. El a mîncat în compania oamenilor obişnuiţi ceea ce i s-a oferit. Nu a considerat umilitor să participe la sărbătorile, la cinele sau la mesele lor modeste. Ba chiar mai mult, le-a pregătit o masă cu pîine şi peşte prăjit pe cărbuni, pe malul unui lac.
Ne luasem cîteva alimente de bază cu noi, deoarece nu ştiam care sînt resursele de hrană. Aveam întotdeauna lapte pentru

Valerie. Dar cînd am fost invitate la masa indienilor, am acceptat

cu bucurie. Valerie trăise toată viaţa ei în aceste păduri şi aproape că prefera mîncarea din junglă celei străine.
Totuşi, nu anticipasem în totalitate greutăţile pe le implica această situaţie, în primul rînd deoarece nu ştiam ce să le dăm în schimbul mîncării. în timp ce locuiam în teritoriul Checiua, era foarte simplu să ceri mîncare — ouă, banane, manioc — şi să o plăteşti cu bani. Aucaşii nu aveau nevoie de bani sau de altceva care să le servească de mijloc de schimb, aşa că noi ne aflam într-o situaţie dificilă. Ori aşteptam să ni se dea mîncare, ceea ce se întîmpla în mod frecvent dar nu întotdeauna, ori ceream noi. Femeile îmi spuseseră de multe ori să cer mîncare şi uneori o făceam, dar nu-mi era uşor. Mi-am dat seama că nu aveam nimic să le ofer în schimb, iar femeile Auca trebuiau să-şi cultive singure plantele pentru hrană. Mai erau şi momente în care nu aveam ce cere. Rezervele indienilor se epuizaseră şi, dacă ei erau obişnuiţi să reziste fără mîncare şi să recupereze din plin mai tîrziu, nouă ne era foame.
In cele din urmă a devenit evident faptul că trebuia să avem o sursă separată de provizii. Sperasem să ne descurcăm fără zborurile planificate ale Asociaţiei Misionare de Aviaţie care să ne aducă mîncare, dar am văzut că trebuia să cerem aceasta. în consecinţă, în fiecare vineri ei veneau şi ne lăsau scrisori, carne şi alte lucruri, de exemplu: lapte praf, Nescafe, zahăr, fulgi de ovăz, pîine şi brînză pe care le coborau cu paraşuta.
PE PAGINA URMĂTOARE: „ Ca un copilaş... " Val se mulţumea acasă cu o porţie de manioc şi puţină carne, iar ca pat avea un culcuş din bambus in care se juca şi dormea.

Sălbaticii — rudele mele
Eram foarte emoţionate cînd „gîza" (numele pe care aucaşii îl dăduseră avionului) se auzea deasupra luminişului. Toţi cei care se aflau pe terenurile cultivate din împrejurimi sau la rîu veneau în fugă la strigătul: *Jbu, ibu!"*. Kumi, un adolescent, a fost cel care a instaurat obiceiul de „anunţare" a zborului. Femeile strigau la copii să fugă din zona unde urmau să cadă bunurile. Unii dintre cei mai timizi se ascundeau. Rachel sau eu porneam staţia radio pentru a afla cîte pachete urma să primim şi ce veşti ne aduce pilotul. Pentru a ne putea fi lăsat pachetul săptămînal, era necesar ca avionul să se rotească de mai multe ori şi să coboare uneori pînă aproape de vîrfurile copacilor. Băieţii şi femeile mai tinere se grăbeau să adune pachetele cînd ni se dădea semnalul de încheiere a paraşutării alimentelor. Indienii se înghesuiau apoi în casele noastre să vadă ce primiserăm. Produsele lactate, ca lapte, brînză sau unt, erau respinse din start şi erau gustate doar ocazional. Reacţia era aproape întotdeauna una de dezgust. „Miroase *groaznici* Aveţi de gînd să *mîncaţi* asta?"
De obicei lăsam în seama unuia dintre bărbaţi sarcina de a tăia bucăţile de carne de vită îngheţată. „Frige!" spuneau ei despre gheaţă. Dădeam fiecărei familii cîte o bucată, indiferent cît de mică era aceasta. Voiam să împărţim cu ei tot ce le plăcea din ceea ce aveam. Ei îşi împărţiseră cu noi mîncarea. Cîtorva dintre băieţii

mai tineri le plăcea aproape tot ceea ce gustau. Ei se aşteptau să primească bomboane, zahăr sau portocale, dacă le aveam, în timp ce ceilalţi, mai în vîrstă, respingeau dulciurile de orice fel.
Şi corespondenţa trebuia deschisă tot în prezenţa lor. învăţaseră să recunoască plicurile maronii în care soseau revistele şi le apucau înainte ca eu să ajung la ele, rîzînd la vederea pozelor, glumind pe seama celor care semănau cu cineva cunoscut.
Meniu: manioc, maimuţă şi Nescafe
129
Scrisorile trebuia să fie citite şi rezumate în prezenţa tuturor ca să fie mulţumiţi.
„Asta e tot, Gikari? Te-ai uitat peste toate?"
„Asta e tot."
„Spune că asta-i tot. Haideţi să mergem."
Obţinerea hranei nu era singura problemă. Gătirea ei implica alte probleme. Bineînţeles că nu aveam o sobă. Condiţiile de gătit erau aceleaşi ca şi în cazul aucaşilor — un foc pe pămînt. Lemnul pentru foc era şi el o problemă din mai multe motive. Eu doream să mă identific cît mai mult posibil cu indienii. Existau destule lucruri pe care nu le puteam face, dar credeam că pot să fac rost de lemne, deşi, bineînţeles, îmi era greu. Nu sînt pădurar. Am înţeles, în Tiwaenu, că este nevoie de un braţ puternic pentru a mînui topoarele mari ale aucaşilor (topoare care le găsiseră în pachetele lăsate din avion sau în casele Checiua pe care le atacaseră). Mai aflasem şi că este nevoie de pricepere pentru a despica lemnul. Puteam să-1 tai destul de bine, dar, cînd era vorba de a-1 despica, încercările mele ofereau aucaşilor un spectacol umoristic pe cinste. Aproape întotdeauna se ofereau ei să le despice în locul meu sau le cerea Dayuma să o facă, dar eu ştiam că celelalte femei îşi pregăteau singure lemnele şi nu doream să par diferită de ele prin faptul că nu-mi asumam această responsabilitate. Totuşi, nu ştiu dacă această idee a avut vreun alt rezultat pozitiv în afară de faptul că m-a ajutat să dobîndesc exerciţiu şi să învăţ un lucru folositor. Cred că aucaşii au acceptat-o mai degrabă ca pe încă una dintre toanele amuzante ale unei străine.
Apoi, după ce mîncarea era gătită şi consumată, trebuia să spălăm vasele. Nu era un lucru dificil, dar lor li se părea atît de absurd — ritualul folosirii săpunului şi a buretelui, al spălării

vasului, oalelor şi ceştilor, şi al sticlei de plastic în care puneam laptele lui Valerie. Toate aceste lucruri trebuia duse pînă pe malul noroios al rîului. Şi asta se întîmpla de *trei* ori pe zi. „Iarăşi merge acolo", obişnuiau să spună. „Merge să-şi spele vasele, farfuriile, hainele [adesea le făceam pe toate trei odată] şi fata."
Eram în mod iremediabil o străină şi mă simţeam destul de prost la gîndul acesta.
Capitolul 8
Cele mai bune lucruri din

viaţă sînt gratuite

ălbaticii sînt şi ei fiinţe umane cărora le place să se joace asemeni oamenilor din lumea civilizată. în Tiwaenu nu există cărţi, filme, televiziune, sporturi, nici un fel de jocuri organizate, hobby-uri, cluburi şi nu s-a ţinut nici măcar o petrecere pe toată durata şederii mele printre aucaşi. Totul era monoton — aceleaşi scene, aceleaşi cîteva persoane, aceeaşi rutină, zi după zi. Nu exista nici un stimul mintal, în felul în care îl înţelegem noi. Luminişul era doar un spaţiu limitat. Casele erau îngrămădite una în cealaltă, iar în unele locuri hamacurile atîrnau unele peste altele. Conversaţia era limitată la doar cîteva subiecte: mîncare, vînătoare, crimele din trecut şi sex. Aveau, credeam eu, toate ingredientele necesare pentru o nevroză. Dar n-a fost aşa. Aucaşii găseau o mulţime de lucruri de făcut.

în primul rînd, munceau, iar aceasta le ocupa o parte mult mai mare de timp decît aş fi crezut. Se spune despre oamenii din zonele tropicale că sînt indolenţi. Nu cred că e termenul potrivit pentru aucaşi.

Am urmărit cu atenţie programul pe care 1-a avut Mankamu într-una dintre zile. La ora patru şi jumătate am fost trezită de un trosnet uşor. Ea stătea în hamac şi curăţa manioc fără să se slujească de vreun alt instrument în afara mîinilor. Lovea o tulpină de manioc cu ajutorul altei tulpini, rupea coaja şi o desfăcea cu degetele. O altă lovitură ascuţită în vîrful tulpinii şi aceasta era desfăcută în fîşii lungi pe care le arunca într-o oală. Apoi Mankamu a înteţit focul şi a pus oala pe el. După micul dejun a pregătit un coş cu banane, manioc, alune şi cartofi dulci care trebuie să fi cîntărit peste treizeci de kilograme. Am încercat să-1 ridic, dar nu am putut. Ea s-a pus jos, şi-a fixat coarda de scoarţă pe spate trăgînd-o peste cap şi s-a ridicat o dată cu coşul. Am urmat-o pe cărare. Mergea mai încet decît ar fi făcut-o fără acea povoară, dar pasul ei era constant indiferent dacă urcam sau coboram de-a lungul rîului, traversam pîraie sau treceam peste pietre. Ipa era şi ea cu noi cărînd un coş la fel de mare ca al lui Mankamu, pe lîngă copilul de doi ani pe care îl era purta pe umăr într-o ţesătură din coajă de copac şi un pachet cu *chicha* pe care-1 ducea în mînă. La un moment dat a alunecat şi a căzut, reuşind însă să ajungă jos în poziţia şezînd astfel, încît copilul nu a fost rănit. Greutatea i-a tras capul brusc în spate, cînd a căzut, şi pachetul de *chicha* a fost zdrobit, dar ea s-a ridicat veselă de jos, a rupt o altă frunză cu care să refacă pachetul de *chicha,* şi-a potrivit fîşia de care era agăţat coşul pe cap şi şi-a continuat drumul fără să rostească nici o vorbă, nici măcar „Fir-ar să fie!".

Cînd am ajuns la destinaţie, probabil la o depărtare de douăzeci de kilometri sau **chiar** mai **mult,** Mankamu a pus greutatea jos, a pregătit o masă copioasă, a măturat casa, a tăiat lemne, a mers cam un kilometru pînă la rîu ca să aducă păstăi pentru masă, a scobit o scară în ţărmul stîncos ca să coboare la apă, a pus o plită deasupra focului şi şi-a petrecut toată noaptea

afumînd peşte.
Mi-a fost ruşine pentru momentele în care mi-am plîns de milă sau cînd am crezut că indienii sînt leneşi.
Cînd nu lucrau, aucaşii îşi găseau multe modalităţi ca să se distreze. Cea mai neînsemnată întîmplare care avea loc în luminiş devenea subiect de conversaţie. Dacă cei doi cocoşi (pe care îi primiseră într-unui dintre darurile lăsate din avion) se băteau, toată lumea îi urmărea cu cea mai mare încîntare. Dacă cineva se împiedeca tocmai cînd ducea un vas cu apă, toată lumea îşi îndrepta atenţia înspre el. Dacă oala mea cădea de pe cei trei buşteni de sprijin, vărsîndu-se în foc, tot poporul se prăpădea de rîs. „A căzut oala Gikarăi!" se striga de la o casă la cealaltă. „A căzut oala Gikarăi!" „S-a vărsat tot?" „Tot! Ha-ha!"
Se uitau la păsările care zburau deasupra luminişului aşa cum americanii se uită la maşini sau avioane, identificînd speciile aşa cum noi identificăm marca unei maşini, sau descriindu-le zborul plini de vervă asemeni unor comentatori sportivi.
„A! Doi papagali! Mascul şi femelă. Vin. Acum pleacă, pleacă, pleacă. Merg înspre copacul de capoc. In copacul de capoc, ba nu, se întorc. A! încă doi. Acum merg cu toţii împreună. Oare unde coboară? îi nimeresc pe toţi patru — *watik, watik, watik* — cu săgeţile mele."
PE PAGINA URMĂTOARE: să nu subestimezi niciodată puterea unei femei. Bai, la început suspicios faţă de haine, face nazuri iniţial, după care cedează.

Sălbaticii — rudele mele

Tuturor le plăcea să se joace cu animalele sau cu copiii. Cîinii, pe care aucaşii nu-i avuseră înainte ca Dayuma să aducă trei căţeluşi, reprezentau o distracţie nouă pentru ei. Ii trăgeau de cozi, îi mîngîiau şi îi hrăneau pînă ce au devenit cei mai graşi cîini din junglă pe care îi văzusem vreodată. Băieţii îi făceau să latre frenetici, strigînd şi fluturînd ramuri de palmier în faţa lor. Maimuţele erau bine hrănite, mîngîiate, dar se întîmpla de multe ori să fie tratate cu cruzime. Nu era un lucru neobişnuit să vezi un copil mic împărţind sînul mamei cu o maimuţică. Adulţii rîdeau de copii dacă aceştia cădeau sau se loveau, la fel cum procedau şi unul faţă de celălalt. Uneori adulţii se amuzau pe seama copiilor, minţindu-i ca să-i audă ţipînd. „Mama ta a plecat pentru totdeauna. Niciodată n-o s-o mai vezi", i s-a spus unui copil trezit din somn în miezul nopţii, după ce mama sa ieşise pentru puţin timp din casă. Sau odată, pe cînd Kimu pregătea un foc în aer liber, i s-a spus: „Kimu te va prăji. Vei arde, aşa că o să putem rîde cu toţii de tine".
Valerie a avut şi ea de suferit de pe urma acestor glume. Intr-o zi a venit ţipînd la mine, pentru că îi spusese cineva că Dabu urma să o spintece cu un topor. Acelaşi om care îi spusese aceasta avea să o înveţe mai tîrziu, plin de răbdare, cum se prăjeşte o banană verde pe cărbuni.
„Locurile întunecate ale pămîntului sînt cuiburile cruzimii."
Este adevărat. Cruzimea, oriunde ar fi şi oricum ar fi, nu are scuze. Dar dacă formele de răutate ale aucaşilor erau diferite de ale noastre, însemna aceasta că erau şi *mai rele* decît ale noastre?

Adeseori putem observa cruzimea copiilor faţă de alţi copii. Aceasta se întîmpla şi în America, şi în primitivul Tiwaenu. Un copil handicapat este ţinta glumelor colegilor săi dejoacă, un copil care se răneşte este ironizat, copilul timid şi singuratic este exclus

Cele mai bune lucruri din viaţă sînt gratuite

de către ceilalţi, devenind şi mai timid şi însingurat. Ca adulţi, condamnăm acest comportament. Sîntem cu toţii supuşi anumitor presiuni care ne transformă comportamentul. De cîte ori se întîmpla ca nu conştiinţa noastră, ci conştiinţa socială să fie responsabilă pentru această transformare?

Noi, în schimb, practicăm alte forme de cruzime. Ce este cruzimea, dacă nu indiferenţă la suferinţele celorlalţi sau dorinţa de a produce suferinţă? Cum altfel să fi apărut „problema" integrării în Statele Unite? Care este rădăcina spiritului rivalităţii şi al dezbinării, al încîntării pe care o simţim cînd ne subminăm inamicii, cînd ne întrecem vecinul sau cînd scuturăm nepăsători din umeri la auzul nenorocirii altcuiva spunînd: „Cu mîna lui şi-a fâcut-o!".

Ne îngrozim de cîte minciuni li se spun copiilor. Şi totuşi, nu numai că iertăm, ba chiar sîntem amuzaţi de tot ceea ce numim „o glumă nevinovată", indiferent de pagubele pe care i le poate produce unei persoane.

Am confundat inhibiţia cu virtutea, rafinamentul cu dreptatea, buna-cuviinţă cu puritatea.

Dacă aucaşii sînt indiferenţi la suferinţele altora (şi poate că nici nu sînt atît de indiferenţi pe cît ni se pare nouă), ei sînt indiferenţi şi la propriile suferinţe. Cînd se rănesc, rîd. Nu-şi plîng de milă. Cînd scapi de autocompătimire, ai făcut un pas mare spre maturizare.

PE PAGINA URMĂTOARE: Dabu fi Valerie au ceva în comun — ştiu să îşi petreacă vremea amuzîndu-se într-o după-amiază aucaşă relaxată.

Pentru micuţul Auca, a te juca înseamnă a exersa aruncarea suliţei. Bărbaţii îi instruiesc pe copii folosind suliţe de toate mărimile — de la cele mici de mărimea unui pai de mătură, cu care sînt ucişi păianjenii, pînă la lăncile de lemn de palmier, lungi de trei metri, cu care sînt ucişi mistreţii, anacondele, aligatorii sau oamenii. Adeseori băieţii aruncă o tulpină de bananier în mijlocul curentului uşor al rîului şi o urmăresc cu suliţele pentru peşte, întrecîndu-se la ţintit. Fiecare aruncare a suliţei este însoţită de efecte sonore: *„Barul"* („Acolo!") sau *„JBa-ahV* („Uite, aici!"). Copiii ştiu cum să prindă bondari mari fără să fie înţepaţi, folosind corzi de fibră de palmier. O dată prinşi, îi fac să zboare aşa cum fac băieţeii americani cu avioanele de jucărie. In plus, bondarii au un motor adevărat care bîzîie şi nu trebuie pornit. Cînd se plictisesc de asta, leagă o bucată mică de bumbac sau de capoc la celălalt capăt al sforii şi urmăresc bondarul zburînd înspre pădure şi trăgînd după el, în lumina soarelui, coada albă. Noaptea ţintesc broaşte rîioase mari cu suliţele, fără să le

ucidă, apoi pun cărbuni aprinşi pe spatele bietelor creaturi şi le urmăresc cum „îşi aprind stopurile" prin întuneric, ţopăind. Totuşi, nu sînt sadici întotdeauna. Prind păsările cu aruncătorul de săgeţi, le smulg penele înainte de a le ucide şi le prăjesc pentru a le mînca. Dar, dacă pasărea pare să fi supravieţuit cu bine săgeţii, o îngrijesc cu cea mai mare atenţie pînă se însănătoşeşte, hrănind-o cu bucăţi mici de mîncare, şi petrec ore întregi vînîndu-i greieri, ducînd-o cu grijă în palme şi pregătindu-i o stinghie micuţă cu un acoperiş de frunze unde să se simtă ca acasă.

Rîul este întotdeauna o sursă inepuizabilă de distracţii. Toată lumea se scaldă şi se joacă; adulţii înoată uneori cu copiii în spate, încît numai copilul se mai vede deasupra apei. Băieţii, asemeni

tuturor celor ca ei, strigă şi se aruncă în fiecare adîncitură din albie, fug unul după celălalt, se întrec, dau alarme false care ar putea chiar să fie adevărate, strigînd: „Anaconda!" sau „Ţiparu'!". Conversaţia este, bineînţeles, cea mai obişnuită modalitate de petrecere a timpului liber. Celor mai mulţi aucaşi le place foarte mult să vorbească, iar printre ei se numără şi cîţiva adevăraţi campioni, care pot să vorbească timp de două ore sau chiar mai mult fără oprire şi fără altceva decît un mormăit de încurajare ocazional, primit de la vreunul dintre ascultători. In general timpul de discuţii este dimineaţa, devreme. Cineva se scoală, între ora trei şi cinci dimineaţa, şi aţîţă focul. Văzînd că se apropie zorile, vrea să aibă parte de puţină companie, aşa că începe să vorbească. Dacă nu primeşte nici un răspuns, trezeşte pe cineva care să asculte ce are el de spus. Eu am fost trezită astfel de multe ori doar pentru a mi se spune că luna străluceşte, că Munga e un mincinos, sau pur şi simplu că cineva plecase să urineze.

O dată ce conversaţia se porneşte, oricine se poate alătura, indiferent dacă se află sau nu în aceeaşi casă. Afirmaţia cuiva era transmisă de la o casă la cealaltă pînă la cele mai îndepărtate, mai multe persoane ţipînd deodată în timp ce eu şi Rachel încercam cu disperare să prindem sau să scriem măcar ceva din tot ce spuneau. Rachel spune că, pentru a-ţi fixa bine cunoştinţele, nimic nu se compară cu un studiu lingvistic de cîteva ore înaintea micului dejun!

De multe ori ziua începea cu cîntecul cuiva. Mă obişnuisem cu asta şi dormeam mai departe, auzind ca prin vis lălăitul nazal, îndepărtat al vocii bărbăteşti. Mi se părea că seamănă cu sunetul unei harpe evreieşti. Au o metodă de folosire a corzilor vocale pe care nu o pot imita — întotdeauna foarte nazală, semănînd uneori cu zgomotul unui claxon şi repetînd de sute de ori aceeaşi serie de

note muzicale. Există două sau probabil trei note în fiecare „cîntec", iar versurile se schimbă după ce sînt repetate de zece sau şaptezeci de ori. Temele cîntecelor variază de la epice, produse mai mult sau mai puţin sub inspiraţia momentului, la teme lirice

despre granguri, flori sau rîuri, şi mergînd pînă la incantaţii fără versuri, pe două tonuri, cîntate pe întuneric de către o femeie. N-aş putea spune dacă acesta era echivalentul „fluieratului în întuneric" pentru a-şi face curaj sau poate un substitut al maniei americane a tonomatului, care cere să existe în permanenţă un *zgomot* în fundal. Poate că exista un motiv mult mai important sau poate, pur şi simplu, aucaşilor le place să cînte.
Mi s-a spus că uneori şi dansează. Mi-au arătat şi cum se face. Femeile se aliniau pe mai multe şiruri de-a lungul luminişului, una lîngă cealaltă, şi se mişcau simplu înainte şi înapoi, cîntînd. Alteori bărbaţii şi femeile îşi puneau mîinile unii pe umerii celorlalţi şi, aşezaţi într-un şir lung, săreau în acelaşi timp, cîntînd.
La fel cum femeile din America se relaxează într-un mod practic tricotînd sau croşetînd, dacă sînt acasă şi nu trebuie să gătească, aucaşele îşi petrec aproape tot timpul răsucind fire din care să facă hamacuri sau plase de prins peşte. Sfoara pentru un hamac se pregăteşte aproape într-un an. Fibra folosită este de fapt o frunză de palmier asemănătoare cu bine-cunoscutapa/a *toquilla,* folosită la fabricarea pălăriilor de Panama. Aceasta trebuie culeasă într-un anumit moment, frunzele trebuie rupte într-un anume fel, iar fibrele trebuie fierte şi uscate la soare, apoi răsucite pe coapsă, direct pe piele, cu palma. Astfel se obţine o sfoară extrem de durabilă şi de rezistentă, de orice grosime, de la cea mai subţire, folosită la cusut, pînă la cea pentru legarea pachetelor.
Apoi, bineînţeles, o distracţie cu totul nouă era aceea de a-i privi pe străini. Abia dacă exista vreun moment în timpul zilei sau

al serii cînd măcar o parte dintre copii să nu ne privească, punîndu-ne întrebări şi cotrobăind prin lucrurile noastre. Scoţînd vreun pachet de supă instant sau vreun stilou întrebau: „Ce-i asta?". De obicei nu găseam nici un cuvînt Auca prin care să descriu obiectul respectiv. Apoi: „Cine 1-a făcut?". Un Auca nu putea înţelege cum de nu ştiai cine făcuse un obiect pe care îl posedai.
„Soţul tău 1-a făcut?"
Nu.
„Tatăl tău 1-a făcut?"
Nu.
„Tu l-ai făcut?"
Nu. A trebuit să le spun că, de fapt, nu îl văzusem niciodată pe cel care îl făcuse. Şi mă priveau neîncrezători.
„Atunci de ce ţi 1-a dat?"
Nu ştiam cum să le explic ce înseamnă comerţul şi banii.
Apoi m-au întrebat despre altceva: „Ştii să faci aşa ceva?"
Nu. Au trecut atunci la ceva mult mai simplu, ceva care oricine ar trebui să ştie cum se face — o oală de lut pentru gătit.
„Pe astea ştiţi să le faceţi?"
Nu.
„Ştiţi să împletiţi hamacuri?"

Nu.
„Ştiţi să faceţi plase de prins peşte?"
Nu.
„Ştiţi să plantaţi manioc?"
Nu. Atunci mă întrebau disperaţi: „Ce *ştiţi* să faceţi?"

„Păi (am început, în timp ce încercam fără succes să mă gîndesc la ceva) ştim să scriem. Facem semne pe hîrtie." Privirea lor spunea: „Ce mod de a-ţi petrece timpul fără rost!"
Totuşi aucaşii au vrut să încerce şi ei şi nu le-a trebuit mult pînă să înveţe să se uite la poze şi să recunoască imaginile, chiar dacă le ţineau cu capul în jos. Stăteau ore întregi răsfoind revistele mele „National Geographic". Unul dintre băieţi, după ce s-a uitat la o revistă şi mi-a pus întrebări, i-a arătat-o altuia, repetîndu-i toate răspunsurile mele. Mergeau împreună la altul şi-i repetau comentariile, adeseori vorbind deodată.
Au încercat toate stilourile mele, stricînd trei dintre cele mai bune. Au adunat toate scrisorile pe care le-am aruncat, le-au netezit, le-au dus cu ei încoace şi încolo, folosindu-le ca să-şi exerseze scrisul pe ele şi arătîndu-le prietenilor lor. întotdeauna, cînd sosea corespondenţa, îi găseai în spatele meu, privind peste umăr.
„Cine a scris asta? Locuieşte departe? L-ai văzut?" Au învăţat toate numele fraţilor mei, ale surorilor mele, ale părinţilor şi ale multora dintre prietenii mei, încercînd în mod hilar să le pronunţe şi strigîndu-se unul pe celălalt cu acele nume.
Valerie a primit multe cărţi pentru copii, cu poze de animale îmbrăcate. Aceasta îi fascina. Era suficient de anormal pentru ei să vadă oameni îmbrăcaţi în haine, imaginaţi-vă ce însemna să vadă iepuri şi veveriţe îmbrăcate la fel. Au privit de nenumărate ori imaginea unei nevăstuici care purta pantaloni şi căra o puşcă. In curînd copiii au învăţat că „toate-s numai imagini, nu-i adevărat", dar a fost dificil să-i convingem pe unii dintre adulţi că animalele străinilor nu aveau arme.
Sălbaticul poate fi un om cu mintea deschisă, foarte onestă. Simplitatea celor doi le permitea să comunice într-un mod de invidiat.

Sălbaticii — rudele mele
Valerie îmi era de mare ajutor în crearea unei atmosfere plăcute pentru numeroşii mei oaspeţi. Le arăta cărţile de colorat, le împărţea creioanele ei şi colora împreună cu ei. Adolescenţilor, chiar şi adulţilor, le făcea plăcere să coloreze. Uneori oamenii ne trimiteau şi astfel de lucruri din Statele Unite împreună cu multe alte jucării care, după primele momente de entuziasm, erau uitate şi lăsate să se degradeze într-un coş unde intrau în stăpînirea greierilor. Totuşi, la venirea în trib, Valerie nu adusese cu ea decît o singură jucărie — o păpuşă. Aceasta fusese o minunăţie pentru aucaşi. Era ceva ce puteau să înţeleagă. I-au smuls braţele, picioarele şi capul (păpuşa era de plastic şi uşor de asamblat) şi se

prăpădeau de rîs făcînd asta.
Totuşi, jucăriile favorite ale lui Valerie le-ar fi îngrozit pe bunicile ei: un cuţit mare de vînătoare şi focul. Cuţitul era ceva foarte obişnuit şi ea petrecea mult timp încrustînd cu el buturugi de copac sau stîlpii care susţineau casa mea, curăţînd buruienile, aşa cum făceau aucaşele cu macetele, sau săpînd gropi. învăţase să mînuiască cu destulă îndemînare cuţitul şi mă ajuta să curăţ maniocul şi bananele.
îi plăcea foarte mult să facă focul. A învăţat cum să-1 pornească chiar şi pe timp de ploaie. Cînd se juca „de-a mama şi de-a tata" cu copiii aucaşilor — concept cu totul nou pentru ei — avea, bineînţeles, nevoie de un foc ca ei să se poată ghemui în jurul lui. îi făcea întotdeauna plăcere să caute rămurele sau bucăţi mici de lemn care căzeau din copacii pe care bărbaţii îi tăiau. Apoi lua un băţ arzînd, din focul cuiva, aşa cum făceau de obicei aucaşii, şi curînd avea un foc bunicel.
Nu se punea decît rareori problema de a găsi pe cineva să îngrijească de fiica mea sau de a găsi modalităţi noi pentru a o amuza. Uneori îmi doream să găsesc o modalitate să o fac să mai

stea şi pe acasă. Cîteodată nu se întorcea nici măcar la prînz, fiind prea ocupată cu jucăriile din junglă şi cu prietenii dejoacă indieni, într-una dintre zile am făcut o „dare de seamă" pentru cei care o compătimeau pe „biata fetiţă care nu avea jucării şi tovarăşi albi dejoacă", pentru a le arăta cum îşi petrecea ea timpul:
Dimineaţa a trecut cu scăldatul, pescuitul, curăţarea buruienilor, tăiatul ramurilor de papaya pentru armele de jucărie, ajutarea fetelor la curăţat buturugile de pe terenul de aterizare [Dayuma i-a sfătuit pe cei din trib să înceapă să lucreze la acesta] şi supravegherea cutiei cu mormoloci. La amiază a plecat împreună cu Kimu şi cu băieţii la pescuit, în canoe. După-masă a mers cu Iniwa [un băiat de aproximativ zece ani] pe plajă, să sape după cartofi dulci. Apoi el a dus-o pe terenul cu bananieri, să taie inflorescenţa de la unii copaci. La baza inflorescenţelor se găseşte un strop de nectar pe care copii abia aşteaptă să-1 soarbă... Sînt recunoscătoare astăzi că Valerie are lucruri care valorează cu mult mai mult decît un pat curat, o casă fără igrasie, papuci, rochii scrobite sau muzee. Ea are dragostea lui Dumnezeu, rîul curgînd pe lîngă patul ei şi stelele pe care le vede strălucind cînd se duce la culcare; are bucuria dimineţilor ceţoase în pădure, a păsărilor de noapte, a greierilor şi a maimuţelor; a copiilor cu pielea cafenie, dezbrăcaţi, dar simpli şi sinceri; a micilor animale domesticite — păsărele verzi, păsări galbene, maro, maimuţe, toate îmblînzite de către aucaşii ce par să le cunoască şi să le înţeleagă modul de viaţă şi care întotdeauna au răbdare cu ele, fără să uite vreodată să le îngrijească.
Capitolul 9
Sălbaticii civilizaţi
^- / /«

'eoarece sînt puţini la număr, aucaşii formează un
mmm£--~-^ grup foarte unit. Probabil că sînt cu toţii înrudiţi
într-un fel, deşi codul lor moral le interzice să se căsătorească cu
verişorii primari. Nu există nici un fel de organizare socială,
guvern sau autoritate centrală. Activităţile comunitare sînt aproape
necunoscute, cu excepţia rarelor „sărbători" cînd toată lumea se
reuneşte — nu ştiu datorită cărei ocazii — să bea împreună cu
ceilalţi ceva mai mult decît de obicei. Consumă bine-cunoscuta şi
hrănitoarea *chicha,* pe care indienii Checiua o lasă mai mult timp
la fermentat pentru petreceri, în timp ce aucaşii o beau în stadiul
incipient de fermentare. Intoxicaţia cu alcool le este necunoscută.
S-au răspîndit multe zvonuri despre şefii de trib aucaşi — că
ar fi oameni foarte cruzi, înalţi, roşii, păroşi şi graşi. Aucaşii ne
spuneau că nu au avut niciodată un conducător. Fiecare este
propriul său stăpîn. Singura unitate socială o reprezintă familia şi
pînă şi capului familiei cu greu i se recunoaşte autoritatea. Fiecare

bărbat are acum doar o soţie, cu excepţia lui Dabu care are trei.
Una dintre cele două soţii ale lui Gikita a murit la scurt timp după
sosirea noastră. Un soţ poate să-i spună soţiei ce să facă, dar nu
prea este ascultat. Dayuma spune că bărbaţii nu-şi bat niciodată
soţiile şi că.foarte rar se supără pe ele. Nu am văzut niciodată nici
cel mai mic semn de neînţelegere între soţi. Odată Dabu, cum
fusese muşcat de un şarpe şi era încă foarte slăbit, le-a spus celor
trei soţii ale sale să-1 ajute şi să-i aducă frunze pentru acoperiş —
fusese muşcat pe cînd casa lui era doar pe jumătate terminată şi
ploaia ajungea pînă la hamacul său. Soţiile i-au răspuns: *,fiah\"*
(„Nu") şi asta a fost tot. Dabu a plecat să-şi aducă singur frunze
pentru acoperiş.
Gikita construia o casă mare pentru care erau necesari mai
mulţi stîlpi grei de palmier şi cantităţi imense de frunze pentru
acoperiş. El avea un fiu tînăr şi voinic, Kumi, care, după cîte am
putut observa, îşi petrecea cea mai mare parte a timpului hărţuind
şi fugărind băieţii mai mici sau pur şi simplu stînd în casă. L-am
întrebat pe Gikita de ce Kumi nu-1 ajută la muncă. „I-am spus să
vină dar mi-a zis: «Bah!»". Nu am văzut niciodată doi aucaşi
ajutîndu-se între ei cu excepţia situaţiei în care urmau să
beneficieze amîndoi de pe urma lucrului respectiv. Dacă doi dintre
ei plănuiau să locuiască în aceeaşi casă, atunci, bineînţeles, lucrau
împreună la construcţia ei.
Femeile erau responsabile, la rîndul lor, pentru propriile
familii şi nu erau implicate în nici un proiect comunitar unde să
lucreze cu toţii şi să beneficieze doar unul de pe urma muncii lor.
Bineînţeles, mergeau împreună la pescuit şi îşi prindeau propriul
peşte, iar cînd se întorceau, de obicei, fiecare împărţea ceea ce
prinsese cu cei care nu fuseseră la pescuit.

Cele trei soţii al lui Dabu erau responsabile pentru hrana
copiilor lor, iar Dabu lua o parte din ceea ce pregătea fiecare soţie.

în cea mai mare parte a timpului, el dormea cu soţia cu care se căsătorise cel mai recent. După toate aparenţele, cele trei se înţelegeau de minune. De multe ori mă uimea simpatia pe care şi-o purtau reciproc. Obişnuiau să stea în hamac, fiecare în colţul ei de casă unde hamacurile copiilor lor atîrnau în jurul focului, strigîndu-se una pe cealaltă şi împărtăşindu-şi ultimele evenimente şi bîrfe ale zilei. Ni s-a spus că au existat momente în care cea mai în vîrstă dintre cele trei, singurul vraci din comunitatea aucaşă, îşi arătase gelozia faţă de cea mai tînără dintre soţii. Obişnuia să se scoale noaptea să aţîţe focul în locul unde dormeau Dabu şi Wiba şi să le scuture hamacul pentru a-i trezi. Nici Dabu, nici Wiba nu au reacţionat în vreun fel la această atitudine.

Se pare că nu există o ceremonie nupţială ca atare. Nu a avut loc nici o căsătorie cît am stat acolo, iar cele despre care auzisem difereau una de cealaltă. Una dintre ele a avut loc în timpul unui dans. Toţi au fost de acord că Wiba ar fi o soţie bună pentru Dabu. Dabu avea deja două soţii şi suficienţi copii pentru care să muncească din greu. Nu dorea să mai aibă încă o soţie. Dar, în timpul dansului, cineva a luat mîna lui Dabu, altcineva pe a Wibei, unindu-le şi punîndu-i să danseze împreună. Aceasta a fost o „căsătorie".

PE PAGINA URMĂTOARE: Un cuplu căsătorit, acasă la ei. Majoritatea aucaşilor sint credincioşi soţiei sau soţiilor pe care şi le-au ales. Uneori, cu acordul tuturor părţilor, fraţii fac schimb de soţii sau surori le fac schimb de soţi, pentru o perioadă limitată de timp.

Cu o altă ocazie, un tînăr venit la marginea luminişului, i-a făcut un semn fetei alese, iar ea l-a urmat în pădure. Aceasta nu era o metodă „acceptată", dar funcţiona. Mama vitregă a fetei s-a repezit înfuriată după ei şi le-a lovit capetele unul de celălalt, întrebîndu-i: „Ce credeţi că faceţi?". Dar de atunci înainte cei doi au fost consideraţi soţ şi soţie.

Uneori bărbatul mergea la familia fetei să-i ceară mîna. Aşa a făcut Naenkiwi. Totuşi, fraţii lui Gimari l-au refuzat. Naenkiwi avea deja o soţie, iar Gimari trebuia dată altui bărbat. Insă Naenkiwi a insistat, i-a ameninţat familia şi în cele din urmă a rezolvat problema în mod clandestin. Nu la mult timp după aceea a fost ucis de propriul cumnat şi de încă un bărbat. Acest caz putea fi considerat un exemplu de disciplină a tribului: pedeapsa cu moartea pentru furarea unei soţii. Sau se poate să fi fost vorba doar de autoapărare, deoarece Naenkiwi ameninţase că le va lua vieţile celorlalţi bărbaţi. Poate au fost ambele motive.

Disciplina în familie nu este prea importantă. Uneori, dacă sînt neascultători, copiii sînt bătuţi cu urzici sau biciuiţi cu viţă de junglă. Am avut impresia că astfel de pedepse erau foarte rare şi că părinţii tindeau să închidă ochii la neascultarea copiilor, dacă problema nu era importantă încît să afecteze confortul adulţilor, cum ar fi plînsul unui copil care să ţină trează pe toată lumea în timpul nopţii. Uneori, cînd bărbaţii se întorceau de la vînătoare,

toţi copiii erau aliniaţi şi biciuiţi foarte tare, pe rînd. Ei spuneau că asta îi va face buni vînători. Adeseori, după o zi de muncă la curăţatul unei părţi din junglă sau pe plantaţiile de manioc, adulţii îi loveau pe copii cu urzici din cap pînă la picioare, inclusiv peste faţă şi peste ochi „pentru a-i face muncitori harnici".
Femeile mai în vîrstă aveau dreptul de a porunci celor mai tinere, dar nu erau ascultate întotdeauna. Am văzut femei mai

tinere care le refuzau categoric. Dacă cele mai vîrstnice făceau zarvă din cauza aceasta, tinerele se supuneau poruncilor, deoarece, asemeni celorlalţi indieni pe care îi cunoscusem, preferau să evite problemele care ar face ca opinia publică să fie împotriva lor. De îndată ce restul comunităţii observa vreo dispută, se alăturau acesteia cu toţii entuziasmaţi şi cel inferior devenea obiectul dispreţului tuturor. Cînd se întîmpla aşa ceva, cel care pierdea accepta batjocura şi poruncile cu o bunăvoinţă surprinzătoare. Am observat că la fel s-a întîmplat şi cînd una dintre femei, căreia îi plăcea să dea ordine, critica în gura mare modul în care o altă femeie îşi făcea lucrul. în locul ei, eu aş fi fost foarte ispitită să-i spun să-şi vadă de treabă. Aucaşa însă îşi continua lucrul în tăcere, ignorînd pur şi simplu zeflemeaua, sau întreba: „Vrei să spui că aşa trebuie făcut?" şi apoi urma sfatul primit. Am fost şi eu de multe ori obiectul acestui fel de critici, chiar şi atunci cînd făceam ceva despre care indienii nu aveau nici cea mai mică idee — cînd puneam un film în aparat sau fixam antena radio. într-una din zile, patru dintre noi, Gimari, Kimu, soţia lui, Dawa, şi cu mine, descîlceam cîţiva metri buni de sfoară. Era o sarcină destul de grea şi nici unul dintre noi nu era sigur care era cel mai bun mod de a o împlini. Totuşi Dawa părea să ştie totul. Dădea ordine cu o voce aspră, poruncitoare, spunînd mereu: „Dă-i drumul! Nu! Fă aşa! Adu capătul acela aici. Da' uită-te la el ce prost e, o înnoadă la loc. Opreşte-te. Lasă-mă pe mine. Stai! Ţine as'ta. *Ce faci?".* Era foarte neplăcut, dar soţul ei a rămas calm, şi el, şi Gimari ignorînd indicaţiile şi continuînd să lucreze aşa cum credeau de cuviinţă. Aceasta a fost una dintre ocaziile cînd limba mea a fost ţinută în frîu cu forţa, nu datorită vreunei virtuţi. Pur şi simplu nu puteam să spun ceea ce aş fi vrut.

Totuşi, critica opiniei publice părea să predomine, iar nu bîrfa. Rareori l-am auzit pe vreun aucaş criticîndu-1 pe altul pe la spate. Munga, un bărbat care venise din grupul inamic al „celor din josul rîului", era primit cu toleranţă, dar nu cu foarte mare cordialitate. Cîteodată auzeam glume pe seama lui sau critici nefavorabile. Totuşi, din cîte puteam eu să observ, aucaşii i-ar fi spus şi pe faţă aceleaşi lucruri. Bîrfa răutăcioasă, care învenina localitatea Small Town din S.U.A., era foarte rar întîlnită printre sălbatici.
De fapt, multe dintre păcatele lumii noastre civilizate păreau cu atît mai evidente, cu cît aici erau necunoscute. Am observat lipsa aproape totală a vanităţii sau a mîndriei personale, a geloziei,

avariţiei sau a zgîrceniei. Bărbaţii nu erau leneşi sau egoişti cînd era vorba de prada obţinută la vînătoare. Cînd un bărbat prindea un animal, îl împărţea cu toţi ceilalţi din familie, cu surorile, dacă acestea nu aveau pe nimeni să le poarte de grijă, cu văduvele care aveau nevoie de carne, cu Rachel şi cu mine. Apostolul Pavel a trebuit să scrie celor din Corint anume ca să-i mustre pentru că nu aveau suficientă grijă de văduvele lor. Aucaşii se comportă astfel fără să li se fi dat vreo lege, ascultînd doar de propria conştiinţă. Oricărui oaspete care intră într-o casă aucaşă i se asigură, chiar dacă nu imediat, un loc de dormit şi mîncare. Eu ajunsesem la una dintre case după o călătorie de jumătate de zi, cînd nu mîncasem nimic altceva decît o banană coaptă la micul dejun. Mankamu, care era cu mine, nu mîncase nici ea mai mult. Cînd am intrat în casa fratelui ei, nu am fost salutate. In limba aucaşă nu există saluturi. Aucaşii ne văzuseră coborînd de-a lungul rîului şi au stat pe mal privindu-ne. Mai apoi au intrat în casă, iar cînd am ajuns noi nimeni nu ne-a spus nimic. Am intrat în casă şi am rămas acolo în picioare. Cîteva hamacuri erau goale, dar nimeni nu ne-a spus: „Aşezaţi-vă." Eu eram obosită, cred că şi Mankamu. Ea a

început să vorbească aşa cum numai ea ştie, fără oprire, povestind toate detaliile călătoriei noastre şi vorbind despre sănătatea membrilor familiei ei. în cele din urmă, fără să fi fost invitată, s-a aşezat. Au făcut şi eu acelaşi lucru imediat. Mi-era atît de foame şi de sete. Era mîncare în casă, dar Mankamu nu pomenea nimic despre asta. După două ore ni s-a oferit o jumătate de vas de băutură de banane — banane coapte, fierte şi presate cu mîna pînă devin pastă, amestecată mai apoi cu apă. Deoarece îmi era foarte sete, am băut repede primul vas. La al doilea lucrurile s-au schimbat, amestecul plin de bucăţi de banane era fibros, călduţ şi parcă avea gust de mucegai. Cînd am văzut cel de-al treilea vas pe care voiau să mi-1 dea, şi care avea aproape un litru, m-am înmuiat. Puteam probabil să-1 refuz fără să jignesc pe nimeni. Nu există nici un ritual legat de această băutură sau vreo semnificaţie aparte pe care să o cunosc. Dar băutura era hrănitoare şi eram conştientă de faptul că s-ar putea să nu ni se mai ofere nimic altceva, aşa că am acceptat-o şi pe aceasta.

Mai tîrziu au sosit şi alţi membrii ai familiei. Aceştia nu ştiau că urma să venim, dar nu au părut deloc surprinşi şi nici nu ne-au vorbit. Aveam să văd mai tîrziu aucaşi care veneau acasă după săptămîni întregi petrecute departe de familiile lor şi nimeni nu le spunea nimic care să ducă a salut sau a semn de recunoaştere. Ei pur şi simplu participau din nou la conversaţie ca şi cum nici nu fuseseră plecaţi.

„O, dar sînt ca şi animalele. Nu ştiu ce înseamnă dragostea."

Acest lucru nu este adevărat. E drept că de obicei se exprimă foarte *diferit* de noi. Dar se spune că: „Nu există sentiment care să fie găsit doar în inima unui singur om; el există, în diferite grade sau forme, în inimile tuturor oamenilor."

După cum spuneam şi înainte, Valerie nu reprezenta un obiect de interes şi simpatie deosebită pentru aucaşi. Am văzut că aceştia nu păreau să le arate o afecţiune specială nici măcar propriilor copii. Odată una dintre mame a început să plîngă foarte tare, vorbind despre o muşcătură de şarpe pe care o suferise fiul ei şi de care se vindecase deja. Dar aceeaşi mamă a considerat drept o glumă bună cînd băieţelul ei a fost atins de scînteile focului pe care ea tocmai îl aţîţa. Pe cînd copilul ţipa de durere, fratele lui mai mare a stîrnit şi mai tare focul ca să facă scîntei, iar mama a găsit că aceasta e şi mai amuzant.

Mankamu a plîns de cîteva ori, pe cînd vorbea despre micuţa ei fată care murise. Mintaka mi-a spus că aucaşele au început să plîngă şi ele, cînd au văzut copilul mort în braţele tatălui şi pe acesta plîngînd.

Şi tot Mintaka era printre cei care rîdeau în timp ce ne povesteau despre moartea lui Umaenkiri. Aceasta înnebunise şi a fugit înspre pădure strigînd că o chemau spiritele. Ei au urmărit-o, obligînd-o să se întoarcă acasă, dar la întoarcere femeia a căzut moartă tocmai peste foc, arzîndu-şi părul. Mintaka, fiindu-i cumnată, şi Watu, nepoata ei, rîdeau cînd îşi aminteau.

Odată le-am întrebat pe Gimari şi pe Ipa, văduvele lui Naenkiwi, dacă se gîndeau la soţul lor, dacă îl iubeau şi îşi aminteau de el (în limba aucaşă există un singur cuvînt atît pentru iubire, cît şi pentru amintire). Ele au chicotit doar. Poate că fuseseră jenate de întrebare şi nu voiau să-şi dezvăluie adevăratele sentimente sau poate că, dimpotrivă, şi le exprimaseră chiar foarte clar. Mai apoi mi-au pus şi ele aceeaşi întrebare: Mă gîndeam la soţul meu, îl iubeam şi îmi aminteam de el? „Da, am răspuns, foarte des". La acest răspuns au început să rîdă şi m-au întrebat de ce şi-ar mai aminti cineva de o persoană care murise.

Sălbaticii civilizaţi

159

într-o seară Kimu a povestit o istorie lungă despre moartea unui aucaş. Introducerea conţinea detalii extrem de meticuloase despre cîteva dintre ocaziile în care acesta fusese aproape de moarte înainte de a fi, în cele din urmă, ucis de o suliţă. Odată îl muşcase un şarpe. în timp ce descria consecinţele muşcăturii, durerea, pierderea conştiinţei şi lupta aucaşului de a ajunge acasă, fiind ajutat numai de către soţia lui, Kimu rîdea. „O! Să-1 fi văzut! Cădea, împiedecîndu-se de fiecare rădăcină. Se lovea de copaci. Striga, se văita şi gemea: «Lasă-mă să mor. O să mor aici în pădure. Lasă-mă sub copacul ăsta ». Dar soţia lui îl trăgea de mînă prin întuneric. Ha-ha! A avut multă bătaie de cap cu el. Dacă ea nu ar fi fost acolo, cu siguranţă că el ar fi murit singur. Ha-ha! Dar ea a ajuns cu el acasă în zori. Şi, în cele din urmă, a trăit".

Poveştile despre nenumăratul şir de ucideri care au avut loc sînt spuse cu cel mai mare entuziasm. Cel care povesteşte îşi aminteşte cine pe cine a înjunghiat şi în ce parte a corpului. De multe ori aceasta este şi o formă de răzbunare, ucigaşul explicînd,

în timp ce îşi înjunghie victima, care este motivul fiecărei lovituri: *,J5aah!* L-ai înjunghiat pe tatăl meu în braţe. Acum te înjunghii eu pe tine. *Baa! Baah!* L-ai înjunghiat în piept — *baa* — în partea dreaptă şi — *baa* — în stînga. L-ai înjunghiat în stomac, în cap, în picioare. *Baah, baah, baah!* Ţine asta, şi asta, şi asta!".
Acesta este codul lor legal. Nu **e** ceva nou, e o lege veche — ochi pentru ochi. Dacă îi întrebam de ce îi ucideau pe aucaşii din josul rîului, răspunsul era întotdeauna acelaşi: „Pentru că şi ei ne ucid pe noi".
într-una dintre zile, pe cînd stăteam pe nisip pe malul rîului Curaray, Dabu ne arătă cu degetul înspre nord-est. „Acolo este poteca tribului din josul rîului."
„Cînd mergem să-i vizităm?" am întrebat.

„Să-i vizităm? Să-i vizităm *pe ei?* Gikari! Nu ţi-ai dori să-i vizitezi!"
„De ce nu?"
„De ce, pentru că sînt *ucigaşii"*
„Şi voi nu sînteţi ucigaşi? Şi voi ucideţi oameni, nu?"
„O, Gikari! Noi nu facem decît să-i *ucidem. Acei* oameni, cînd ucid, taie picioarele victimelor. Ţi-ar tăia şi ţie picioarele, dacă te-ar ucide. Ţi-ar scoate ochii. Te-ar tăia în bucăţi. Sînt ucigaşi."
Atunci mi-am dat seama că „sălbaticii" nu sînt lipsiţi de sentimente. Şi ei sînt şocaţi de anumite tipuri de comportament. Au şi ei percepţia lor asupra a ceea ce înseamnă o crimă. Biblia ne spune clar că omul care îl *urăşte* pe fratele său este un ucigaş. Acest om este întotdeauna un ucigaş, pe cînd cineva care omoară s-ar putea să nu fie întotdeauna un criminal.
In timp ce scriu aceste rînduri, o revistă cunoscută analizează evenimentele de peste săptămînă: succesul unui preşedinte american în eforturile sale de a echilibra bugetul naţional; dorinţa ţărilor independente de a ajuta naţiunile subdezvoltate; o orgie sexuală care a avut loc într-un campus şi la care au participat unsprezece studenţi ai unei universităţi foarte respectate din estul ţării; arestarea unui profesor bănuit de uciderea decanului unui institut de studii post-universitare; punerea sub acuzare a unui primar implicat într-o conspiraţie de obstrucţionare a justiţiei; bombardarea premeditată a două avioane. Editorialul revistei comentează: „A fost o săptămînă agitată, o săptămînă plină de scandaluri şi de tragedii umane şi, totuşi, o săptămînă care a demonstrat foarte clar că, în ciuda aspiraţiilor şi marilor realizări umane, lutul din care sîntem făcuţi este încă departe de a fi devenit porţelan."*
Time, 25 ianuarie 1960.
Sălbaticii civilizaţi
161
Lutul din care e făcut omul nu este mai rafinat, mai aproape de porţelan în unele părţi ale lumii, în unele culturi sau în unele epoci, mai mult decît în altele. Ce vrem să spunem atunci cînd afirmăm că un popor este mai „nevoiaş" decît altul? Ce înţelegem prin „sălbatic"?
Omul are o singură nevoie primordială: nevoia de Dumnezeu. Asta înseamnă răscumpărarea de propriul eu. Hristos a venit în

lume pentru a oferi această răscumpărare. Indiferent de eforturile sale sau de ceea ce noi numim progres, nici un om nu este capabil să-şi *diminueze* această nevoie după Hristos, să o facă mai puţin evidentă decît în cazul altor oameni. Mi-am dat seama că, egalînd în mod inconştient nivelul cultural cu cel moral, considerasem că aucaşii au mult mai multe nevoi decît ceilalţi oameni. Acum am descoperit însă că sălbăticia „brută" nu este cu nimic mai gravă decît cea atît de diversificată cu care sîntem familiarizaţi. M-am gîndit la cuvintele lui Isus: „Şi judecata aceasta stă în faptul că, odată venită Lumina în lume, oamenii au iubit mai mult întunericul decît lumina, pentru că faptele lor erau rele".* Judecata aceasta este complet imparţială. Nu are nici o legătură cu organizarea socială. Aucaşii nu par să cunoască o astfel de organizare. Ei nu cunosc beţia sau obiceiul de a-şi bate soţiile. Chiar dacă îşi ucid vecinii, nu se războiesc cu ei. Chiar dacă nu participă la nici un proiect comunitar, îşi împart cu văduva de alături carnea singurei maimuţei mici pe care au vînat-o. Chiar dacă practică poligamia, îşi ajută cu credincioşie toate soţiile pe care le au. Nu îşi salută prietenii la venire, nici nu le spun „la revedere" la plecare, dar găzduiesc fără răsplată pe orice musafir, chiar dacă este vorba de un indian Checiua pe care nu l-au văzut niciodată înainte. Nu poartă haine, dar se supun cu stricteţe unui

loan3:19.

cod al modestiei, fiind complet liberi de preocupările americanilor privind trupul şi de orice inhibiţii pe care aceste preocupări le implică. A trebuit să recunosc că, din punct de vedere social, nu aveam absolut nimic de oferit aucaşilor. în această privinţă, orice comparaţie între mine şi ei îmi era dureros de nefavorabilă. Şi atunci, de ce mă mai aflam printre ei?

Nu aveam un alt răspuns decît cel mai simplu şi elementar: Isus Hristos. Eram aici pentru a mă supune Lui şi pentru a-L face cunoscut.

Capitolul 10

Străinii tara, urechi

I / *w* n fiecare moment al timpului pe care l-am petrecut ^—-«^ cu indienii Auca eram dureros de conştientă de ignoranţa mea. Am fost întrebată dacă credeam că inteligenţa aucaşilor se situa sub medie. Răspunsul meu este nu. Dacă unui Auca i s-ar pune aceeaşi întrebare despre mine, sînt sigură că răspunsul pe care l-ar da ar fi afirmativ. Nu cunoşteam meşteşugurile aucaşilor, mîncărurile lor (nu ştiam ce era comestibil şi ce nu, nici cum se obţinea, planta sau prepara hrana lor), nu cunoşteam obiceiurile şi legendele lor, flora şi fauna pădurilor, istoria sau lungile şi amănunţitele povestiri despre omoruri, pe care ei le cunoşteau atît de bine. Am descoperit că nu ştiam nici măcar să urmăresc singură, fără ajutor, vreo cărare din junglă. Probabil dacă ar vedea aucaşii străzile din New York, toate li s-ar părea la fel, dar nu şi-ar pierde simţul orientării. Insă mie mi se părea că toate cărările din pădure sînt la fel, asta în caz că reuşeam să le

descopăr, iar uneori aveam impresia că nu mai e nici o cărare şi o luam pe unde credeam eu că văd vreuna. Eram chemată imediat înapoi cu un: „Dar *tu* pe unde ai de gînd s-o iei?". Indienilor li se părea de necrezut că o femeie albă poate fi atît de neatentă.
în nici un alt domeniu însă nu se putea observa mai bine prăpastia existentă între noi, decît în cel al cunoştinţelor mele lingvistice. Acesta este domeniul în care, cu foarte puţine excepţii, omul rămîne un străin toată viaţa sa.
Chiar şi în America, unde se presupune că educaţia ne-a format deja un anumit grad de înţelegere şi toleranţă faţă de toate naţiunile, este dificil pentru oricare dintre noi să nu considere măcar puţin ignorantă o persoană care vorbeşte foarte stricat engleza. A spune despre Auca pe care o vorbeam eu că era „stricată" e un eufemism. Oare ce credeau ei despre cele două străine care pălăvrăgeau ceva de neînţeles una cu cealaltă? Cînd mi se vorbea, nu eram în stare să răspund decît monosilabic, adeseori pronunţia mea fiind atît de departe de cea corectă, încît nu puteam fi înţeleasă. Părea uşor, cînd mă gîndeam: „Păi, nu am uitat decît să nazalizez o vocală. îşi vor de ei seama de aceasta". Să presupunem că un străin care învaţă engleza ar spune *pigpen* („cocină") în loc de *Big Ben,* şi s-ar scuza apoi spunînd: „Păi, nu am uitat decît să folosesc o consoană sonoră". Pentru un Auca, diferenţa dintre o vocală *a* obişnuită şi un *a* nazalizat nu este mai puţin importantă decît diferenţa dintre/; şi *b* pentru un englez.
Una dintre cele mai mari dificultăţi cu care ne-am confruntat a fost presupunerea pe care o făceau majoritatea aucaşilor, inclusiv Mankamu, că noi îi înţelegeam perfect. Faptul că înţelegeam ici şi colo cîte un cuvînt şi că uneori reuşeam să pronunţăm o întreagă propoziţie pe care ei să o şi înţeleagă, nu făcea decît să le confirme suspiciunile. în anumite situaţii, cînd era cît se poate de evident că

nu-i înţelegeam, renunţau plini de dezgust să ne mai vorbească şi ne numeau „fără urechi" sau foloseau un cuvînt care, tradus, ar însemna: „urechile lor nu au găuri". Pentru un timp crezuseră că problemele mele în domeniul lingvistic se datorau faptului că părul îmi acoperea urechile. „De ce nu-ţi razi părul în dreptul urechilor, ca să auzi?" Acest lucru era prea mult, ca să fiu de acord să-1 fac, dar îi împăcasem purfîndu-mi părul după urechi timp de vreo săptămînă pentru a le dovedi că asta nu era de nici un ajutor.
Cîţiva dintre bărbaţi păreau să facă un efort deosebit ca să mă ajute să înţeleg. Le eram cît se poate de recunoscătoare. Gikita obişnuia să-mi repete numele unui animal sau al unei flori de zeci de ori. Chiar şi după ce eram sigură că îl reprodusesem corect, el continua să îl repete ţipînd, rîzînd şi întrebînd dacă îl notasem în caiet.
„Acum ţi—1 vei aminti!" obişnuia să spună.
Dabu îşi întrerupea adesea conversaţiile cu cîte un: „Auzi, înţelegi?" (în limba aucaşă e unul şi acelaşi cuvînt.) Sinceritatea

mă obliga să spun „nu" de multe ori. Aceasta îl descuraja şi adeseori renunţa să mai vorbească tocmai cînd eu îmi doream cel mai mult să continue, ca să prind ce puteam din ce-mi spunea. De aceea, mai tîrziu, am încercat, să dau din cap în mod ambiguu sau să repet verbul pe care îl folosise el în întrebare: „Aud!" Acesta era singurul mod în care puteam încuraja conversaţia, iar conversaţia era unica modalitate de a învăţa limba. Nu există o metodă mai bună care să o înlocuiască pe aceea de a auzi respectiva limbă oră de oră, în fiecare zi. O parte din ea este asimilată obligatoriu, cel puţin inconştient, dacă nu printr-un efort intelectual.

Rachel şi cu mine ne-am petrecut cea mai mare parte a timpului studiind limba. Aceasta includea tot ceea ce făceam în compania aucaşilor, nu doar a lua notiţe pe hîrtie sau a aduna

informaţii. A pescui sau a înota împreună cu ei, a culege fructe de pădure sau a sta împreună cu ei în jurul focului bînd *chicha,* însemna tot studiu lingvistic. Nu plecam nicăieri fără carneţele şi fără pixuri, ascultam tot ce se spunea, fiind foarte atente să prindem noi sufixe, înţelesuri diferite ale cuvintelor pe care le cunoşteam deja şi intonaţii sau cuvinte noi.

Intonaţia este unul dintre cele mai importante elemente ale unei limbi. Ştim că o propoziţie în limba engleză poate să exprime o mulţime de înţelesuri sau stări diferite, în funcţie de intonaţie. Simpla întrebare: „Unde ai fost?" devine o acuzaţie atunci cînd primul cuvînt este pronunţat mai rar şi este accentuat. într-o limbă străină este tot atît de important să foloseşti corect intonaţia, pe cît este de important să cunoşti modul de folosire a vocalelor. De multe ori, pe cînd vorbeam într-o limbă străină, mi se întîmplase să fiu greşit înţeleasă datorită vreunei simple greşeli de intonaţie şi am observat că acelaşi lucru li se întîmplă şi altor oameni. Am văzut chiar un ecuadorian plecînd plin de dezgust, deoarece credea că americanul cu care conversa îi vorbeşte în engleză, deşi acesta nu făcuse decît să vorbească spaniola cu intonaţia tipic englezească.

Limba aucaşă, asemeni oricărei alte limbi, are un tipar specific. Există la ei un obicei de a cărui semnificaţie nu sînt încă nici acum pe deplin lămurită. Anumite cuvinte — de fapt, toate cuvintele care nu apăreau într-o poziţie determinată — erau „zvîrlite", nu vorbite, prin eliminarea explozivă şi totală a aerului din plămîni. Alte cuvinte erau pronunţate în timpul inspirării aerului. Şi aceasta depindea mai degrabă de context şi de accentul folosit, decît de pronunţie. Adesea cuvintele erau atît de trunchiate, încît pentru noi erau de nerecunoscut. Sîntem tentaţi să ne legăm de aceste particularităţi atunci cînd le întîlnim într-o limbă pe care

încercăm să o învăţăm, dar ar fi bine să-i înţelegem şi pe cei care vor să înveţe engleza şi care-i aud pe americani folosind expresii precum „Jeetchet?" *{„Didyou eatyet?"* — „Ai mîncat deja?"). Multe dintre expresiile limbii engleze nu sînt cu nimic mai prejos

decît formele contrase ale limbii Auca şi, bineînţeles, din moment ce nu exista o limbă scrisă cu care să comparăm notiţele noastre, dificultăţile erau şi mai mari.
Rădăcinile verbale erau folosite adesea fără desinenţele care arată cine face acţiunea. Existau şi sunete pe care nu puteam să le încadrăm nici la vocale, nici la consoane. Altele erau pronunţate diferit de fiecare persoană în parte. Cînd scriam, foloseam scrierea fonetică standard, dar nu am reuşit să descoperim elementele semnificative pentru limba aucaşă. Cu alte cuvinte, nu există încă un „alfabet Auca". La fel ca orice sunet uman articulat, Auca poate fi redată în scris prin intermediul simbolurilor fonetice. Dar acest lucru înseamnă cu totul altceva decît a şti care dintre aceste simboluri sînt *necesare* limbii respective.
Micul meu casetofon care înregistra — un dispozitiv ce cîntărea vreo trei kilograme şi funcţiona cu patru baterii de lanternă — mi-a fost de mare ajutor în culegerea datelor. Era uşor să înregistrez cu el conversaţii, monologuri, cîntece, dar transcrierea materialului pe hîrtie era cu totul altă problemă. Cu ajutorul Dayumei care, după ce acumulase multă experienţă alături de Rachel şi devenise o expertă în oferirea informaţiilor de genul acesta, am reuşit să transcriu în cinci ore materialul înregistrat în 15 *minute.* Nu am mai socotit şi *traducerea* conversaţiei. Chiar dacă lucram folosind limba Checiua, pe care Dayuma o cunoştea, traducerea ne lua mai bine de două ore, iar după aceea alte ore urmau să fie petrecute cu completarea noilor date. Una dintre trăsăturile cele mai importante ale limbii Auca este folosirea

sufixelor. Aceasta însemna că orice cuvînt putea fi încadrat în cinci, şase coloane diferite, în funcţie de numărul de sufixe care se alăturau rădăcinii. Datorită acestei clasificări, deşi foarte laborioase, am reuşit să analizăm şi să catalogăm informaţiile culese. Rachel şi cu mine ne consultam materialele adunate. Cu un an înainte, ea îmi dăduse deja o mare parte din materialul de la care să pornesc. Totuşi, lucrînd independent, cu dosare diferite, puteam de multe ori să ne completăm reciproc munca.
Valerie mi-a fost şi ea de ajutor în învăţarea limbii. Nu a avut nevoie de prea mult timp ca să înveţe vorbele copiilor şi în scurtă vreme ştia deja să mimeze foarte bine expresiile de dispreţ atît de obişnuite şi de uzuale printre aucaşi, expresii pe care le foloseau unul faţă de celălalt şi faţă de noi. Valerie folosea aceleaşi expresii vorbind cu mine. Intr-una din zile, o indiancă torcea un fir de lînă pe un fus foarte primitiv. „Ia-1, îmi spuse întinzîndu-mi-1, încearcă şi tu." Am încercat, neîndemînatică. Tocmai atunci intră Val şi, văzîndu-mă, zise tare o frază Auca: „Toată lumea să-şi bage *asta* la căpăţînă!".
De cîteva ori a venit la mine întrebîndu-mă: „Mamă, de ce spui aşa [şi repeta vreun cuvînt Auca aşa cum îl pronunţam eu]?" „Cum spun aucaşii?" o întrebam eu. Şi îmi spunea forma corectă. Era atentă îndeosebi la modul în care pronunţam sunetele nazale,

iar cînd, din neatenţie, le omiteam în conversaţia mea în engleză, dacă rosteam vreun nume Auca, ea îmi imita scăparea pe un ton batjocoritor şi zgomotos, în acelaşi fel în care o făceau aucaşii, afişînd în final expresia lor tipică, un echivalent al expresiei: „Auzi-o!". Nu era obraznică cu mine în engleză, ci pur şi simplu, acum nu numai că vorbea Auca, dar şi gîndea în această limbă. Cînd considera necesar, îşi însoţea cuvintele şi de gesturile tipice ale indienilor Auca.

Unii oameni m-au întrebat dacă limba aucaşă este „bogată". Şi la această problemă, ca şi în cazul coeficientului de inteligenţă al aucaşilor, răspunsul este relativ. Se spune că nu există limbaj „inadecvat" — adică nepotrivit cu propriul său model cultural. Limba aucaşă este extrem de bogată în onomatopee (cuvinte care imită un sunet). Am văzut că este aproape imposibil să traduc complet descrierea pe care o fac indienii cînd vorbesc despre vreo vînătoare. Povestirea lor este din belşug presărată cu sunete imitative care sînt de fapt cuvinte şi care descriu salturile maimuţei de pe o creangă pe alta, sunetele pe care ea le emite, sunetul săgeţii care o loveşte, plonjarea de pe o ramură de copac, impactul cu solul, zgomotul macetei care o ucide. Există multe cuvinte impropriu numite onomatopee şi care descriu idei asociate cu anumite acţiuni (poate sînt cuvinte „ideofone").

Cînd cineva încearcă să exprime o idee abstract, atunci va vedea că într-adevăr limba aucaşă este inadecvată. Din cîte ştiu eu, nu există cuvinte care să însemne „a putea" sau „a şti". De multe ori aucaşii se aşezau în jurul meu în timp ce vorbeam la Shell Mera prin staţia radio cu frecvenţă scurtă şi mă întrebau: „Ce au spus?". De cele mai multe ori, dacă cel cu care vorbeam spunea mai mult decît „O.K.", nu puteam să traduc în aucaşă ce-mi spunea. Nu ştiam cum să spun: „Nu pot să traduc", nici: „Nu ştiu". Păream neajutorată şi riscam să las impresia că nu voiam să le spun ce aud. Sau dacă mă întrebau: „Vine avionul astăzi?", nu puteam spune: „Nu ştiu." Nu puteam să le răspund decît: „Nu-1 văd", fapt cît se poate de evident, dacă nici ei nu-1 vedeau. Să le răspund: „Nu aud" era şi mai lipsit de sens, din moment ce şi ei puteau *auzi* foarte bine vocea de la radio. Bineînţeles, nu înţelegeau ce spune, dar în aucaşă există un singur cuvînt pentru ambele concepte. Odată am auzit-o pe Dayuma spunînd: „Dacă se

aude avionul venind, înseamnă că va veni, dacă nu se aude, nu va veni." — cam aşa spunea ea că nu ştie dacă avionul va sosi sau nu. Acest lucru ilustrează faptul că traducerile *ad litteram* rareori au înţeles, deoarece tiparele de gîndire sînt complet distincte.

Iar dacă e atît de dificilă comunicarea în domeniul material, cum putem să ne descurcăm în cel spiritual? Ce comunicare poate exista între două culturi diametral opuse? Ce are una de spus celeilalte? Cum poate fi transmis mesajul?

Ştim, bineînţeles, că adecvarea la mediu nu garantează

rezultate satisfăcătoare ale receptării mesajului. însuşi Isus Hristos, „Manifestarea personală" a lui Dumnezeu, „a venit la ai Săi, şi ai Săi nu L-au primit". Cînd L-a întrebat Nicodim despre naşterea din nou, El i-a spus: „ Dacă v-am vorbit despre lucruri pămînteşti şi nu credeţi, cum veţi crede cînd vă voi vorbi despre lucrurile cereşti?"*.

Cu toate acestea, El a fost credincios mărturiei Sale. El a prezentat în mod adecvat şi complet persoana Tatălui, iar celor care au primit mărturia Lui le-a dat dreptul să devină copii ai lui Dumnezeu. Domnul Şi-a pus Cuvîntul Său în limbajul uman. Am primit acest Cuvînt. L-am crezut şi sîntem datori să veghem la transmiterea lui corectă, atît verbal, cît şi practic.

Dayuma cunoştea perfect limba aucaşă, bineînţeles. Şi învăţase de la Rachel multe lucruri, pe care să le poată spune poporului ei, cum şi face cu credincioşie. Ea a dorit ca poporul ei să aibă cîte o „întrunire" duminica dimineaţă. Mai înainte însă a trebuit să le explice aucaşilor ce reprezintă ciclul de şapte zile pe care noi îl numim săptămînă şi să îi anunţe cînd începea prima zi a săptămînii. La revărsatul zorilor obişnuia să strige: „Veniţi cu toţii. Voi vorbi despre Dumnezeu." Uneori se întîmpla ca bărbaţii

Ioan3:12.

să fie deja plecaţi la vînătoarea zilnică sau ca femeile să fie deja pe plantaţiile lor de manioc, dar cei care se aflau acasă găseau, în general, că era o idee bună. Veneau în casa pe care o alegea Dayuma, se aşezau supuşi unde le spunea ea să stea şi ascultau cu destul de multă atenţie, cel puţin în primele minute. Dayuma are o memorie extraordinară pentru detalii şi, de obicei, alegea vreo poveste din Biblie, din Vechiul Testament sau din viaţa lui Hristos, poveste care o învăţase de la Rachel, şi le-o spunea indienilor folosindu-se de efectele sonore adecvate, de gesturi sau de diferite note explicative, atunci cînd era cazul. Discursul ei era presărat cu mustrări şi îndemnuri la tăcere — pentru că, după cum se ştie, aucaşii vorbesc atunci cînd au ceva de spus şi nu sînt obişnuiţi să li se spună că trebuie să stea într-un anume loc şi să asculte o singură persoană timp de o jumătate de oră, fără să intervină cu propriile comentarii cînd doresc ei.

Cînd venea momentul rugăciunii, cei care mai participaseră la activitatea aceasta suplimentau instrucţiunile Dayumei de a-şi închide ochii cu replici precum: „Acum vom dormi cu toţii. Toată lumea să doarmă!". Şi îşi închideau ascultători ochii, verificînd din cînd în cînd dacă şi ceilalţi se supuneau poruncii. Văzînd-o pe Dayuma că-şi pune mîna peste faţă, unii au făcut la fel. Cu toţii tăceau în timpul lungilor rugăciuni în care erau menţionaţi toţi prietenii Dayumei începînd cu cei din Statele Unite şi terminînd cu cei din Tiwaenu, rugăciuni presărate cu cereri fierbinţi ca poporul ei să se întoarcă la Dumnezeu, să-şi schimbe viaţa şi să înveţe să-şi iubească duşmanii.

PE PAGINA URMĂTOARE: „Miine este ziua în care voi vorbi despre Dumnezeu ", le-a spus Dayuma aucaşilor sîmbătă. Nu aveau idee ce este aceea o săptămînă, nici nu foloseau nume pentru diversele zile. Duminca dimineaţa

se adunau, iar Dayuma le vorbea, povestindu-le intîmplări simple din Biblie, însoţite de ilustraţii adecvate din experienaţa ei şi a lor. întrerupte destul de des de apostrofări de genul „Nu mai vorbiţi!". pentru că era ceva nou ca ei să tacă in timp ce vorbea cineva.
174

Sălbaticii — rudele mele

Chiar şi în rugăciune, cea mai simplă formă de discurs, este dificil să transmiţi ideea cererii. Nu există nici o diferenţă între formele verbale folosite într-o cerere, ca de exemplu: „Ai vrea (te rog, să faci... ?)", şi cele folosite într-o poruncă: „Trebuie (să faci... !)". Formula de cerere sau permisiune: „Putem să..." este aceeaşi ca şi în cazul unei afirmaţii la timpul viitor: „Vom face...". Şi astfel rugăciunea devine mai degrabă o înşiruire a tuturor lucrurilor bune pe care urmează să le facem, decît o cerere ca Dumnezeu să ne ajute să facem respectivele lucruri. Aucaşii îi pot spune lui Dumnezeu: „Tu ne faci bine şi noi vom face cutare şi cutare lucru.", implicînd astfel ideea că acţiunile noastre depind de cele ale lui Dumnezeu. Atîta timp cît aucaşii înţeleg această diferenţă de concept, au o bază pentru credinţa lor, însă eu mă întrebam adesea dacă se rugau sau se lăudau.

Dayuma le cerea uneori să repete rugăciunea pe care o spunea ea, iar unii dintre ei erau bucuroşi să o facă. Acesta putea să fie un semn al naşterii din nou, dar a trebuit să-mi reamintesc mie însămi să nu iau drept „trezire spirituală" ceea ce putea fi o simplă dorinţă de a fi pe placul cuiva. Pe de altă parte, trebuia să fiu atentă să nu trec uşor peste nevoia, conştientă sau nu, care există în fiecare om. Dumnezeu cunoaşte inima şi El ştie dacă oamenii îl iubesc în măsura în care-L cunosc. Nu este atît de important ca un om să înveţe formulele de rugăciune, pe cît este ca el să se roage, conştient că are nevoie să se roage. Pînă cînd omul nu Ii cere ceva lui Dumnezeu, la fel cum un copil îi cere tatălui său, lucrurile de care ştie că are nevoie, rugăciunea lui rămîne o făţărnicie. Din cîte ştiu eu, aucaşii nu au nici un fel de religie. Ei nu cunosc rugăciunea, jertfa, închinarea, îmbunarea spiritelor rele (deşi cred în existenţa acestora) sau adorarea binelui. Aucaşii nu caută nimic în mod conştient.

Străinii fără urechi
175

Este evident însă faptul că lipsa recunoaşterii unei nevoi nu este tot una cu lipsa nevoii. Noi sîntem responsabili să-L facem de cunoscut pe Hristos atît celor care sînt conştienţi de deşertăciunea vieţii, cît şi celor care sînt pe deplin mulţumiţi de viaţă. O dată ce omul îl contemplă pe Dumnezeu din toată inima, îşi va da seama de nevoia sa.

Dayuma le spune ceea ce ştie. Ei stau aşezaţi tot aşa cum stau în casele lor, inconştienţi de necesitatea vreunei reverenţe. Dawa se caută de purici pe abdomen, Mankamu curăţă dinţii fiului ei, Dika, Uba cercetează ciuperca pe care fiica ei o are la picior şi i-o arată vecinei sale. Gikita şi Kumi se uită după păsări şi discută despre zborul lor. Un şir de băieţei, îmbrăcaţi cu sforile lor de duminica, stau aşezaţi pe un buştean în faţa Dayumei. Sînt captivaţi de povestea lui Isus pe mare. Unora dintre femeile mai în

vîrstă le este greu să se concentreze. Au ele poveştile lor — istorii despre poporul lor, despre soţii sau taţii lor, cum au fost ucişi aceştia sau îşi duceau viaţa. De ce să asculte povestea unui om care a trăit atît de departe şi cu atîta timp în urmă? El era un străin. Ce legătură avea cu ei? Şi chiar dacă El avea ceva de spus, asta nu însemna că trebuia şi să-L asculte. Dacă Dayuma le spune că El le-a poruncit să nu ucidă, nu cumva le-o cerea doar pentru că străinii nu au obiceiul să ucidă?

Aucaşii cred şi ei că este greşit să ucizi — însă există *excepţii.* Au şi ei conştiinţa crimei. Unii dintre oamenii care i-au ucis pe cei cinci misionari recunoşteau că nu făcuseră bine. Dar nu a fost decît o greşeală. Aucaşii încercau să-şi păstreze modul lor de viaţă, libertatea lor. Credeau că străinii sînt o ameninţare la adresa acestei libertăţi. Asta le dădea dreptul — de fapt, era considerat chiar un act de bravură— să-i ucidă. în America nu numai că scuzăm un om pentru că şi-a apărat ţara, ci îl decorăm chiar. Cu cît

ucidem mai eficient, cu atît mai lăudată este tehnica noastră militară. E limpede că, dacă este vorba de neomenia omului faţă de om, civilizaţia americană are puţine de oferit indienilor din Amazon. In fond, este vorba despre acelaşi lucru: o lovitură de moarte — indiferent dacă aceasta este dată cu suliţele de lemn sau cu un proiectil balistic.

Mesajul pe care venisem să-1 transmitem mergea de-a dreptul la miezul lucrurilor, nu se preocupa de elementele periferice. Şi totuşi, limba, care era mediul nostru, părea să fie limitată la aceste domenii periferice. E drept că aucaşii aveau un cuvînt pentru Dumnezeu. Ei se refereau la El ca la Cel care crease oamenii. Cuvîntul folosit era acelaşi ca şi în cazul unei anumite specii de peşte. Dayuma nu ştia să existe vreo conotaţie negativă a acestui cuvînt, aşa că îl folosea atunci cînd vorbea despre Dumnezeu. Cuvîntul pentru „fiu" este acelaşi ca şi cel pentru „copil", indiferent de vîrstă sau sex. Aşa că, atunci cînd vorbeam despre Fiul lui Dumnezeu, foloseam exact aceleaşi cuvinte pe care le-am folosi vorbind despre progenitura unui peşte. Ce posibilitate exista oare ca indienii să asculte ceva din ceea ce spusese El?

Noi ştim că nu cuvintele dau viaţă. Chiar şi Dumnezeu a ales să se limiteze la folosirea limbajului uman. Dar nădăjduim că prin nişte simple cuvine — indiferent cît de mult ar cere studiul şi traducerea acestora —, Duhul lui Dumnezeu va face cunoscută oamenilor Persoana lui Isus Hristos, care este Cuvîntul Viu. Crezînd că El este Fiul lui Dumnezeu, aucaşii pot primi viaţa. „Slova omoară, dar Duhul dă viaţă."*

2 Corinteni 3:6.

Capitolul 11

Nici străini, nici sălbatici

y *X*]# m petrecut în junglă şi cîteva zile care păreau x^__^-^ -*f*^ foarte lungi, zile în care toţi aucaşii plecau la pescuit sau pe plantaţie şi ne lăsau complet singure. Au existat şi

nopţi liniştite cînd, după ce ei adormeau, devreme, eu rămîneam în hamac, lîngă cenuşa fierbinte şi citeam la lumina luminării. Uneori citeam Biblia. Mai citeam transcrierea vreunei înregistrări în limba auca. Alteori aveam vreo revistă americană de informaţii care îmi fusese adusă cu avionul. Se întîmpla adesea ca, pe neaşteptate, briza nopţii sau vreo molie să-mi stingă lumînarea şi atunci mă trezeam dintr-o dată, smulsă din lumea cuprinsă între acele pagini — lumea artei, a cărţilor, a afacerilor, a educaţiei — şi readusă în lumea în care mă aflam de fapt, luminişul scăldat de razele lunii, oamenii care dormeau liniştiţi cu picioarele deasupra focului, fetiţa mea care aparţinea ambelor lumi şi care dormea înfăşurată în pătura ei pe patul de bambus.

178

Sălbaticii — rudele mele

„într-o lume dintr-o dată lipsită de iluzii şi de lumină, omul se simte un străin."* Cînd luminarea se stingea şi nu se mai vedeau imaginile, cînd cacofonia stridentă a nopţii din junglă pătrundea din nou în conştiinţa mea şi vedeam picioarele aucaşilor la lumina focului, doream un fel de reconciliere, de clarificare. însă unde s-ar fi putut întîlni cele două lumi? L-am rugat pe Dumnezeu să-mi dea răspunsul şi am încercat să înţeleg ce voia El să mă înveţe prin această dublă izolare: de propria mea lume prin distanţă şi de lumea aucaşă prin lipsa comunicării.

Aucaşii fuseseră numiţi sălbatici. Din reclamele turistice, habitatul lor era cunoscut sub numele de „Iadul verde". Eu mă numeam misionară. Trebuia să le comunic un mesaj.

„Iadul verde" se dovedea a fi un adevărat paradis uneori, cu toate că eu nu apreciam deloc mucegaiul, ciupercile sau noroiul din junglă. îmi plăceau însă foarte mult copacii înalţi, speciile delicate de ciuperci, nesfîrşitul şir de muşchi şi plante, ferigile şi florile, izvoarele curate ca cristalul, păsările care aveau coloritul pietrelor preţioase. Nu-mi făcea plăcere să locuiesc într-o casă fără pereţi, dar îmi plăcea că nu aveam de lucru prin casă. îmi lipsea, ca şi stimul, o conversaţie în limba mea, dar mă fascinau misterele noii limbi. Uneori îmi doream să îmbrac o rochie lungă şi să-mi iau pantofi cu toc înalt, dar eram recunoscătoare pentru fusta şi bluza uşoară pe care le purtam şi pentru faptul că puteam umbla desculţă. îmi doream ca Valerie să fi avut şi alţi tovarăşi dejoacă, şi care să nu facă întotdeauna ce le spunea ea, dar nu treceam cu vederea experienţele extraordinare de care beneficia — simplitatea este modalitatea de educare prin excelenţă. Dacă stăteam să analizez situaţia, pentru tot ceea ce aş fi numit inconvenientă exista o compensaţie, pentru care nu puteam fi decît recunoscătoare.

A. Camus, *Mitul lui Sisif,* RAO, Bucureşti, 1994, p. 107.

Nici străini, nici sălbatici

179

Priveam oamenii pe care îi numisem sălbatici. Parcă nemuritori în goliciunea lor, vorbind toţi cu voci joase aşa cum fac indienii, rîzînd copilăreşte de lucrurile mărunte, interesaţi de cele mai neînsemnate evenimente care se petreceau în jurul lor, formau un contrast încîntător cu hainele elaborate, vocile stridente

(indienii Checiua nu spuneau despre noi că „vorbeam" engleza, ci că o „ţipăm"), cu umorul sofisticat şi conştiinţa lumească ale civilizaţiei noastre. Existau şi momente în care brutalitatea, interesele lor limitate, limba de neînţeles, veşnicul lor obicei de a-mi umbla printre lucruri şi de a se implica în afacerile mele, lipsa lor de milă şi abjecta lor sărăcie sufletească mă deprimau teribil. Ce însemna de fapt să fii misionar? A trebuit să las deoparte toate definiţiile pe care le adunasem de-a lungul celor şase ani anteriori de misiune şi să o iau de la zero. Dacă ne numim urmaşi ai lui Isus, trebuie să urmăm cărarea pe care a umblat El. „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci El să slujească".* Trebuia să înţelegem bine aceasta. Noi nu merseserăm acolo ca şi binefăcători, ci ca *slujitori.* Cuvîntul folosit adesea de Isus este „robi". Percepţia pe care o vom avea asupra acestui adevăr va schimba total atitudinea pe care o avem faţă de oameni şi, implicit, şi atitudinea lor faţă de noi. A fi binefăcător înseamnă a fi superior. Fără să mai ţinem seama şi de binele sau răul moral pe care îl implică această definiţie, am înţeles cît de greşit este să clasific astfel lucrurile. Pentru aucaşi nu eram în nici un fel superioară. A fi slujitor înseamnă a te situa pe o poziţie inferioară, iar fără să acceptăm această poziţie, nu sîntem urmaşi ai lui Isus Hristos. Robul nu este mai presus decît stăpînul său. Şi dacă ne gîndim cumva că avem vreun merit pentru ceea ce facem, ni se reaminteşte că şi în cazul în care am fi făcut totul, pentru

Marcu 10:45.

Sălbaticii — rudele mele

Dumnezeu rămînem tot „robi netrebnici". Sîntem datornici. îi sîntem datori lui Hristos şi sîntem datori oamenilor, fie ei sălbatici sau civilizaţi, să ne sacrificăm viaţa în fiecare zi.

Cînd am plecat să locuiesc cu aucaşii, nu înţelegeam decît foarte vag acest lucru. Mai înainte lucrasem printre indieni care îi cunoşteau pe oamenii albi şi modul lor de viaţă şi, într-un fel sau altul, se plecau în faţa „superiorităţii" lor. Aucaşii nu cunoşteau acest concept. Ei nu aveau absolut nici un motiv să ne considere mai buni, ci dimpotrivă, ar fi avut probabil cîteva motive foarte bine întemeiate, din punctul lor de vedere, să ne considere inferiori. Dar, după toate aparenţele, încă de la început ne acceptaseră ca şi egalii lor. Şi chiar asta credeam eu că îmi doresc, pînă cînd s-a întîmplat ceva care mi-a arătat cît de greşit gîndeam. Stăteam în coliba mea de frunze şi lîngă mine era un vas de lut. Cîţiva metri mai încolo stăteau, într-o casă, două femei bătrîne. Una dintre ele a strigat cu o voce grăbită şi pe jumătate şoptită — modul lor de a striga —: „Gikari, adu aici vasul acela". Era vasul meu, dar i l-am dus. „Păi, e *gol.* Du-te şi adu apă."

A trebuit să cobor la rîu mergînd pe un buştean nu prea bine fixat, să umplu vasul şi să-l car înapoi (vasul nu avea minere şi era foarte greu) de-a lungul butucului alunecos. Bătrîna l-a luat fără să spună un cuvînt.

M-am tot gîndit ce înţelegeam prin dorinţa mea de a fi „acceptată". Voiseм să mă bucur de toate beneficiile pe care le

aveau membrii societăţii lor, dar fără a le împărtăşi şi obligaţiile, în acelaşi timp, doream şi avantajele pe care le aveau străinii, fără a suferi însă oprobiul cu care aceştia erau primiţi. La urma urmei, de ce să nu aibă Dyiku dreptul să-mi ceară să-i aduc apă? Era o femeie în vîrstă, iar în societatea aucaşă aceasta îi dădea dreptul să poruncească celei mai tinere.

Această întîmplare m-a ajutat să înţeleg puţin mai bine poziţia de misionar. Motivaţia mea de a fi misionară era unul dintre puţinele lucruri de care nu m-am îndoit niciodată. Ştiam un lucru: trebuie să mă supun lui Dumnezeu şi credeam că asta dorea El să fiu, tot la fel cum dorea ca alţii să fie pescari, funcţionari, proiectanţi sau femei casnice. Rolul meu era elementul secundar, ceea ce conta era doar scopul.

Rămînea totuşi mesajul pe care trebuia să-1 comunic. într-un fel, tot ceea ce făcusem cît am locuit cu aucaşii a fost o încercare de a comunica cu ei. Să mîncăm ce mîncau ei, să locuim în acelaşi tip de casă, să înotăm şi să pescuim împreună cu ei, să-i învăţăm să umfle un balon sau să fluiere cu degetele, să învăţăm să toarcem bumbacul sau să împletim un hamac aşa cum făceau ei, să le ascultăm ore în şir poveştile şi să încercăm să scriem ceea ce spun ei — toate acestea însemnau comunicare, încercarea de a înţelege, de a intra în contact cu ei şi de a ajunge cît mai departe posibil, dincolo de prăpastia care ne despărţea. De multe ori părea o speranţă naivă. Adesea pierdeam orice nădejde de a ajunge vreodată să îi cunosc cu adevărat, de a cunoaşte secretele inimii lor. Atunci însă mi-am dat seama că nu-mi cunoşteam nici inima mea. în această privinţă, eram una cu aucaşii.

Aucaşii sînt oameni, fiinţe umane create după chipul lui Dumnezeu. Macdonald spunea: „Nu contează modul în care chipul Lui este reflectat în mine, ceea ce se reflectă rămîne chipul Lui — un chip, dar care poate auzi Cuvîntul Său". Noi avem o sursă comună, nevoi comune, speranţe comune şi acelaşi sfîrşit. Cari Sandburg a constatat că sîntem cu toţii „la fel, indiferent de ţară sau de trib, cu toţii căutăm să înţelegem ce vor să ne spună cerul, pămîntul, sau marea... La fel, prin nevoia noastră de dragoste, mîncare, îmbrăcăminte, muncă, comunicare, somn, distracţie —

nevoi atît de asemănătoare, inexorabil de asemănătoare".

Recunoaşterea lucidă a faptului că aucaşi erau rudele mele a reprezentat pentru mine şi o nouă înţelegere a lui Isus Hristos, a nevoii noastre comune după El.

*i -rSZ?!3*k*

rl j ^^

'1 _ .•■

J& ,' '

[1] *(SP>.

Epilog

• *J \x W* ceasta carte a fost scrisă după ce trecuse doar **--——-^ *w^* unu din cei doi ani, cît am trăit printre aucaşi. Lucram de aproximativ opt ani ca misionară (întîi cu indienii din Colorado, apoi cu indienii Checiua şi, în cele din urmă, cu aucaşii), iar o vacanţă era binevenită. Cînd m-ara întors la New Jersey, am aflat cu bucurie că prietenii mei de la Harper and Row doreau să publice într-o carte fotografiile făcute de mine pe teritoriul Auca. După cum explică şi Corneli Capa în prefaţă, eu eram doar o amatoare în domeniul fotografic. Credeam că mi se va cere să scriu doar cîte o notă explicativă pentru fotografii, ca apoi să aflu că editorii doreau să scriu cel puţin 50.000 de cuvinte. Rezultatul a fost *Sălbaticii — rudele mele,* observaţiile unei femei asupra unui popor fascinant, care trăieşte undeva departe, observaţii culese în timpul unui an care păruse foarte scurt. Al doilea an pe care l-am petrecut cu ei a fost incomparabil mai uşor din trei motive cel puţin: aveam o pistă de aterizare, aşa că drumul dus-întors pînă la Arajuno dura 15 minute în loc de trei zile; Valerie şi cu mine locuiam într-o casă cu pereţi (construită pentru noi de indienii Checiua care veniseră în vizită şi copiată de îndată de către unii dintre aucaşi); iar eu ajunsesem să vorbesc

Auca aproape tot la fel de bine ca şi Valerie, care împlinea atunci şase ani.

Casa cu pereţi devenise o necesitate fizică. Dacă trăieşti ca şi aucaşii, trebuie să faci exact ceea ce fac ei, *nimic altceva.* Eu aveam două sarcini de îndeplinit şi acestea erau complet diferite de ceea ce făceau aucaşii: să le scriu limba ca să putem să le traducem Biblia şi să-i predau lui Valerie cursurile şcolare prin corespondenţă. Acestea însemnau muncă de birou şi, dacă ai un birou, nu e o idee rea să ai o podea sub el şi ceva care să se asemene cu pereţii împrejur, mai ales într-o zonă unde cantitatea de ploaie depăşeşte 3500 mm pe an. Chiar şi în această casă „civilizată" existau încă multe lucruri care să ne distragă atenţia. Pentru Valerie era foarte greu să se concentreze asupra manualelor, în timp ce micii ei prieteni stăteau în spatele ei,

■ jucîndu-se cu cariocile, răsfoind cărţile cu poze sau implorînd-o să meargă cu ei la înot. Am început să cred că cel mai înţelept ar fi fost să mergem undeva unde ea să aibă parte de o companie mai favorabilă studiului.

Acesta era unul dintre motivele pentru care m-am gîndit să părăsesc Tiwaenu, dar, tot aşa cum fusesem pe deplin sigură că Dumnezeu mă îndrumase acolo, nu puteam să plec acum fără o călăuzire la fel de evidentă. Aceasta a venit spre sfîrşitul celui de-al doilea an, dar într-o formă uimitoare, fără vreo constrîngere. Celelalte motive pentru care am plecat au fost deja explicate de către alţii şi, din mai multe puncte de vedere, ele nu coincideau cu explicaţiile mele.

George Macdonald a scris: „Nu aş inventa o poveste ca să salvez întreaga lume de iad. Iadul de care omul ar fi izbăvit printr-o minciună este fără îndoială cel mai bun loc în care el ar putea să meargă. Adevărul este cel care... mîntuie lumea" *(Annals*

of a Quiet Neighborhood [însemnări dintr-un cartier liniştit], cap. 9).

Ceea ce vreau eu să spun aici este adevărul, dar nu-1 pot reda în totalitate şi asta nu din cauza vreunei dorinţe de a ascunde fapte care trebuie spuse şi cu atît mai puţin de „a inventa vreo poveste", în primul rînd, nu cunosc nici eu tot adevărul, ci doar partea pe care am văzut-o eu. în al doilea rînd, trebuie să fiu concisă. Oamenii însă pun întrebări, iar unele explicaţii sînt necesare.

Existau divergenţe de păreri între mine şi Rachel Saint. A început să se întărească tot mai mult convingerea mea că luminişul din Tiwaenu era prea mic pentru două misionare care nu lucrau împreună în adevăratul sens al cuvîntului. Una dintre noi trebuia să plece. Decizia mea a fost una dureroasă.

în gîndirea creştină actuală există două curente opuse care sînt şi foarte periculoase. Unul este triumfalismul absolut care, de altfel, se află la baza multora dintre propagandele religioase. Conform acestuia, totul trebuie să fie atrăgător, să fie ieftin, să fie uşor. Fă-te creştin, şi toate problemele tale vor dispărea văzînd cu ochii. Supune-te lui Dumnezeu, şi tot ceea ce vei atinge se va transforma în aur. Celălalt curent este tocmai opusul. Datorită percepţiei complet greşite a unui concept numit egalitate şi, probabil, şi datorită unei temeri exagerate faţă de „cultul eroilor", se naşte dorinţa de a descoperi orice slăbiciune sau inconsistenţă, lucru care duce practic la discreditarea oricărui efort uman, mai ales dacă acesta are o motivaţie altruistă.

Trebuie să-i recunoaştem pe înşelătorii Scila şi Caribda ai rapoartelor misionare. Aceştia vor spune întotdeauna sau prea mult, sau prea puţin. Prima ispită este aceea de a minimaliza lucrurile importante, iar cea de-a doua, de a glorifica ceea ce este trivial.

Sălbaticii — rudele mele

De asemenea, trebuie să fim conştienţi de faptul că, atîta timp cît trăim în aceste trupuri (pe care Pavel le numeşte „de moarte"), încercările noastre de a oferi salvarea şi viaţa veşnică vor fi însoţite de stricăciune şi moarte. Datorită seriozităţii şi supunerii celor

cinci bărbaţi, am putut ajunge în cele din urmă la indienii Auca. Dar bărbaţii aceia au murit. Lumea a luat cunoştinţă de moartea lor cu reverenţă, cu cinism sau indiferenţă. Unii creştini au simţit chemarea de a-şi asuma responsabilitatea misionară. Nouă copii au rămas fără tată. Totuşi, exemplul pe care taţii lor li l-au lăsat rămîne foarte puternic şi nobil. In publicaţiile creştine a apărut o mare parte a istoriei adevărate, dar au apărut şi lucruri false. (Despre mine s-a spus că mi-am pierdut minţile, că am devenit o alcoolică sau că am născut un copil Auca. Rachel îmi spunea într-o scrisoare recentă că fusese „masacrată" de către un reporter). Bordurile de misiune se luptau pentru „teritorii", credite, priorităţi sau promovare. Cele mai multe dintre neînţelegeri au fost rezolvate. Aucaşii au auzit Evanghelia. Au luat şi poliomielită. Unii au murit din cauza ei, iar alţii au rămas infirmi. Companiile de petrol (foarte multe, după cum mi s-a spus), au reuşit să intre pe ceea ce anterior fuseseră considerate teritorii interzise, aşa că acum indienii au unelte, radiouri cu unde scurte, seringi hipodermice şi penicilină, piste pentru elicoptere şi căşti de protecţie. Nu mai este necesar să subliniez faptul că fiecare dintre „binecuvântările" civilizaţiei părea să fie însoţită de zece blesteme. Terenurile de vînătoare, care reprezentau sursa de hrană a indienilor, sînt distruse în mod sistematic prin căutarea petrolului. Eforturile făcute de către misionari pentru a le asigura protecţie din partea guvernului s-au dovedit lipsite de succes. Fiului Dayumei, Sam, care fusese urmărit cu mare interes şi pentru care s-au făcut multe rugăciuni, a primit o educaţie creştină în Quito şi în Statele Unite,

dar s-a întors de acolo şi acum locuieşte atît în oraş, cît şi în junglă, şi face afaceri în domeniul turismului. Ideile lui despre misiune şi misionari sînt cel puţin contaminate de prejudecăţi.

Cît de mult ne dorim să putem arăta înspre ceva — orice — şi să spunem: *,^4sta* merge! *Asta* e sigur!" Dar, dacă ne referim la orice altceva decît la Dumnezeu însuşi, vom fi dezamăgiţi. Nu există decît o singură garanţie. Aceasta este dragostea lui Hristos.

Dragostea lui Hristos. Nimic de pe pămînt, din cer sau din iad nu ne poate despărţi de ea şi deoarece Dumnezeu este Dumnezeu şi ne iubeşte, nu va îngădui să ne aflăm liniştea în nici un alt loc decît în această Dragoste. Alergăm direct la El cînd alte refugii dau greş. în El ne sînt corectate ideile greşite, ne sînt răscumpărate eşecurile, păcatele ne sînt curăţate şi durerile transformate în bucurii. Dar mai întîi trebuie ca „viaţa lui Isus să se arate în trupul nostru muritor"*. Trebuie mai întîi ca drama să se joace prin suferinţă, slăbiciune, eşec, moarte şi înviere.

Isus nu a venit pentru a ne face pe noi să ne simţim bine, satisfăcîndu-ne fanteziile, dorinţele sau speranţele deşarte, ci a venit pentru a aduce foc pe pămînt, pentru a aduce sabia. Pe cînd avea doar opt zile, bătrînul profet Simeon a văzut că El era Cel „rînduit spre prăbuşirea şi ridicarea multora... şi să fie un semn care va stîrni împotrivire". Măriei i-a prezis: „sufletul tău va fi

străpuns de o sabie" (Luca 2:34, 35).
întotdeauna este dificil să rămîi obiectiv şi să priveşti lucrurile din punct de vedere spiritual, în mod special atunci cînd par a fi foarte încurcate. Mărturisesc că există momente cînd întreaga perioadă Tiwaenu mi se pare o mare comedie, cu toate că nu uit de lacrimile pe care le-am vărsat acolo. încercaţi să vă imaginaţi cum arătam noi — două femei atît de diferite, diferite una de cealaltă
2 Corinteni 4:11.

şi, fără îndoială, ciudate pentru aucaşi, împreună cu o fetiţă blondă — mergînd să locuim în acel luminiş ascuns, din pădure, mutîndu-ne într-una dintre acele case care semănau mai mult cu o umbrelă, mîncînd ceea ce ni se dădea (am tras însă linia cînd a fost vorba despre furnici şi viermi), primind cu paraşuta lapte praf, sare, făină de ovăz — chiar şi ciocolată sau uneori brînză („Cu siguranţă, înfometarea nu este o virtute!" a spus Rachel într-o zi) — punînd întrebări stupide („De ce sfoara?" „Cum de aveţi găuri în urechi?" „De ce vă radeţi tîmplele şi vă smulgeţi complet sprîncenele?" „Oare va arde lemnul acesta?" „Această plantă este comestibilă?"), dîndu-le tot felul de idei ciudate (purtatul hainelor, folosirea chibriturilor, a vaselor de aluminiu, a foarfecelor, a săpunului), depinzînd în orice lucru de ei şi devenind astfel tripla lor bătaie de cap, plîngîndu-ne de fumul ce ne intra în ochi, de ţînţari, de noroi, de ploaie, aliniind oamenii pentru a le face poze, închizîndu-i în casă pentru a asculta Cuvîntul lui Dumnezeu, criticîndu-le valorile morale, obiectînd împotriva gălăgiei nepoliticoase pe care o făceau în timpul „predicilor" de duminica dimineaţa ţinute de Dayuma şi, în general, schimbîndu-le complet întreaga viziune pe care o avuseseră despre lume şi viaţă. încercaţi să vă imaginaţi!
Dumnezeu să ne păzească de scaunul celor batjocoritori, concentrîndu-ne doar asupra greşelilor, a trivialităţii eforturilor noastre, a adîncimii prăpastiei dintre ceea ce am aşteptat şi ceea ce am primit. Cum am putea numi „creştină" o astfel de lucrare? Ce rezultă în urma ei?
Nu trebuie să explicăm acţiunile lui Dumnezeu prin noţiunile noastre (se va dovedi că nu El este Cel care a acţionat în acest caz), ci trebuie să privim clar şi constant la ceea ce se întîmplă şi să încercăm să înţelegem totul prin prisma descoperirii lui

Dumnezeu în Hristos. Viaţa Lui pe pămînt nu a început sub cele mai favorabile auspicii. La început a fost scandalul naşterii dintr-o fecioară, umilinţa staulului, anunţarea naşterii de către nişte păstori necivilizaţi, şi nu de către oficialităţile satului. S-a născut un copil — Mîntuitor şi Rege — dar au fost ucişi sute de copii din cauza Lui. Lucrarea Sa publică, care cu siguranţă n-a fost un tur de triumf, nici un succes răsunător, nu L-a dus în lumea vedetelor, ci la crucificare. Mulţimi de oameni L-au urmat, dar cea mai mare parte dintre ei doreau doar să obţină ceva de la El şi, în cele din

urmă, toţi ucenicii Lui L-au părăsit. Şi totuşi, ceea ce părea slăbiciune şi eşec, moartea Sa atît de umilă, s-a transformat în înălţare şi glorie. Voia lui Dumnezeu nu este un lucru cantitativ, static şi măsurabil. Dumnezeul cel Suveran acţionează avînd o legătură misterioasă cu libertatea voinţei umane. Nu putem cere o schimbare completă şi instantanee. Lucrurile trebuie făcute potrivit unui plan şi unui program divin. Uneori lumina apare dureros de încet. împărăţia lui Dumnezeu este asemenea plămădelii şi seminţei. Aici lucrurile evoluează în tăcere, tainic, încet, dar au în ele o putere de transformare colosală. Chiar şi în pămîntul arid sau în aluatul fad se ascunde posibilitatea transformării, aşa după cum spunea psalmistul: „Totul îţi slujeşte Ţie."

Misionarul, cu toate păcatele şi natura lui pămîntească, este totuşi lîngă Hristos, pentru mîntuirea lumii. După cum am învăţat în perioada petrecută cu „sălbaticii", aceştia nu au nevoie de Hristos *mai mult* decît mine, deoarece sîntem cu toţii nişte oi care am luat-o, fiecare, pe propriul drum. Dacă eu ştiu cine e Păstorul şi cum să-L găsesc, este cu siguranţă de datoria mea să fac tot ce pot ca să le îndrum şi pe celelalte oi înspre El. Această lucrare nu trebuie privită în termeni exclusivi — sau este perfectă şi prin

urinare reprezintă un succes, sau este imperfectă, adică nu poate fi decît un eşec lamentabil.

De fiecare dată cînd speranţele mele sînt înşelate, mi se cere să-mi schimb viziunea asupra conceptului de „bine" (pe care îl folosesc de fiecare dată cînd lucrurile merg aşa cum vreau eu) şi să o înlocuiesc cu viziunea lui Dumnezeu, exprimată în Romani 8: „Şi Cel ce cercetează inimile, ştie care este năzuinţa Duhului; pentru că El mijloceşte pentru sfinţi după voia lui Dumnezeu. Pe de altă parte, ştim că toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, şi anume, spre binele celor ce sînt chemaţi după planul Său... să fie asemenea chipului Fiului Său", în ultimă instanţă, singurul lucru bun pentru noi este această modelare, indiferent de costul pe care îl cere ea.

Nu a fost doar o întîmplare faptul că, în această după-amiază de iarnă, într-o casă situată pe sumbra coastă din Massachusetts, am găsit o poezie a Christinei Rossetti, subliniată şi cu o dată alături, din ultimele luni petrecute în Tiwaenu. Spre marea mea uimire, este chiar data de astăzi, dar cu douăzeci de ani în urmă. Versurile sînt următoarele:

Nu mai am nici simţire, nici cuvinte, nici lacrimi;
In piept, inima-mi împietrită
Este prea indiferentă la speranţe sau temeri;
Privesc în dreapta şi în stingă, locuiesc în singurătate;
îmi ridic ochii înceţoşaţi de durere
Şi nu văd nici o culme eternă;
Viaţa mea este o frunză care se desprinde;
O Isuse, însufleţeşte-mă.
Viaţa mea este o frunză trecută,
Recolta mea a devenii uscăciune;
Trăirea-mi goală şi scurtă

Se scurge obosită înspre apusul dezgolit;
Viaţa mea pare îngheţată,
Nu văd nici boboc, nici urmă de verdeaţă
Şi totuşi ceva se întrevede — apropierea Primăverii;
O Isuse, răsări Tu în mine.
Viaţa mea este asemeni unui vas distrus,
Un vas în care nu pot strînge
Un strop de apă pentru sufletul meu
Sau ceva care să mă întărească în frigul pătrunzător;
Aruncă-l în flăcări, un vas de ocară,
Topeşte-l şi remodelează-l, fă-l să fie
O cupă regească pentru El, împăratul meu;
O Isuse, soarbe Tu din mine.

Uitasem că am dus cu mine în Tiwaenu micul volum albastru cu versurile lui Rossetti (sfidînd astfel umiditatea tropicală şi greierii, a căror evidentă prezenţă în casa mea producea întotdeauna ravagii). Era un dar de la fratele meu Tom. L-am mai răsfoit de atunci de cîteva ori, dar nu sînt familiarizată cu cea mai mare parte a cărţii. Citind astăzi versurile de mai sus, îmi amintesc cîte ceva din descurajarea şi izolarea pe care trebuie să le fi simţit în momentul în care le-am subliniat. Mai ştiu, de asemenea, fără nici o urmă de îndoială, că rugăciunile au avut şi au răspuns în continuare.

Magnolia, Massachussets
1 ianuarie 1981

Epilog 2

icuţa blondă din fotografii este acum soţia lui Walter D. Shepard Jr., păstor al unei biserici din California. Ei au opt copii. Pe data de 8 ianuarie 1996, soţul meu, Lars Gren, Valerie, Walt şi fiul lor, Walter III, au fost oaspeţii lui Steve Saint, fiul pilotului Nate, în casa acestuia de lîngă rîului Curaray, la mică distanţă de locul unde cei cinci misionari au murit cu patruzeci de ani în urmă, în josul apei. Steve, soţia lui, Ginny, şi cei patru copii ai lor au reuşit să formeze deja, în şase luni, o mică aşezare pe care au numit-o Nimompade, în memoria mătuşii lui Steve, Rachel, al cărei nume în limba aucaşă era Nimo, cuvînt care înseamnă *stea.* Rachel a murit în noiembrie 1994 şi a fost înmormîntată nu departe de locul în care fusese înmormîntat fratele ei şi ceilalţi patru misionari. Casa foarte simplă a lui Steve — o foaie de cort deasupra unor scînduri — este situată în mijlocul cîtorva căsuţe mici, cu acoperişul de paie, construite de către indienii care au vrut să locuiască lîngă ei. Aucaşii sînt acum numiţi *Waorani,* ceea ce înseamnă pur şi simplu „popor".

Timp de două zile i-am vizitat pe mulţi dintre vechii noştri prieteni, pe care Valerie şi cu mine nu-i văzusem din 1960. Rîzînd zgomotos, ei au observat imediat că, într-adevăr, îmbătrînisem

foarte mult. Le-am răspuns, bineînţeles, că acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu ei!

Casa familiei Saint este deschisă la orice oră pentru ei. în

camera de zi sînt pregătite multe hamacuri, în care am petrecut ore întregi depănînd amintiri. Minkayi şi Kimo, doi dintre oamenii care au participat la uciderea lui Pete, Roger, Ed, Nate şi Jim, se aflau printre cei cu care am vorbit. Ei sînt acum creştini, la fel ca mulţi alţi Waorani. Noul Testament a fost tradus de către Catherine Peeke şi Roşi Jung de la Institutul de Vară pentru Lingvistică şi mulţi aucaşi au învăţat să citească.

Efectele civilizaţiei sînt acum evidente. Waorani poartă haine, au arme, mănîncă pîine, fasole, orez şi dulciuri. Unii dintre bărbaţi au învăţat să folosească motoarele suspendate şi ferăstraiele cu lanţ. Există şcoli în care copiii învaţă spaniola. Companiile petroliere continuă să lucreze acolo, aducînd cu ele „binecuvîntările" omului alb, printre care se numără şi multe lucruri pe care am fi preferat ca Waorani să nu le înveţe. Dorinţa lui Steve şi a altor misionari este să-i ajute pe indieni să facă faţă impresionantelor schimbări care au loc fără să uite, în acelaşi timp, lecţia spirituală pe care au învăţat-o.

Bătrînul Dabu, bărbatul care fusese muşcat de faţă de un şarpe, mi-a amintit acea noapte din 1959 cînd toţi credeam că va muri. Stăteam atunci lîngă hamacul său, neputînd să fac nimic altceva decît să-i extrag sînge din gură cu siringa. El înţelege acum că Domnul a fost Cel care 1-a vindecat. Minkayi m-a întrebat despre arma şi cutia pentru săgeţi pe care mi le dăduse şi pe care le-am păstrat în toţi aceşti ani în casa mea din State. Ipa, mama micii prietene a lui Val, Taemaenta (care le-a ajutat pe Catherine şi pe Roşi în munca de traducere), vorbea fără încetare despre

zilele bune petrecute la Tiwaeno. De multe ori ea îmi aducea lemne, îmi căra apă sau îmi spăla vasele.

Steve ne-a dus, pe mine şi pe Valerie, pînă la Tiwaeno, în micul său avion. Am fost întîmpinate acolo de o mare mulţime, dintre care cei mai mulţi nici nu erau născuţi cînd plecaserăm noi. Casele pe care le ştiam dispăruseră, deoarece rîul îşi schimbase radical cursul.

Ginny ne-a pregătit o mîncare delicioasă din carnea de maimuţă şi mistreţ vînaţi de unul dintre bărbaţi. Zgomotele enervante ale insectelor, trilurile ciudate ale păsărilor sau ropotul de ploaie din timpul nopţii erau o încîntare pentru Valerie şi pentru mine. Uneori lumea o întreabă pe Valerie dacă simte că a fost privată de anumite lucruri, petrecîndu-şi copilăria într-un loc atît de primitiv. Asta i se pare foarte amuzant, deoarece amîndouă sîntem de acord că timpul petrecut acolo a fost un privilegiu de neuitat.

Isus a spus: „...dacă grăuntele de grîu, care a căzut pe pămînt, nu moare, rămîne singur; dar dacă moare, aduce multă roadă" (Ioan 12:24). Care dintre cei cinci bărbaţi (fiecare dintre ei un „grăunte de grîu") şi-ar fi putut imagina vreodată efectele pe termen lung ale simplului lor act de supunere? Ei şi-au urmat cu credincioşie învăţătorul şi au plătit preţul suprem. Nici nu pot fi

număraţi oamenii din întreaga lume care au fost transformaţi de mărturia lor.
Steve Saint scrie: „Aceşti oameni au nevoie de lucrarea supranaturală a lui Dumnezeu, care să le dea creştinilor capabili şi credincioşi din interiorul tribului puterea de a face faţă paternalismului ce le-a slăbit atît de mult biserica. Au nevoie de curaj pentru a se împotrivi curentelor destructive care au început să circule în poporul lor. Au nevoie de o înţelepciune incredibilă

pentru a-i putea îndruma pe oameni să aplice principiile Scripturii în rezolvarea problemelor cu care se confruntă civilizaţia lor... Omeneşte, sarcina cu care ne confruntăm pare imposibilă. Din fericire, nu este cu adevărat sarcina noastră (deşi, de multe ori uit şi eu acest lucru de importanţă crucială), ci a lui Dumnezeu. Iar ea nu este imposibilă, ci doar pare a fi. Noi însă sperăm şi credem că Dumnezeu va lucra într-un fel sau altul prin intermediul propriilor noastre familii şi ne va folosi pentru a-şi împlini planurile pe care le are pentru «popor»".
10 Strawberry Cove
Magnolia, MA 01930
10 aprilie 1996

De aceeaşi autoare vă recomandăm:

Elisabeth Elliot

UMBRA CELUI ATOTPUTERNIC

Viaţa lui Jim Elliot este prezentată de soţia lui ca viaţa unui om obişnuit, care a ascultat chemarea lui Dumnezeu, indiferent de preţul cerut, fiind din acest punct de vedere un model pentru noi toţi. Soţia lui nu îl consideră un martir, ci un om care L-a iubit atît de mult pe Dumnezeu, încît a fost gata să jertfească orice de dragul Lui.
Cartea încearcă să schiţeze şi să urmărească influenţele care i-au marcat viaţa, frămîntările lui înaintea lui Dumnezeu, pregătirea providenţială pentru misiunea la care a fost chemat, umblarea cu Dumnezeu şi dragostea arzătoare, precum şi preocuparea lui pentru cei nemîntuiţi. E prezentată perspectiva părinţilor şi prietenilor lui Jim, a soţiei sale, cît şi propriul său punct de vedere, prin numeroase citate din jurnalul lui, care permit înţelegerea zbuciumului din sufletul său.

De aceeaşi autoare vă recomandăm:

Elisabeth Eiliot

v

Dacă în *Umbra Celui Atotputernic* subiectul a fost istoria vieţii lui Jim Eiliot, *Prin porţile splendorii* se concentrează asupra celorlaţi patru martiri care au murit o dată cu Jim, urmărind chemarea lor de către Dumnezeu, pregătirea pentru misiune, frămîntările soţiilor lor, misiunea propriu-zisă încheiată cu jertfa vieţii lor, dramatica cercetare a junglei pentru a găsi cadavrele, cît şi istoria ulterioară a familiilor celor cinci martiri.

Carte disponibilă în ediţie de lux cu copertă tare
şi în ediţie economică cu copertă moale.

Editura LOGOS
CP. 714 OP.5 Cluj Napoca 3400
tel. 064-420025 email: logosfajinternet.ro
www.logos.ro

Sălbaticii - rudele mele

Sălbaticii — rudele mele este povestea incredibilă, dar adevărată, a pătrunderii lui Elisabeth Elliot pe teritoriul aucaş. Moartea soţului ei, departe de a i se părea o tragedie lipsită de sens, cum le-a părut multora, a întărit în ea dorinţa de a duce Evanghelia acestui trib. Iată ce îi spunea reporterului trimis de revista *Life* în Ecuador la puţin timp după uciderea soţului ei şi a încă patru misionari:

Doresc şi mai mult să ajung la ei.
Faptul că Isus Hristos a murit pentru toţi
mă face să doresc salvarea tuturor,
dar faptul că Jim i-a iubit pe aucaşi şi a murit pentru ei
mă face să îi iubesc mai mult.

Aşa se face că, împreună cu fetiţa ei, Valerie, în vîrstă de trei ani, şi cu Rachel Saint, sora unuia dintre misionarii ucişi, a plecat să trăiască împreună cu aceşti sălbatici. Iar cartea este mărturia primilor străini care au pătruns pe teritoriul aucaş şi au supravieţuit, putînd relata cele văzute.

Elisabeth Elliot este o autoare cunoscută şi apreciată în întreaga lume, precum şi un vorbitor influent, invitat la multe conferinţe, în diferite ţări.